

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer ha-Kuzari

Yehudah <ha-Levi>

Berlin, 555 = 1795

ישימח רמאמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9268

(א) אמר הכוונתי אי אפשר שלא להטרוח עליך שתשמיעני דברים קרובים ומבוארים
 בשרשי האמונה לשאמרנו בראשון ע"ד המדברוי בדרך הנצחון
 ותהי מותרת לי שמיעתם כאשר היתה מותרת לך ידיעת
 אם להאמין בהם או להשיב עליהם כי כבר הסרתי
 המדרגה העליונה מברור האמונה מבלי מחקר וכבר
 קדמולי ספקיוסברות ודברים עם הפילוסופים ובעלי תורות
 זרות שונות והטוב לי שאלמד ואתחדר בהשברת

הדעות הנפסדות הסכלות כי אין הקבלה טובה לא עם
 הלב הטוב אבל עם רוע הלב החקירה יותר טובה כל
 שכן כשיוציא המחקר אל אמונת הקבלה ההוא ואז
 יתקבצו לאדם השתי מדרגות רוצה לומר היועשה
 והקבלה יחד

אמר החבר ומי לנו בנפש סובלת שאיננה נפתורת
 לדעות העוברות עליה מדעת הטבעיים
 והאצטנגני ובעלי הטלסמאות והמכשפים ואנשי הקדמות
 והפילוסופים

(ב) אי אפשר / הרב המוסקאטו הרבה חוץ הגדיל פליאה על החצר אשר גור אומר שהקבלה בלי מחקר היא יותר
 טובה מהמחקר / ועל זאת יתפלא הרב לאמר שהוא זה שלא כדק האמת אשר חכמים יגידו הוא הרב בעל החכמות
 והרב המורה שניהם יעידו יגידו שהקבלה בלי מחקר לא טובה היא ואין רוח דעת נוחה הימנה / ואני המבחר כבר מלתי
 אמורה בקונטרס הולך תמים אשר בחזרת עם ס' מלוח הסגיון / וסס נאמר שמחקר ידיעת החכמה המיוסדת
 בינורים הוא הדעת חוקי ית' על פי פעלו ואפס מקום וולקו לדעת את ה' וזה סכלות ילדת האדם אשר נעבורו
 נבדח והוא אשר שלימותו והללקתו האמיתית וכל זה בריתי שס נמוסקים הגיוניים מהשכל / ובראיות אמיתיו מהשכוח /
 ובעדים נאמנים מקבלת חו"ל / חולט עכ"ו דברי החכמיים ונכוחים למבין / וזה כי יסוד המורה ועיקרה היא האמונה
 בחידוש ובמיתות הנבואה ושינוי הטבע בחכמות ובחוקים ובמוספים / אשר כל זה רחוק מהתבאר במחקר עם היות
 שאינו מתנגד למחקר עכ"פ כמ"ש החבר (מו לראשון) ז"ל חלילה לאל מן השקר שיבוא נקורה מה שהשכל
 מרחיק אותו ושימחהו שקר / והנה מדאנה מדבר הסועים בהשכלה בדבר המתנגד ליסודי המורה בהשענס במחקר
 הפילוסופי ובחכמת הקבלה כאמור (בי"ד לרביעי לזה) ז"ל שמה ה' זה העיון / קודם שידבר עמו וכו' / והיתה זאת
 מחכמת החבר לתקוע יחד במקום נאמן ר"ל לתת עון לדת עד שאין עומד לפניו לא נשא פנים למחקר ולא נתון
 חכמת הקבלה / אשר בזה נהג שלמה בסי' קבלת כי אמר אשר הסביר פני' לדעות שונות נתן אומן לדת ככתוב סוף
 דבר הכל נשמע את אליהו ירא וכו' / ומי חכם יבין דעת כי רבים הללים הפילה חכמת המחקר ועלומים הרובי
 חכמת הקבלה כי כמה אלפים מישראל הסרו חוק והמירו דת נמוננו בהאמינם בסי' הארז יותר מהאמינם נקורה ע"כ
 יא משפט משובל / ואחד ה' הוא הגאון מו' יענד אשר לא נשא פנים בחורה וסס מגמת פניו להראות המקומות
 אשר שמו על הוהר נוספות אשר המה מדרגות נתנו בו ככתוב על ספר משפחת ספרו אשר לו / ואני המבחר
 שמתו עליו נוספות אך אפס מקום להדפיסם כי אין קונה ועתה אתה המעין ברוך ה' אם בעל נפש משכלת אתה
 תדע והשכיל מן מולד הדברי' כוונתי בהפסח קונטרס ס' זהר תניינא למען הראות כי במשפחה הראשונה כן משתה
 האחרונה ובחבורה קדומה חבורה תנינא דעת אליה ויראתו ענינו והעכתו והלחות מעשה ידי אדם המה אין להשען
 עליהם לבעל אפי' אות אחת מהקורה כי אם להטין אותה ולסעדה וד"ל : לשאמרנו בראשון / למה שאמרנו משרשי
 הקורה ויטודס להשכיל ולהאמין : וכבר קדמו / מנאחר כ"ו במה שקדם : כ"ס כשיוציא / הנה יסכים הרב עם
 בעל החכמות והרב המורה שהאמונה והמחקר בהלמדס יחד הוא מאד נעלה ובוה סרה תלונת הרב המוסקאטו ז"ל /
 ועל כן כל שלס נאדם יאחז בוה וגם מזה כל ימי ידו וסי' האמונה אור מתניו והמחקר אור חלניו ויחדו יהיו תמים
 אל ראש שלימותו הירא' והתכו' ככתוב ראשית חכמ' יראת ה' / ואמרו ז"ל אם אין יראה אין חכמ' ואם אין חכמה

ומה שהתמצע היה כפי הקרוב מן הגלגל המקיף ואו
 מן המלכו אויר ומים .
אמר החבר אבל ההכרח יביאם להודות בחכמה
 בהפרד עצם מעצם כי לא יפרד עצם
 האש מעצם האויר והאויר מן המים והמיי מהארץ במעט
 וברב ובחזק ובחלש אך בצורי מיוחדת לכל אחד השם
 זה אש וזה אויר וזה מים וזה ארץ ואם איננו כן יש לאומר
 לומר כי מלא הגלגל כלו ארץ קצתו יותר רק מקצתו
 ולאח' שיואמר אבל מלא הגלגל כלו אש אך כל מרה
 שיווד' היה יורג' עב' אשיות ויותר קר ואנחנו רואים
 פנישת יסוד ביסוד וכל אחד מהם שומר צורתו ועצמותו
 נראה האויר והמים והארץ במקום אחד נוגעים זה בזה
 ואינם מתדמים עד שישתנה קצתם אל קצתם בסבורת
 אחריו משנות אותם ויקבלו המים צורת האויר והאויר

צורת האש ואו יהי' ראהו היסוד לשם הבירו ויהיו
 העצמים נכדים בצורתם מלבד מקורחם והביא זה
 הפילוסופים לאמר כי שם שכל פועל אלקי נותן הצורות
 האלה כאשר הוא נותן צורת העצמים והחיים והם
 כלם מתארבע יסודות ואין הדלית נכרת מן החקל במקרים
 אבל בצורות שמו זאת זולת עצם זאת אך יפרד במקרים
 דלית מדלית והקל מוקל שתהיה על הדמיון זאת שחורה
 נואת לבנה וזאת יותר מתוקה וזאת יותר ארובה וזאת
 יותר קצרת יותר עבה יותר דקה וזולת זה מן המקרים
 ואין בצורות העצמיות רב ומעט כי אין סוס פחות
 סוסיות מאחר ולא אנוש יותר אנושיות מאחר כי נרדג
 הסוסיות והאנושיות לכל אישיהם מנועים והפילוסופים
 חודו על כרחם כי אלו הצורות נותן אותם ענין אלקי
 וקוראים אותו משכיל' נותן הצורות :

אמר

מתנועע : אין לה מראה / כי אין שם אויר דשן ושמן המוכן להחלש / ונכר מאלו חומר אשי בלי מראה וכלי חוס
 כמו חלקי האש העמונים בסיד / ונעורים לנחת בחמום ורחיפה והתפורר הנושם בשפיכת מים עליו : מהמונס /
 מהתערבס זה בזה עירוב נערך לכל נמצא כפי טבעו : (ב) ואני רואה / ראה אהה חומר חלי כי כל עשה ה' נכפלו
 בשכחו הגלגל העליון / אשר לא כן דעם הפילוסופים לבי משמעות דנריהם לשבע חזוי באמרם מקרה קרה ליסודות
 מסינוכ הגלגל שהקרוב לו ישוב אש והרחוק אויר והיותר רחוק מים וכו' והנה לפי דנריהם ה' כל זה נוקרה ולא
 ה' פעל כל זאת ברצונו : אבל הסכרה / לא כאשר דמית שהפילוסופים יאמינו שהכל מתהוו במקרה' כן היא / אבל
 השכל יכריח הדעם להאמין שיש שם נותן הצורות נחמריהם המוכנים להם ונס יבדלו עלם מיני מעלה מין וולקו /
 אך איש מאיש מינו יבדלו במקרה / ונותן הצורות הלוה' יאמרו הפילוסופי' הוא השכל הפועל / ונאמר אהנוגית ישרה
 שהיא עלם האלוה כנ"י : במעט וברב / שהם הנדלים מקריים ונסכלים במקרה ולא נחכמי' : אך צנור' / והנעשה
 בפעולת כועל בחכמה כי לא יתכן שיהיה הנדל עלמי במקרה ע"כ אשר יאמרו הפילוסופי' נקרה לאשר קרב פי' כונחם
 על סנה מחייבה לפי השכל כי באמת מוכרחים להודות שישו היסודות נחכמי' לא במקרה : יש לאומר לומר' כלומר
 והוא ענין זר שיגדר עלם אחד בשמות הפכיים : ככנות אחרות / לא ככנות הקירוב והריחוק כאשר דמו : כי שם
 שכל פועל אלהי / זה השכל הפועל הוא מלאך אלהי' / נותן הצורות' המיינית לכל חומר המוכן לקבלה / והוא נ"כ
 מוציא שכלנו מן הכח אל הפועל כי המוציא הדבר מן הכח אל הפועל צריך להיות כפועל הדבר שהוא שמוציאו כמוהאש
 אשר הוא אש כפועל מוציא הדבר אשר הוא נכח להיות אש אל האש בפועל / ונאמר בקר יורח שמש על מוחשי הראות
 להיות נראי' לעיני' נכר כן יאיר השכל הפועל אור שכלי על עבר פני המושכלות להיות נראי' לעיני' השכל אשר לוכי
 הראות ככחוב ה' באורך נרא' חור' : כאשר הוא נותן / כמו שהוא נותן צורות המיניות מוככני' מהד' יסודות כן הוא
 נותן צורות היסודות הפשוטים : ואין הדלית / אין הנדל עץ הבכך מעץ הדקל במקרה לצד כי אש בלור' מינית נ"כ
 אשר זה הנדל הצורתי הוא מנותן הצורות והוא זה נותן צורות היסודות הפשוטות והנדלים זה מזה הנדל צורתי בחכמי' :
 כי אין סוס / בעיני הצור' שיש כל אישי המין זה לזה ונה יבדלו / איש מאיש מין ולתם עלנד הנדלס הנדלס המקריים

אך

ערך מן הערכי נמונו בו היסודות מזג בנא ממינו מרה
שאתה רואה :

(ד) אמר הכוזרי ואני אדבר עמו על הגלגל
העליון עצמו מה הוא שיגלגלו

ההו' הדבר ההוא במקרה אם לא ואחר כן אדבר עמו
בערכים החם הגלגליים והם על אין תכלית מרוב ואנחנו
רואים צורות הצמחים והחיים יש להם תכלית עליהם
אין להוסיף ומהם אין לגרוע והיה דאזו שתתחדשנה
עם תרוש הערכים צורות ותמנחה אחרות :

אמר החבר היא הטענה כל שכן עם השגרתנו
מהחכמה בהרבה מהם ומה הצורך
אליהם כאשר החבאר בספר תועלת מיני החי' לאריסטו
ולנאליאנוס

(ג) אמר הכוזרי זאת היא האמונה כאשר יכריחנו
הכרה השכל להורות בכורה זמרה

הוצרכו לומר במקרה ולמה לא נאמר כי אשר יש זה
סוף וזה אנוש בחכמה אשר לא נשיג אנחנו הפרדתה
הוא אשר שם האש אש והארץ ארץ לחכמה אשר ראה
אותה יתברך לא במקרה מקרבת הגלגל או ממרחקו .
אמר החבר וזאת היא הטענה התורנית ומופתה בני
ישראל אשר הופך להם מן עיני העצמים

מה שהופך ומה שנברא להם מן ההווה וכאשר ישתלק
המופת הזה ושתהו עמוך הטוען עליך ברלית על דרך
הדמיון כי צמחה במה שקרה שיפול במקום שהוא זרע
הענבים וצורת הזרע היתה במת שנקרה מסבוב הגלגל

אך הבדל איש מאיש נמין אחד הוא הבדל מקריי כמו שיהי' זה סוף לכן וזה אלוס וזה שריק ר"ל שיהי' כמראה הנסן
והסורק / זה גדול זה קטן / זה חלם זה חוק וכאלה נס הגלגלים מקריים אשר יקוארו ברב או נמטע : (ג) זאת
היא האמו' / זאת ראוי' להאמין שהש"ת נותן הבור' לכל חומר כרחי' לו לפי השערות חכמתו והוא זה לר' לורות
היסודות כמו שער נמטעו ולא קרבת הגלגל ורחוקו פעל כל זאת כאשר חשבו הפילוסופי כי הוא סעיף מסעיפי החיוב
והקדמות : טענה החורית / האומרת בחידוש ובי כל פעל ה' ברצון וכל אשר חפץ ה' עשה נשמים ובארץ : אשר
הופך להט' / אשר נהפך להם עלם מין אחד לפעם מין וולתן כמו שנספך עלם המטה לטלם הנחם / והמים לרט : ומה
שנברא / כמו שברא הנוחות / וכל זה יורה אשר בידו לשנות ולברוא בריאות חדשות כחפלו ורצונו / ובכחו זה ברא
הכל בשעת ימי המעש' ברצון ולא בחיוב כדעת הפילוסופי : המופת הזה / ר"ל המופת הקודרי' : יאסוף עמוך / ידמה
האפיקורס האומר שהכל ה' במקר' עם הפילוסוף / וזה כי יאמר לפילוסוף כמו שאמר חומר שזורות היסודות הפסוטי'
נחשו במקרה ר"ל בחיוב מקרבת הגלגל / כן אני אומר שזורות כל המורכבים מהם נחשו במקר' ובחיוב מסבוב הגלגל
וערכו : (ד) ואני אדבר / יעיר חזון לשמוע כלמודים השנים הסותר' דעת אפיקורס האומר במקרה / א' לפי
דעתו חכם נסנה לתנוע' הראשונ' כי הפעולות המקריות לא יתאו עכ"פ מאפס ואין / כ"א נסנות מחייבות אוחן כמו
שאמר גנפילת זרע הענבי' ומוז היסודות מערך הגלגלים / מש"אכ נתנועות הגלגל היומי כי לא קדמה פעול' ותנוע' /
ג' לפי דעת אפיקורס שערני הגלגלים יפעלו הזורות למיניהם ה' ראו שיהיו המינים בלי תכלית אחר שערני הגלגלים
הפועלים אותם הם בלי תכלית : היא הטענ' / עשנתך זו היא ענ' אמיתית קודרית / וכ"כ בורא השמי' ונוטיהם /
פי' הוא ית' בורא ברצונו השמים ומיניהם לכן נאמר ונוטיהם בלשון רבים / כי כל גלגל יש לו מלאך מניע חוסו וולת
הגלגל האחר / ואמרו ו"ל שנקרא שדי ע"ש שאמר לעולמו די : כל שכן / עוד יוסיף לבעל דעת האפיקורס האומר
במקרה מסדר החכמ' האסודר גיור' נכתוב כלם בחכמ' עשית / והדברים הטפלים במקר' לא יתכן שיראו נס רשמי
החכמ' וסדר כ"א במקר' יספך דיו על הנייר לא יגיר משפיה זו עכ"פ כתיבה חמה מסודרת / וכ"כ הרב בעל
החובות ו"ל מן התימה על האומרים במקר' שאם יראו גלגל מתנועע להסקות ערובה היאמרו שהוא נעשה במקר' ואיך
יאמרו בגלגל העליון ובסדר החכמ' אשר גיור' שהכל במקר' / ומן מולא הדברים תשכי' שהחכמ' המיוסדת בגיור'ם
מור' היות שם מסדר חכם פועל הכל בחכמ' / על כן עלינו לנחון מין ערכ' פמ"שכ הרב הג"ל בעשר הכתיב' ע"כ אפס

ולגאליאנוס וזולתם מפלאי החכמי וכן יתבאר בבחינת
 היישוב כצאן והבקר והחמורים שהם בעבור
 צורך האדם אליהם כי אין התקנה בהם שיהיו מרבויות
 אבל ביישוב לתועלת בני אדם וכל מה שרמו לך דוד
 ע"ה באמרו מה רבו מעשיך ה' לרחות מענת הפיקודים
 היוני אשר היה רואה כי העולם היה במקרה :
 אמר הכוזרי אף על פי שיצא מענינו מעט באר
 לי בנות המזמור הזה :

אמר

מקום לשנת החכמי כי כל משנתי אהבו מות ואוהבי חיים עלמו ככתוב והחכמי קחי' עליה : (ה) הוא הולך ע"ד
 מ"ב / המזור על תאות נפשו הלל את ה' על פי פעלו במ"ב וממילא נשמע כי לפי זה דרכו בקודש באר יבאר הוא
 כתובי מ"ב על הסדר אשר דעתו זו ראה הרשב"ם ז"ל בניאורו על פ' בראשית ונח' אני הנעיר הלכתי בעקבותי בניאורי
 למ"ב אשר אפס קלתו תראנו בהקדמת' ה' לח"ג מאסף וכלו בניאורי על הסוד' אשר יצא לאור במהר' אס יבזר
 השם בחיים / אף כי דרכו ראיתי כי טוב לבשר תהלים ה' בשירי אסף / רפידה שיר ותהלה לאלהים נחמות הלשון כאחד
 מספרי הנביאים / ותוב רלוף ביאור כל חומר בקודש אשר הנה בכתובים או בדברי חז"ל או בכל דבר חכמה בינה
 מדינית ענינית ואלהיות כאשר יראה המעיין פי' שם אהי' אשר אהי' (כל' עמשלישי לאסף) אמרם ז"ל ה' כתובים
 שאין להם הכרע בל"ב ממנו וביאור תלת קשרי דמהימנותא האמור נזכר ביאורו עולה עמו (במ"ב לראשון)
 וכיולא גם חשפתי ורוע עם נבורה להנין כל סתום בדברי חכמים וחידושים / ולכי נוכח בחכמ' לבאר שפוני טמוני
 המומות מעטין עליהם מלינות וחידות / וורועי תשובה להוליא החכמ' מנרתק משליה / חכמים מתרפאים בה ורשעי
 כאל נדונים בה / וכל זה למדתי משירי דוד אשר ביקר שאת ויקר עוו שם מנמת פניו להלל את ה' על פי פעלו
 וחכמתו אשר יסד ביאוריו / וסמון הונים גם לכס"ה כס"ם עגור יפלטו גם בל ידעו מה כי רק ע"מ לקבל פרס
 כי אין תק"בה מקפת אפי' שבר שיחה נאה ע"כ ראו כי טוב להיות נשימים ועגלים ההולכים אחר שיחה נאה / ואף
 כי רבים וכן שלימים מלומדי תורה מרגלם בפייהם אמירת תהלים בלי תבונה / ופעם אחת פלו שפתי נמוש וקנים
 לאמר שהמלך דוד עשה ביאור על מ"ב או שצרו שער רעמו פנים וקרא זה אל זה ואמר עד מתי תתלה דבריך באלין
 גדול מי זה ראה ויהי' המלך דוד כאחד ממפרשי הסוד' איה חפסו ביאורו אס בל"הק או בלשון לעו הנה אין חתמו יודעו
 ומכירנו וכן לו ימי כדברך הנה לאו דוד מלכא חתים עליו' / או עניינים אמנם לא סקר עלי כי בל"הק נאמרו דבריו אף
 כי חודש ושנת קרוא מקרא תקראוהו גם אפס במלות אנשים מלומדה וכל רוח תבונה אין בכס' כל מדעו
 בל תנינו מולא שפתיכם / ויפלא הדבר בעיניהם ויתמהו איש אל רעהו ויאמרו אס יש אסף ב' אורו הראני נא את פגדו /
 ואומר הנו אתכם קראו נא בפיכם פרשת כרתי נפשי ושימו לבכם אליה או מדעו כי כניס דברי / ויפגרו כי האנשים
 לפתור להם הפרשה כוד ה' תבונה עלי / ואשמע להם ומלאתי את דבריהם ויהי כשמעט אמרי כי נעמו או פחדו ורשו
 על כל טוב והאמת ויקבלו עליהם מן היום ההוא והלאה ללמוד ספר תהלים' מפורש ואס שכל בפשע הכתובים / ועתה
 אפס המעיין ברוך ה' שים לבך לכל אשר אני מראה אותך בפי' זאת הפרש' כי לא דבר ריק הוא / ואני ערס אהל
 לבאר ראיתי כי טוב לבאר לך כלל אחד והוא שאין הש"ת בפעולתו כאחד האדם אשר אחרי עשותו דבר מה אין העשוי
 צריך לו עוד הן בהיותו בחיים ואף כי אחרי מותו מנשאו תקום / לא כן לפעולות ה' בדבר שפתי כי הוא ית' מחדש
 אותם בכל עת כשפע קיומו ככתוב כי השמים החדשים אשר אני עושה / וכן תקנו מתקני התפלה לאמר החדש בטובו
 בכל יום תמיד מ"ב / ואמ' כמו שביאר הרמב"ן ז"ל ככתוב וירא אלהי' את כל אשר עשה שענינו קיום כאמרם ז"ל
 רואה אני את דברי אדמון שפי' מקיים אני ולפ"ו ח"כ לפעולת ה' בדבר הכרואי' פי שנים להם בניאור ה' בדריאת
 יש מאין שהיא הכריאה הראשונ' ב' בריאת יש שיש שהיא הסוי' וההפסד ענ' הכ אשר ברא אלהים לעשות / פי' לעשות
 תולדות כיולא גם / וע"כ המאורר נושא משך ביאורו פי שנים במונן ר"ל בריאת' הראשונ' ונקיום על הסוי' וההפסד /
 ואני אשרך על כל אגד מהס בהגיעי למקומן / וזה החלי ברבי' נפשי' / המאורר יעיר את נפשו לדרך את ה' מעין
 הכריא

אמר החבר הוא הולך על דרך מעשה בראשית
התחיל עושה אור כשלא היה רומז אל
מאמרו יהו אור / נוטה שמים כיריעה רומז אל יהו
רקיע / המקרה במים רומז אל המים אשר מעל לרקיע /
אחר כן מה שיקרה באויר מהעננים והרוחות והאשים

והברקים והזועות ושהם כלם ברשיון כמו שאמר כי בם
ידון עמים וחליץ בעדם כלם השם עבים רכובו המהלך
על כנפי רוח עושה מלאכיו רוחות ר"ל ששולחם ל מקו
שירצה ובמה שירצונו זה תלוי ברקיע / ואחר כן הועתק
אל יקו המים ותראה היבשה באמרו יסר ארץ על
מכונת

הנריח' כאשר יסית על לשונ' נוסח הסל' לאלהי' מצוה לה לאמר אלהי' גדלת מאד / יאמר דרך כלל גדלת בעשותך
גדולות ונסלחות והוא כנגד אמרו בראשית ברא' אלהי' את השמים ואת הארץ / המורה על כל הנרותים בכלל שנבראו
מאין ליש מאו נעוה נשכללה הארץ ולאליה / והכתוב הוה הוא סתם שאין אחריו ביאור כאמרס ז"ל להגיד כח מ"ב
לכו' ה"א לסיכך סתם סכ' בראשית ברא' וכו' / סוד והדר / הס ב' מיני שלימות אשר ביצורי' ה' שלימות נגלים
נקרקים סוד ככתוב כסוס הווד נמלמ' ועליהם נאמר חכמות בחון תרונה כי אלה הנגלים יעירו ויעוררו את רואיהם
לאמר אין שלם כה' / ב' הם השלימות הנעלמים שצריך להדר אחריהם בנסיונות עקספר' מענט בלעו ולכן נקראים
הדר / ועליהם נא' את תבסקנה כנסף וכו' / ועל שניהם יאמר הכ' סוד והדר פעלו : לכשא / כמו שהמלך אין רואים אוקו
ערוס כי אם הדור בלבושו כן המלך ה' נאזות אין רואים אותו ערוס מילוריו ככתוב וראית את אחורי ופני לא יראו /
ת"א ותמוי ית דנתר פוסטרי' ארי בלעו דקדמי פריא' רי לא יתחון וע"כ נקראי' היצורים בשם לבושים כי הם לבושי
כבודו ית' שבהם יתראה למשיגיו ככתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וכו' / ואפי' כאמרס ר"י קארי למאנ
מכב דותא / וכבר כינה היצורי' בשם לבושים במקום אחר ב"כ ככתוב ה' מלך באות לבש עי' לעת נעשה בחפזו כל אוי'
מלך שמו נקרא / כי אין מלך בלי עט / ואז לבש לבושי' באות : עושה אור / רומז למאמר הראשון הפרטי שהוא שני
לכלל ככתוב יהי אור / וכמו שבאמלעות האור נרא' המוחס / כן באמלעות בריאת האור הגשמי נרא' כחו של אור הא"ס
ככתוב ה' באורך נרא' אור : כאלמה / הלבוש הדנוק לבוף נק' שלמה ככתוב וסבב בשלמתו / והנה האור הוא לבוש
הראשון של הש"ת שעי' יתראה לבני אדם : נוטה שמים כיריע' / רומז אל אמרו יהו רקיע בתוך המים / וזה הרקיע
הוא האויר הוך אשר בין שטח המים התחתונים ובין המים הנשאים בעבים / וזה הרקיע איננו השמים המוכרי' בפסוק
הראשון : המקר' במים עליותו / יזכור בנורות בשמים הנעש' ברקיע האמור וידמה פרישחו העננים כמקר' תקר' על פני
הרקיע / ולבונה עליות מרווחים במים : השם עבים רכובו / בעבור שהוא ית' מניע הענים כרצונו להמטיר עלי ארץ
אשר יחסון כאמרס ז"ל מפתח של מער ביד הק"נה על כן יכנהו בשם רוכב / ככתוב הנס ה' רוכב על ענ קל /
וכאמר וירכב על כרוב / ר"ל על לור' מזורת העבים : המהלך / הוא פעל יוצא כלומר מוליך הענים ברוח מזוי'
אל כל אשר יחסון אם לשבט אם לארצו : עושה מלאכיו / עוש' שלוחיו הרמות לעהר האויר ולסניע הענים אל מחוז
חפלו ית' כאמור ורומז אל אמרו ורוח אלהי' מרחפת ע"פ המים שפי' רוח אלהי' חוק ה' נושכ ע"פ המים ועשה
בזה שני שליחות א' עהר את האויר מהאידים הענים שעלו מן המים וילדו אופל כאמור במ"ד ובשפר הבביר ז"ל המים
הרו וילדו אופל / וזה הפעל אמר ה' יהי אור / ב' ערס הוסד הנריח' וערס נשכללה על מכונ' פור התפוררה
הארץ מוטתמטוטו הרים בלב ימים והיו רבני האדמ' שטים נמי תהום רבה כמו שכ' הרמ"בן ז"ל ושאר המפרשים נפיו'
מלת תהום ונכח הרוח החוק נתחברו הרבנים והעלו שרעון במקום מצלעדי מקום כאשר יעשה הרוח הנושכ ברגבי
הקרח הנורא בשוטט ע"פ המים בעת יוורנו / ואז עלו הרים וירדו בקצות / וזה הפעל אמר ה' יקו המים ל הענוק
ותראה היבש' : משרתיו אש לוחט / רומז אל הנרקים עושי דברו להוליאה חומר הספוגי (אעקטרי' ליעטעט בלעו) הטמוך
בענים ולהכניסו בשטח הארץ למטן תהי' ספוגית ונוח' לקבל מי' בשמים בקרבה להטעת מולא דשא / וכל זה רומז
דרך כלל אל אמרו יקו המים : יסר ארץ / ברוח פיו האמור כנבקו רבני האדמ' והוסדה הארץ על מכונת ר"ל על

מכונה ושהמים בטבעם מקיפים מומעל ר'ארץ ויכסוה
 כלה כלבוש עמקים והרים כמו שאמר תהום כלבוש
 כסיתו על הרים יעמרו מים , אבל היכולת והחכמה
 הוציאה אותם מהטבע ההוא והכניסם אל העמקים
 מקום הימים עד שיהיה לשם מקום גדול החיים והראוי
 החכמה ואמר מנעתך ינוסון , כנוי הכנסם אל הימים
 ותחת הארץ ולזה דמו באמרו לרוקע הארץ על המים
 כי הוא בנראת כנגד אמרו תהום כלבוש כסירו וזה
 כפי טבע המים והמאמר ההוא כפי היכולת והחכמה
 וכמו שאמר נבול שמת כל יעבורון , וכל זה מכוון
 לתועלת החיים כאשר ידחת האדם בתחבולותיו ומלאכותיו
 דב מימי הנחרות בסכרים וזולתם לקחת המים כפי
 צרכו לבית הריחים או לתעלה וזולת זה כן רמו הגר
 באמרו המשלח מעינים בנחלים כדי שישקו כל חירו
 שרי כאשר תברא החיה ויהיה עליהם עוף השמים

ישכון כאשר יברא העוף ואחר נעתק אל תרשא הארץ
 באמרו משקה הרים מעליוותיו כנוי לואיד יעלה מן
 הארץ לתועלת בני אדם ורעו כמו שאמר מצמיח הציד
 לבחמה שלא יבוו החציר כי הוא מתועלות בחמורת
 הישוב בקר וצאן וסוסים וחמורים וזולתם , כנה בעדם
 בעבודת האדם רוצה לומר עבודת הארמה לעבוד בדם
 ויוציא לב הצמח לעצמו כאשר אמר להוציאה לחם מן
 הארץ דומה לאמרו הנה נתתי לכם את כל עשב זרע
 זרע רוצה לומר שהלב לאדם והקליפות לשאר החיים
 כמו שאמר ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים וזכר
 המזונים השלשה אשר יצאו בעבודת הארמה והם דגן
 תירוש ויצהר וכלם לחם , ואחר כן זכר תועלתם ואמר
 ויין ישמח לבב אנוש , ואחר כן שמן להצחיל פנים
 משמן והלהם הידוע מיוחד לבב אנוש יסעד ואחר כן חור
 על תועלת יקירת המטר לאילנים שאמר ישבעו עצי הי

ארז

מרכז הכוונת הנקרא בלימה כמו שניארנו (בי"ב לרביעי) / ואחר מכונה בלשון רבים להיות שזה המרכז הכוונת של
 הארץ עם היותו דק מן הדק יותר מחוורו של מחט עד אפס מקום לו כמו שניארנו שם עכ"ו יאמר השכל שהוא מורכב
 משלשה מרחקים עומק אורך ורוחב כמשפט המקום כי הוא מקומו של עולם הסוגל המקומם כמבואר למנין : כל חמוט ,
 כאשר נשועו הרים בלב ימים נטרם הושרה : עולם ועד , כבר ניאר הרב ר"י אלכו בס' העיקרים ש"ן בל"ה ק"ס
 לזונו בלמי ע"כ יתכן שה"י יחריב עולמו בעת שיר"ל כאמרם ז"ל בלזונו בראו ובראנו ימרינו : תהום כלבוש ,
 כינוי וז"ו כסיתו שכ אל התהום שהוא נ"כ לשון זכר כאו תהום אל תהום קורא , והנה אחר שדבר דרך כלל א"ף
 נחישתם הארץ ידבר עתה דרך פרט ואומר שאחרי בראו אלפים ארץ ושמים וטרם נשקללה הארץ היו המים מכסים
 אותה כמו שקדם : מן נערתך / נערת ה' הוא נשיבת הרוח המזיק האומר ורוח אלפים ארחת כי לא יגער ה' בקול
 ברון כאשר האדם וחי / וככה ויולך ה' את הים ברוח קדוש , הוא המסורר יאמר ויגער בים סוף : והנה נכח הנערה
 עלו הרים וירדו בקצות ובה הפעל אמר ה' יקוו המים אל העומקים ככתוב : מן קול רעמך יתפאון / כבר הי' שם בנ"ג
 רעמים וברקים וקול רעם ככתוב קול ה' על המים הרעים ה' על מים רבים , והל אלה הקולות ירמוו אמרו ח"פ
 היום ניבדי ארץ כן יחד כוכבי בקר ויריבו כל בני אלהים / ידמה אלה הקולות לקול רינה ושירה אשר יסוררו המסוררים
 ביום הוסד בנין חדש כמו שיעשו ביום הוסד בית ה' האחרון : גדול שמת / רומו אל הרים ככתוב אשר שמי חול
 נבול לים : המשלה מעייני' / זכר עובי ית' אשר שלח מעייני מים על פני הנוות להרוות צמחון כל חי : ישברו /
 הרעבון והלמחון הם כמו מעה רודה כנעליו והאכילת והשמי' הם כמו שדירת העטה והוא הדבר האמור ישברו פראים
 צמחם וככה שבר רעבון נתיבם : עליהם עוף השמים ישכון / רומו אל אמרו ישראל המים גפם חי' ועוף יעופף :
 משקה הרים / רומו אל אמרו ואיד יעלה מן הארץ : מלמיה חל"ר / רומו אל אמרו תוליא הארץ דשא , והנה זכר
 עובי ית' אשר הוא עורך שולחן נד כל חי ונותן לו מעעמים כאשר יתבב וכעוב לו לפי ענעו לחם ויין לאדם
 חל"ר

לוי החיים הארציים כלם בזכר הנהדרית ואחר כן בזכר
 המאורות ונגדד עמוהם זכר האדם ולא נשאר לו אלא
 זכר החיים אשר במים ורוב עניניהם אינם ידועים החכמה בהם
 איננה נגלית לנו כחנלותה באלו ושבה על זכרון אלה
 אשר החכמה בהם נגלית באמרו מה רבו מעשיך ה'
 ואחר כן חזר על זכר חיים ומה שיש בו וסמך לו אמרו
 וחי כבוד יי לעולם ישמח ה' במעשיו כגוי לאמרו וירא
 אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ואמר על יום
 השביעי וישבות ויברך ויקדש בעבור שנשלמו המעשים
 הטבעיים אשר ישלמו בזמן והגיע האדם אל מעלת
 המלאכים אשר אינם צריכים לכחות הטבעיים מפני שהם
 שכלים אינם צריכים בפעליהם אל זמן כאשר אנו
 רואים השכל יצייר ברנע אחד השמים והארץ והוא
 עולם המלאכות ועולם המנוחה כאשר תדבק הנפש בו
 הנוח

ארזו לבנון אשר נטע ותועלת האילנים הגבוהים למיין
 מן החיים כמו שאמר אשר שם צפרים יקננו באשר
 ההרים הגבוהים תועלת למיין אחר מן החיים כמו
 שאמר הרים הגבוהים ליעלים והסלעים תועלת למיין
 אחר מן החיים כמו שאמר סלעים מחסה לשפנים והכל
 נכלל בזכר היבשה ואחר כן נעתק אל ימי מאורות
 באמרו עשה ירח למועדים וזכר תועלת הלילה ושהוא
 בכונה מאצלו ולא במקרה ולא תהו במעשיו ולא
 במקרים התלוים במעשהו כי הלילה הוא זמן דהערר
 השמש אבל הוא עם זה מכוון לתועלתו כמו שאמר
 הנשת השך והי לילה זמרה שסמוך לו מן המאמר
 בזכרון החיות המזוקות לאדם והליכתם בלילה והאספס
 ביו והאדם והחיות הרגילות עם אדם בהפך זה כאשר
 אמר יצא אדם לפעלו ולעבודתו וגו' הנה כבר נגדרר

חזיר לכהו' ובשר לחייתו טרף וזולתם: אשר שם צפרי' יקננו / עוד זכר טובו ית' על יצורית שהוא בוג' נחיים
 ומצדדים להשגב בו מערך כל חי למינהו / צדושים לחסידה / הרים ליעלים / סלעים לסכנים: עשה ירח למועדים /
 רומז אל אמרו ימי מאורות צדקיע השמים / והיו לחוקים ולמועדים וגו': קשת חשך / ינאר טוב שינוי הזמנים כי
 הלילה הוא עומד לחיות להשגת טרפם ויום לאדם: כלם נחמדה נשית / נסנות ומסיננים לחטן השיג חכלית טוב'
 זה הים / עוד יזכור טוב הנורא שהעני לב"ח רבים אשר ירס דים חף כי העני לאדם בלכת האניות בלב ים: לויק'
 זה / ירמח אל אמרו ויבא אלסי' את הכנינים הנדולים ואל"פיהם זל"א / וכנ' מטבע אלה הכנינים להסתבר ולעשות
 להם מחול בים כי יעמדו סניני בעיגול וינכחו מים רבים מפסם השמימה / והוא שאמר הכ' לשחק בו כאלו חכלית
 בריאסם לשחק בים / ועל שם טבעם להסתבר יחד נקרא' לויסן כעטם לויס חנינים / ובדרש שהק"נה משחק בו /
 ר"ל ישזיקבו וסוף פעל יונא לשלישי: כלם חליך יצברון / ואם היא סהלה גדול' לאלהים מהשכל היצורי' מייחלים ליו:
 יצבעון טוב / רומז לפי טוב האמור במ"ב: קשת' פניך / רומז לרע ההוה במלי או' הניו משתד פני ההשגח והעדר העו' כמסיר
 סגר ומעדיר האור שהחשך נעש' מפליו ואינו מפעולת סועל / והכלל מפי עליון לא קלא הרעה כפועל כ"א על גר
 הסעדר הטוב / ואף גם זאת חין העדר ורע מוחלט במציאות וכל העדר הוא יסוף הכח הקודם להיות דבר אחר והוא
 ההעדר הקודם לכו' וזכרו הרב המורי' (בי"ו לראשון) והוא טוב כי כל יסוף הוא טוב כאמור במ"ב כי טוב בכל
 פעולה שמלאה לאור היסוף והוא שאמרו ז"ל וכנה טוב מאד זה מות / יעוין מ"ש וי"ל סי' קמ"ב: ואל עפרס יסובון /
 רומז אל אמרו כי עפר הקה ואל עפר חסוב: השלח רותך יבראון / בסוף יסוב אל הנהחלה כמנהגו בכל הפרשיות
 וירמוו אל הבריאה הסתמית והכוללת האמור בכתוב הראשון חף כי חין דווה לה כי הבריאה האמור' במ"ב היתה יש
 מליץ וו- היא ישיש עכ"ו מעוין דונהאקה היא כעטם המחדש בטובו בכל יום קמיד מ"ב / ונוה סרה תלונת קלת חכמי
 האומות אשר חסדו חם המסורר לאמר שהוא מאמין בקדמות כי לא ידעו ולא הגיוו כי מעין דובמח צעלמח דבר
 ידבר: יחי כבוד ה' לעולם / כבוד ה' המה יצורין אשר המה מלנטי כבודו שנס יתראה למסינן כאמור בראש הפרש' /
 וסם המה בקורתי שמו על כי פעלו ככתוב כל הנקרא בשמי' ולכנודי בראשיו וכן אמר ר' אבא בר ממל ע"ס פעולותי
 אני נקרא / וסג' בהקמדם סהו' והפסדו (כאמור תשלח רותך יבראון) יקמיד כבודן ית' וז"ל יחי כבוד ה' לעולם
 ישמח

הנה ועל כן נאמר בשבת שהוא מעין עולם הבא /
 ועתה נשוב אל דברנו על אנשי ההקשה כי היסודות
 באשר ימוגו מוגים מתחלפים כפי התחלף המקומות
 והאזורים והערכים הגלגלים והיו ראיות לצורות מתחלפות
 מאצל נותן הצורות והיה לכל המוצאים מה שיש להם
 מכחות וטבעים המיוחדים להם ולקצתם דעות במוצאים
 שכחותם וטבעיהם מוגים בלבד אינם צריכים אל צורות
 אלהיו ושחצורות אינם צריכות כי אם לצמחים ולחיים

האיש

ישמח ה' במעשיו / רומז אל וירא אלהי' את כל אשר עשה והי' טוב מאד : המביט לארץ / רומז אל המבול שרעדה
 הארץ לשעתו בהקע' להוליא מימיה על פניה כמנהג' ככתוב ביום הוה נקעו כל מעינות תהום רבה : יגע צהרים
 ויעשו / רומז להפיכת תהום ככתוב ויעל עשנה כעשן הכנען : אנכי אשמה בה' / אשמה כי אדרוש ה' על פי פעלו
 (אשר הוא הדעת אוחו ואפס וולתו לדעת את ה') ככתוב ישמח לב מקשי ה' / ונאמר כי שמחתי ה' בפעלך במעשה
 ידך ארנן : יקמו חטאים / רומז לרשעי ככל בניו שמו העולמים עיניהם מראות כועל אלהי' ומעשהו כגובה אפס
 כל יראו באות ה' ושליומו לפי שלימות יצוריו ויצו עיניהם לקרוא לו עם ע"פ פעלו ופליהם נאמר ובני יקלו / ברבי
 נפשי את ה' הללויה / הנה בהנרת רשעי ככל מן הארץ ואך לדיקים יאצרו או חנך את ה' הללויה כלומר הללו
 כלבס את ה' שלא ככתוב בראש הפרש' אלהי גדלת מאד בלשון יחיד כי עוד רשע לנגדו / והנ' במה דפקת סיים וזה
 מנהגו ברוב הפרשיות ככלס / הן כל זה רחמה עיני ותבן לה נדאורו של המלך דוד על מ"ב אשר אחריו החזיק
 הרשב"ם ז"ל ואל אחריו בחתי גם אני (בהקדמ' השנית משלי לאסוף) : וישנות ויבדך ויקדש / וישנות רומז אל
 השלמת המעשים הטבעיים / ויבדך עיניו חוספת טוב' / רומז אל חוספת נשוא' שכל ימות החול האדם חי בחיי דל"ח
 מוסף עליו יום השבת שהאדם חי בחיי ההתנוונות כפועל אלהים ומעשהו כמו שביארנו זה כבר / ויקדש רומז אל
 המנוח' מהפעול' כי קודם עיניו הכנה והזמנה אל קבול' חיה דבר ואשר כבר הוכן אין בו פעולה עוד : מעין העו"ב /
 כבר ביארנו (אמרי בני' שער שלכת) שחיי עו"ב הוא חיי ההתנוונות שהוא חיי מלחתי אלהי' כמ"כ החוקר
) וכן אמרו ז"ל עו"ב אין בו לא חכמה ולא שתי' כ"א לדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים
 מזיו השכינ' ר"ל השכל אשר בראשיהם הווה לעשרות להם ונהנים מעונג השגתם / וכ"כ לאמר עובדי בעמק הבכא
 מעין ישיבותו / המשכילים העובדים בעמק המנוונות כעטם אין אדם עומד על ד"ת אלא כנשל גם ישיבותו המנוונות
 כעטם אין אדם עומד על ד"ת אלא כנשל גם / ישיבותו המנוונות מעין נובע מקור חכמ' / ילכו מחיל אל חיל /
 כי ינינו דבר מהוך דבר בהשכלת אמתו / ועונג ההשג' הוא זה עונג שנת כאמרם ז"ל ע"פ או תקענו על ה' ז"ל
 עונג זה אינו יודע מהו כשהוא אומר וקראת לשנת עונג הוי אומר זהו עונג שנת שימח ישראל בעושי ככתוב ישמח
 לב מנקשי ה' / ר"ל המבקשים את ה' על פי פעלו שאפס וולתו לדעת את ה' כמה ישמחו בהשגת החכמ' במיוחדת
 בפעלו ככתוב כי שמחתי ה' בפעלך / וחי' ההשג' המוספת על חיי ההרגשים היא ענש הנשח' היסרה שזכרו ז"ל
 והיא חיים נוספי' על חיי דל"ח"מ שכל השנוע ככתוב והחכמ' חחי' בעליה / והנ' בהיות שנת יום השכלת האמת
 כפועל אלהים ומעשהו כמו עלס העו"ב ע"כ אמרו ז"ל שהוא מעין עו"ב : אנשי ההקש' / הם הפילוסופי' המשכילים
 כל דבר חכמת בינה בהקשים ההגיונים : לכל המולאים / כמו המתכותיים ואנכי יקר מינירא' ליום בלעו המולאים מן
 הארץ : מונייס בלבד / ר"ל עירוב היסודות כגד לפי ערך כל אחד פועל נורתו ואון לשכל הפועל נותן הצורות
 עסק בו / כי לא יתן הצור' כי אם לבעלי הנפש ר"ל נומח חי מדבר : וניזון מן הארץ / כבר התבאר נכסיון שאין
 הונח

האיש בעצמו שהוא מורכב מדברים משתנים , והיה
 כל אשר לו הכחות האלה לנרול ולהולדה וקבול המון
 לא ינוע התנועה המקומות הוא אשר ינהיגו הטבע
 על דברי הפילוסופים ועל האמת שהבורא ירברך
 ינהיגם בתכונה כהתכונות , קרא אותה התכונה ההוא
 אם תחפוץ טבע או נפש זהו כח , וכאשר דק המונג
 יותר ונודמן להראות בו החכמה האלקית יותר היה
 ראוי לתוספת צורה וולתי הכחות הטבעיים עד שיגיע
 אל מוגותו מרחוק ויהיו כל אבריו קשורים לא ינועו כי
 אם בחפצו ויהיה יותר נושל בהלקיו מן הצמח אשר לא
 יוכל להסתיר ממה שיויקרו ולא לרוץ למה שיועילרו
 והרוח משתקת בו והיה ההי בעת האיברים המניעים
 במקום ונקראת הצורה הנתונה לו יתירה על הטבע נפש
 והשתנו הנפשות שנוי גדול כפי התגבר הטבעים הארבע
 עם כיון החכם יתבי הנותן לכל חי וחי לצורך כל העולם
 אליו אף על פי שאין אנו יודעים מה התועלת ברובם
 כאשר לא נדע כלי הספינה ונחשבם ללא צורך וידעם
 בעל הספינה ועושה וכאשר לא נדע תועלת הרברה
 אצלו

הנותן הלאה מן העפר כ"א מן החומר הירוק שנימים והארץ אינו משמש רק להזיק ליתום הירוק שהוא כעין
 חמה ולכסלו ניסול נאות להנות כל נחם לפי ענינו : והוא כח משתלל בשמירת המין , כבר אמרנו שהמחיס הם
 זכרים ונקבות ולא יעשו פרי כ"א ציווג הזכרים עם הנקבות למיניהם , ובימי החג ונס בימי הרב המוסקת"עו לא
 נודע זה עדינה ע"כ הי' לפלא בעיניו מה שהזכירו ו"ל בחילי הקמרי" תאזה / והוא לא ידע שכל המחיס יש להם
 תאזה אל הציווג כמו כ"ח ובלעדו לא יולידו קולדות ויעוין מ"ש וכבר כתבנו זה במה שקדם : כל אבריו קשורים / ר"ל כאלו
 הם קשורים בראש יגיעם הרעיון ברסנו כחפצו לעשות רצונו אל כל אשר יחפון יענו : והשקנו הנפשות , כי קלת
 מיני ד"ה הם אכזריים וקלטים חלשים , וכיוצא בהם ביתר המדות : אלו היו מסודים לכינוי , וכ"כ לחמה הם נתי
 חי מלאה : כל ידמו בחונות , א תתמה כי לא כל מלאה למען ימלאו איש את אחיו (אסך ח"ב פ"ל) : ומשנו אין לברוע /
 כי כל פעולותיו ית' קשורים זה בזה וזריכים זה אל זה והטוב נשלים מכלם יחד / ואנחנו לא נדע עובד , ונחשוב על
 קלת המינים שהם לרע והם בלתי לעוב , וכבר רבו באמת המדינות לפרי דרור , והיו מפסידים קבואת הארץ , והיו
 אנשי המדינה משחיתים הפרי' בקשת ונחלים ונתנו בהם מברעות , ואחרי הברעס רבו יתושים ארשיים והלרו לבני
 אדם בעקינתם יותר הרבה מהפסד הקבואה מהלפרים , וסבת הדברי' כי יתושים הארשיים היו מערס מאכל
 ללפרים , וכאשר מעטו הלפרים רבו יתושים / והנה הלפרים חשנם ב"א לרעה ואלהים חשכה לעובה :
 ולא נשקו הטבעים , לא נשקוה המונג בשום ב"ח עד שחול עליו נפש יאמר מעולה מנפש הכהמית : השכל הסיוולאני ,
 השכל המוכן לקבל כל המושכלות כמו החומר הסיולי המוכן לקבל כל המדות ונפעל משכל הפועל שמוציא שכלו מן הכח
 כב א ז 22

אצלו ברשותו כמו שתי כפות המיאונים הישרים ביד השוקל יטה אותם אל אשר ירצה בתוספת האבנים והסרונם / והארס ההוא בלי ספק לבו דיק מן התאוות המופלגות ונוסף אל מדרגת למעלה ממדרגתו והוא המדרגת אלקית והוא עומד ומחשב במה שראוי לו לעשות בהגברת טבעיו ומדותיו ואיננו נוהג לכה הכעס רצונו ולא לכה התאוה רצונו ולא לזולתם אבל הוא גועז ומבקש מאלקיו שיורוהו הדרך הישרה וזה הוא אשר יאצל עליו רוח אלקי נבואי אם יתי ראוי לנבואה / אולםודי אם מדרגתו למטה מואת ויהיה חסיד לאנביא שאין כילות לפניו ית' אבל הוא נוהג לכל דבר מה שראוי לו / והפילוסופים קוראים נוהג המדרגה הזאת השכל הפועל ושימוהו מלאך אחרי האלקים וכאשר שכלי בני אדם נדבקים בו הוא נן עדנם והתמורה הנצחית :

(ו) אמר הכוזרי רצוני שהפרוט לי הכלל הזה על דרך קצרה .

אמר החכם יחבאר מציאות הנפש בתנועה וההרגש לחיים שונה מן התנועה היסודית

ונקראת סבתם נפש או נח נפשי ויתחלקו הכחות הנפשיות אל שלשה חלקים והם מה שישותף בו החי עם הצמח והוא הכח הצמחי ומה שהשתתף בו האדם עם שאר החיים והוא הכח החיני , ומה שנתייחד בו האדם ויקרא כח דברי ויתבאר ענין הנפש הכללית הסוגית בבחירת הפעולות שהם מחמת הצורה המניעות בחומר לא מחמת החומר מצד שהוא חומר כי הסכין לא יחתוך מצד שהוא גוף אבל מצד שיש לו צורת הסכין וכן החי לא ירגיש וינע מצד שהוא גוף אך מצד שהוא לו צורת החיות והוא הנקראת נפש / ונקראו אלו הצורות שלמיות כי בהם ישלמו תכונות הרברים והנפש שלמות ויש שלמות ראשון ושלמות שני הנרה הראשון הוא התחלה לפעולות והשני עצמות הפעולות היוצאות מהתחלה , והנפש שלמות ראשון כי הוא התחלה ליוצא מהתחלה , והשלמות אם שלמות לגשם ואם שלמות לעצם אינוגשם והנפש שלמות לגשם והנשם אם טבעי ואם מלאכותי והנפש שלמות לגשם טבעי , והנשם הטבעי אם כליו ואם בלתי כליו כלומר שישלמו פעולותיו בכלים או בלעדי כלים והנפש שלמות לגשם

אל הפועל : כמרה האדומ' / שהוא בעל רבוי דם : המרה השחור' / הם שמרי הדם ומשנה בעתול : והפני המדות אצלו ברשותו / הוא החסיד המנהיג ערך כחות נכמו נהשכל 'כחמוד (בשלישי לשלישי) : הוא נן עדנם / ככר התבאר זה (בראשון לראשון) : (ו) הכלל הזה / ר"ל תבאר לי כללות מציאות הנפש והיות' אשר לה שם בשלש' / שהם נפש הנזמחת / נפש המרגשת / נפש המדברת : יתבאר מציאות הנפש / יבאר נמוסת מציאותה ערס יבאר מהותה וכן הפעולות מורות על מציאות כוונתה ואלה הפעולות הן התנועות שיתנועעו בעלי הנפש / וזה כי היסודות יתנועעו שנים לז' מעל' ושנים למטה משל"כ הנקח ני יתנועע (ר"ל יזיך פרח ויזיח יזיך) לכל עיבר וזד וזה יור' כי החלקת חלק התנועות הוא הנפש הנזמחת / מוסף עליו החי שהוא מתנועע קנוע' מקוונות ברזון וזה יור' היות לו נפש חיונית נוסף על נפש הנזמחת שממנה כח הון והענדל והמוליד בדומה / מוסף עליו האדם שיש לו נח השכלי להשכיל ולהנדיל בין טוב לרע ובין אמת לשקר / וזה יור' היות לו נפש המדברת ר"ל הדיבור הפנימי והוא ההשכל' הנוספת מהקודמות : ויתבאר ענין הנפש / עוד יתבאר מציאות הנפש שהיא צורת בעל הנפש מלד הפעולות אשר יפעלו בעלי הנפש כי כל צור' פועלת בעצם ומתפעלת במקרה' / והכך זה החומר מתפעל בעצם ופועל במקרה' : חוכמות הדברים / כל צור' היא שלימות לחומר המוכן לקבל הצור' שהיא אשר בנעלי הנפש הצור' היא הנפש : מתחל' לפעולות / הוא הכח הקודם אל גוף הפועל' שהיא לפועל והוא עצמות הפעולות שהות נפועל ממש : כי היא החל' / הנפש היא סבה והתחלק הפעולות היוצאת לפועל מן הכח והתחל' : לעצם אינו גשם / ר"ל למלאכי אלהים שהם שכליים נדלים מנשם

והתכלית / ולמוליד ראשית וקדימה ואם יראה מתאחר
הנה הוא ימשול ראשונה על החומר המוכן לקבול
החיות ולבישהו צורת הרבר המכוון בעבודת המגדל
והזן ואחר כן יעזוב ההנהגה לשניהם עד עת ההולדה
והמוליד נעבר והזן עובר והמגדל עובר ונעבר ולזון
הארבע כחות המפורסמים העובדים אותו / כל נע בחפץ
הרגש נע ואם איננו כן היי' ההרגש לריק והחכמה לא
תהן דבר להבל וריק ולא להזיק ולא תמוע דבר צריך
ולא מועיל עד שבעלי קשקשים ואם יראו נחים היר
להם התקבצות והתפשטות ואם יחופכו על גביהם
יהנועו

לנשם טבעי כלוי בעל חיות בכח רוצה לזכור מוצא
הפעולות החיוניות בכח ומכין אותם ויתבאר שהנפש
אינה הווג מהתמוג יסודות הנוף לפי שהרבר המתחדש
מהתמוג נפרדים אם שוגבר בו אחר מהנפרדים או יותר
מאחר הנה תהיה הצורה המנעת בפי זה / ואם שינוצחו
הנפרדים עד שלא ישאר אחר על צורתו ותחדש מזה
צורה מאמצעותם והנפש אינה מכוין דבר מנפרדי הנוף
אם כן אינה אלא צורה מכוין ככופת אשר איננו מכוין
צורת המים והעפר תחלת הכחות הכח הזן והוא ההתחלה
והמוליד בתכלית / והמגדל באמצע הקושר בין ההתחלה

מנשם : לנשם העצמי / ר"ל נשם הנפש נענע הקולד' מאיש הב"ח / לאפוקי הנשם הנפש' במלכה : אם כלוי /
שיש נשמיים כלוי ר"ל אחרים מוכינים כל אחר לקשמים מיוחד כמו עין לראות ואוזן לשמוע וזולתם : מוליד הפעולות /
הנפש היא המוליד' רבשות הפעולות מן הכח אל הפועל : ומכין אותם / גם נותנת לקצת הפעולות הכח' וכן בלבד
והמוליד' מן הכח וההכח' הריא אל הפועל הוא מוליד זולת הכח כמו שהנפש תכין לה כח ההשכל' והמוליד' השכל מן
הכח אל הפועל הוא השכל הפועל : אינה הווג מהמתמוג היסודות / הנפש בכלל אשר לה שם בשלשה סוגי נש' מ'
איננו' הווג מעירוב היסודות לבד כמו לזרות הדוממים שקדם זכרם כי אם משכל הפועל נותן הסודות : אחד מהנפרדי' /
כמו האכן שגבר בו יסוד העפר לכך והמקשיות והי' לזורת אכן / וכמו הרקק שיגבר בו יסוד העפר והמים : ואם
שינוצחו / כמו המתכות והגפרית והמלח וכיוצא בהם שנפסדו בהם צורת כל היסודות ונתחדשה צור' חדש' מאמצעותם :
וכנפש אינה / ובהיות שהנפש אינה מיוסדות הד' לכן איננו' נצורות הדוממים האוה מעירוב היסודות אבל היא צור'
חיונית לאישי נש"מ : ככופת כקטור שצורת הקטור איננו' מעירוב היסודות כ"א מערך סדר אגני הנביה שהיא דבר
שחזן למיט ועפר שנכ' בהם החומר : תחלת הכחות / יבאר כחות הנפש לכל בעל נפש ואמר שהוא הזן והמגדל והמוליד
על הסדר כי מיוס הולדת כל בעל נפש יקח מוון כפי טבעו ואחר יגדל מקטנותו ואחר יוליד בדומהו : ולמוליד ראשית /
התחלת היות כל בעל נפש הוא הכח המוליד והממלאו בעולם / והוא מתאחר להתעלם בנמצא עלמו אחר התעלם
הכח הזן והמגדל כמו שקדם / וא"כ הכח המוליד הוא ראשון ואחרון : על החומר המוכן ד"מ כל זכר המוליד העפס
הורעית נרשם אשתו הוא זה ילבישה צורת החי למינהו וככה דמולידיו נפש הצומחת למיניהם : בעבודת המגדל /
היכף בלאת הורע מהזכר נביחו לרחם כן יגדל וכן יוון כל הימים עד יבוא לימי גדולו ויתעלם הכח המוליד ואז יספק
הכח המגדל : והמוליד נעבר / הכח המוליד נעבר מכח הזן המכין העפ' הורעית בכל חי : והמגדל עובר ונעבר /
ר"ל שהוא עובר למוליד כי לא יוליד כ"א הגדול / ונעבר מכח הזן כי לא יגדל כי אם הזוון / שהמונות יתנו הגדול :
זלון / ולכח הזן ד' כחות שהם הכח המושך / והמחויק / והמעכל / והדוח' : כל נע / אחרי אשר יבאר נפש נש"מ'
בכלל יסוד אל הפרע לבאר כחות הנפש המרגשת לכל חי / ואמר כל מתנועע תנועת הספק' מתנועע בכח החפץ
אשר בו אם להתקרב אל הרגש' נעימ' או להתרחק מהרגש' מערע' : ואם איננו כן / אם לא הוסד הכח החפץ על
התנוע' בכל חי הי' כח הרגשתו קוהו והכל ואף כי לרע לו וזה כי אין מתעורר להתנועע אל הטוב והערב ולגרוח
מן הרע והמערב / והענע לא תפעל דבר לבעל' או לרע / לכן אחר אשר פעל' ענע ההרגשה הוכרח' לפעול ענע
החפץ המעורר לנוע אל בקשת הטוב ולגרוח מרגשת רעה : שנעלי הקשקשים / הם בעלי הנתיס ר"ל כל חי אשר

הכין

והנהגת המדינה / זו ישלחו שופטי ארץ ח' יקבעו חקים ומשפטים ישרים כחוק' וכמאז' / זו מלכים ימלוכו ושרים
 ישרו ומנהיגי כל עדה וקצינים זו ישמו וישלחו ח' יקבעו ניומוס ומנהגים אשר ישלם מהם העור והקיבוץ המדיני
 לחיות בטוב ובנעימים כל הימים / והכלל כל מעשהו להשכיל מה זה טוב או רע אין נאחז' ה' חלקו ר"ל לא ישכילו
 זו אם האמת הוא עם האומר שהארץ שטוחה או עם האומר שהיא כדורית / עם היות שיסתמשו זו לאמת ההקדמות
 המובילות אל השגת טוב או רע / החלק הני' מהשכל הוא השכלת אמתו ית' ר"ל שהוא משכיל האמת בפעל אלהים
 ומעשהו שאי אפשר ביד האדם לשנות בעצמו דבר / ונקרא בשם 'שכל העיוני' / פעולתו לפוט מישרי' נמשפטים
 אשר יתוארו באמת וסקר בו ישכיל המשכיל בהגיון כמו אך יעשה הקשים מהקדמות מדרונות נגבול האמצעי שוללות
 או מחייבות להוליד מהן תולדות כלו זרע אמת / בו ישפוט משפט אמת בלמודיות כמו אם שלש העויות של כל משולש
 שוות שתי זנבות / ואם הארץ כדורית או שטחית / ואיכות מהלכי הכוכבים ככל אשר ישכילו יודעי בינה לעקים /
 זו ישכילו המשכילים האמת בפועל אלהים ומעשהו בעצמות כמו במציאות החומר והגור' והעדר הקודם להיות ומנהג
 הטבע לכל נוזר אם בנסודות הפשוטים או במורכבים מהם הכלולים נד' סוגי דג' אמ' / זו ישכילו המשכילים הגדלים
 המהותיים לכל היצורים / ומציאות מלאכי אלהים שהם השכליים הנבדלים מחומר החיים בחיי ההתבוננות והשכלת
 אמתו ית' בו ישכיל המשכיל האלהי שיש עם נמלא מחויב המציאות נבחינת עלמו ושהוא אחד פשוט בלי שום הרכבה
 כלל / ושאינו בשם ולא בת נפש / ושהוא עם שלם בתכלית השלימות המתאחדים עם עלמותו בתכלית האחדות
 והוא ברא הכל מאין ליש' / והכלל כל מושכל אשר אין ביד האדם לשנות בו דבר המתואר באמת או סקר הוא זה
 יושכל בכח זה השכל העיוני ונקרא בשם השכלת אמתו יען היתה ההשכלה באמת ה' / ומהמבואר באלהות שכל דבר
 היותו מן הכח אל הפועל מוטיחו וולתו וזאתו הולקת ל"ל בו בפועל' הדבר ההוא שמוטיחו מן הכח על כן מוכרח להיות
 עם שכל בפועל המוטיח שכלנו מן הכח על כן אמרו הפילוסופים שיש עם במציאות כח אחד הנקרא 'שכל
 הפועל' והוא המוטיח לשכלנו ההיולאני מנחו אל הפועל / והוא במדרגת השאם המאיר מוחשי הראות להיות נראים
 אל העין כן השכל הפועל משפיע אור שכלי על המושכלות נכח להיותם נראים ראוי' שכלית אל עם השכלי / ומבואר
 זה השכל הפועל אמרו קתס שהוא כח נפש / וקתס אמרו שהוא המלך המתקן במדרגה מכל מלאכי אלהי' אשר
 הוא המאיר המושכלות הנבנות לעין שכלי המשכילים / ובו ידבקו נפשות המשכילים בנאחזם מהגוף והוא נן ערנס זו
 יתיו מיי עולם בחיי ההתבוננות כמלאכי אלהים שאין בו אכילה ושת' כי אם נהנים מיוו השבתו / וזו הדעת האחרונה
 הוא יותר נראה מן הראשונה כי אם נאמר שהוא כח נפש / והוא לריך להיות שכל בפועל כמו שקדם א"כ יהי' כל
 ששכיל משכיל בפועל ערס אמתו מן הכח אל הפועל והוא סותר עלמו / ונולד ההבדל שבין המעשי והעיוני בענין
 עו"ר ואמת וסקר כאמור / עוד הבדל ענמי ביניהם והוא שהשכל המעשי הוא כח מוסקף לכל חי בעצמו להביא ערך
 חקו על ידו / נכחו תארוג' שממית רשקה לצוד הזנבים למאכלה / נכחו יערים השועל לצוד ליד ערפו / נכחו יבנה לו כל חי
 בית מעון לשבתו / משא"כ השכל העיוני שאין לב"ח זולת האדם חלק בו כי הטבע לא חלק להם נבינה לדעת אמת
 וסקר כי אם בטוב ורע וקחו חלקם בשכל המעשי / ולפ"ו א"כ יהי' מותר האדם מן הבהמ' הוא השכל העיוני / ואין
 ירחו אמרו ומוקר האדם מן הבהמ' אין כי הכל הכל פי' מותרו הוא השכל העיוני והחכמ' אשר מאין קמול' / ובחנת
 ותדע שהטבע לא יפעל דבר לבטלה / והנה תועלת השכל המעשי מנואר אחד כי נללו יחי' האדם כל הימים כי הוא
 יתן ערך לביטו וחוק לגיטו כאמור אולם העיוני עם היותו פעמים משרת למעשי כי מידעת האמת והסקר נבוא לפעמי'
 אל ידיעת טוב ורע כמו המוויק הטובה להשמעות אונים תולאקה מהלמודית המושכל בעיוני' / טוב הרפואות תולאחו מחכמת
 הבימי' אה הכחקר בעיוני' / ורוב תנאו' ועוב' נכח הבעא' ניק אשר יושכל בעיוני' / עכ"ו עיקר תכליתו למען החיות את בעליו לנצח
 וזה כי מנואר באלהות הביחו הרב המורה (נש"ח לראשון) שבהיות השכל בפועל ישב השכל והמשכיל והמושכל עם אחד /
 ומהמבואר כי מושכלות העיוני הם ענינים כוללים ומיניים הנלחי' לכן כשבו המשכיל ושכלו עם מושכלו הנלחי' לאחדים / יחיו בלם
 לנצח נבלל המושכל הנלחי' / ואל אלה ב' הכחות רמוז נמ"ב בשם אדם וחוה / וזה כי כמו שהוכר הוא העיקר ביצירה
 והנקב' היא טפלה לו כאלו לא נבראת אלא לננות לו ולהיות עוד לו להשאיר אחריו שרתית בולדות הזרע / ככה תכלית

מציאות

מהמורגשות והכח היצרי לחקריב בו מזה שנמנע מחזקרון
 והכח המחשבי לעמוד בו על בידור מזה שיחדשהו היצרי
 והפסדו קצרת מחעמידרה ההדשה עד שישביהו אל
 הזכרון . והכח המתנועע להביא מה שיצטרך מקירוב
 זריחוק

ההרגשה המשתתפת כי אשר איננו ערב ואשר הוא
 ערב לא יושגו כי אם בנסיון וצריך לקבוע כח יצרי
 לשמור צורות המורגשות והיא ההרגשה המשתתפת
 ורהכח הזוכר השומר לשמור בו הענינים המושגים

מליאות האדם היא השלמת השכל העיוני אשר הוא יתן שם ושאריות נלחי לנעליו ככתוב והחכמ' קחי' בעליה / והשכל
 המעשי לא נברא לא לנוח לזה כי אם לא ימלא המשכיל די מחסוריו ההכרחיים אך יוכל להשכיל ברוחניים / על כן
 רמזו לעיוני במ"ב בשם אדם ולמעשי בשם חיה והיא האשה הנלכת עמנו במ"ב / ובהיות המעשי משוקף לכל סילתניקון
 ע"פ חקו ע"כ נקרא אדם כל מי משא"כ העיוני שאין לחי חלק בו לכן לא נקרא אדם אפי כל חי / ומכנה המעשי בשם
 עץ הדעת עוב ורע על שם פעולתו / נלעוה שלא ירבה בשכל המעשי כעטס היו ממעט נעסק ועסקו נהורה
 כי נקטת המותרות מנעלים האדם משלימותו / והחכמ' העיונית יונכ בשם עץ החיים / יען עופמיה חיים זכו נכתוב
 והחכמ' קחי' בעליה / ובפירושו יכנה אותה הכתוב בשם עץ החיים ככתוב עץ חיים הוא למחויקים נה / ועמה אהה המעין
 צרוך ה' אם בעל נפש משכלת אהה בין תבין מהאמור לכניך סנות השינויים אשר בין נ"א בכחות הרעיונים / כי קלח
 נ"א מלרה נהה השכחה הרבה והפך זה יש מי שיחנבר בו כח הזכרון / וכבר סופר שהי' איש נכרי גבר בו כח הזכרון
 עד שאם הי' שומע פעם אחת שפי הקורא ספר אחד אפי' בלשון שאיננו מבינו הי' קוראהו אח"ו בע"פ ככתבו וכלשונו
 ונאשר שמענו כן ראינו איש יהודי הי' יודע בע"פ כולל קלמודא נבלי וירושלמי ורש"י ותו' ומפרשים וספר הי"ד להרמב"ם
 זסוקים ראשונים ואחרוני' / וספר המורה וספר הזכר והכנה רני' שידע לקרוא בע"פ / אך לא הי' לו יתרון בעיון
 כלל / כי אמנם כן ענע הנפש כשיגבר כח אחד ממנה יחלשו היאחרי' אמנם סנת חווק הזכרון ורפיונו הוא רעיונות המוח
 דיבשותו באחריותו הדבוק לעורף כי כאשר יעה אל הרעיונות הרב' יהי' בעליו מהיר לשמוע ומהיר לאחד כי כמו שירשם
 עליו יזור הזכרון בקלות בעבור הרעיונות כן ימחה ממנו מהר לסנת הרעיונות / ואם יגבר בו היבשות אזי יכי' קשה
 לשמוע וקשה לאחד / וכשהי' במוח האמלעי בין הרעיונות והיבשות אזי יהי' מהיר לשמוע וקשה לאחד / וככה מי שגבר
 בו כח המחשבי יהי' נעל ספרות פרטיות וילח לפלפול הקלמזוי / ומי שגבר בו השכל העיוני ילח להשכיל באמתות ית'
 ולהליד חולדות כוללים ציווג הקשים הבינויים / ואם יגבר שכל המעשי יהי' מנהיג שופע ומושל במדינה אמנם סנת
 הסגברות הכח השכל (הכלתי מעורב עם הגוף) באדם מבלעדי אדם / הוא לפי זכות הנפש ונטוטה אל ענש מעלמי
 ברוחניים ר"ל מלאכי אלהים החיים בחיי ההתבוננות . עד כאן היא ההקדמ' שהיא פתח עינים וזה השער לבוא בדרכה
 להנין בדברי החבר שים עיניך עליה למען תלך לנתיב דרכך / ועמה נשוב אל מה שהיינו בו מביאור דברי החבר ואומר :
 ההרגשה המשחתפת / הוא החוש המשוקף המגואר בהקדמ' : כי אשר איננו ערב / ישים אותותיו אותות על מליאות
 זה החוש המשוקף הוא כהיות שהמעממים הערנים לא יבחנו כי אם בנסיון הרגשת החיך ואחר זמן יכיר אותם המעממים
 למראה עיניו אשר לא בראות נסה חומס ב"א בחיך / והנה זה לאות על חוש המשוקף אשר שסף העפע עם
 המראה נס יחד : כח יצורי / ר"ל הכח המדמה : והכח היצרי / המזכיר הנשכחות ומרכיב צורות חדשות מהדמיונות
 העלזרות במדמה : להקריב בו / לקרב הנשכח והנמנע מהזכרון אל כח הזכירה : והכח המחשבי / הוא הכח המפשיט
 המקריים מנושאים / והשופע משפט פרעי לפי השערתו נסברא פרעים / והוא המזכר השופע על צירור האורות ואמיתתן
 אשר חדש היצרי בהרכנתו : והפסידו קלח / מה שהפסיד היצרי בצורת המורכבות אשר חדש מדעתו כלומר שלא הרכיבם
 בראוי לו לפי מליאותה חוץ לנפש : מהעמידה החדשה / ממה שעמד עלי' היצרי מחדש : עד שישנה / עד שישנה
 הדמיון המגברר אל כח הזכרון לשמרו להבא : והכח המתנועע / רמוז אל המתעורר אשר זו כחו לנפש אחר
 שיצר ולר צורה במשוקף ובמדמה / וברר אותה ביצרי / ושפט עליה במחשבי העוב' היא אם רעה / או יתעורר
 המתעורר

ורחוק ורחוק המזיק וכל כחות ב"ח אם משיגים ואם
 מניעים והמניעים אם מניע להביא מועיל והוא הכוסף
 ואם מניע לדחות מזיק והוא הכועס והמשיגים שני מניעים
 אם נראים בחושים הנראים ואם נסתרים בחושים
 הנסתרים והמניע הוא עושה בממשלת המחשבי בהשתמש
 היצרי והוא התכלית מהתי הבחמי כי אין ראוי לו
 לקבוע לו הכח המתנועע לתקן לו סבות ההרגש והיצר
 אך החוש היצרי נקבע לו לתקן סבות התנועה והמברר
 בהפך זה נתנה לו התנועה לתקן הנפש המדברת העושה

הזוכרת ב' החושים החמשה ידועים באמצעותי רועש
 הדמורה והמנין והגודל והתנועה והמנוחה התבאר
 מצוא ההרגשי המשתתפת באשר אנחנו דנין על הרבש
 דרך מושל כשנראהו שהו מתוק וזה בעבור שעמנו כח
 משותף לחושים החמשה וזה הכח הוא היצורי ופועל
 בחקין ובתנומה ואחר זה הכח מרכיב מרה שמרמקין
 בהרגשי המשתתפת ויכריל בנייהם ופיל המחלוקת
 בנייהם מבלי שיסיר מחצרות ההרגשה המשתתפת
 וכן הוא היצרי ויש שיהי אמת ויש שיהי שקר אבל
 היצור

המתעורר / או החפץ השכלי ויניע הכח האנוני לדבק בעוב ולברוח מהרע / ואם הכעסני יזכר לחוס נגד המונעים
 מעשות רעון המתעורר או חפץ השכלי הנקראת בחירה : אם משיגים / מרגישים בהכנסות הנראות או הנסתרות
 כמו שמבאר : לדחות מוק / ר"ל לדחות בלחם לחם נגד המונע מהדניקות או מהנתיחה כי המונע הוא המזיק : בממשלת
 המחשבי / ג' מניעים יש נכפף א' המחשבי הוא מניע מיישר / ב' המתעורר והנחיר' הם מניעים מאווים / ג' האיצרים
 הפועלים הם מניעים משלימים המנוה : והוא התכלית / תכלית כל ב"ח הוא רק להשיג המועיל לנפשו וכל כחות
 נכפף הם רק הלעות ומניחים להשגת תועלתו / לכן יהי' המחשבי (המנוה) בשם יצרי כמו שכתבתי סבת התנועה /
 והמדבר בהפך זה / לא כן באדם שתכליתו להשיג המועיל לנפשו על פי מדותיה והקונס ולהשכיל באמתו ית' ע"ב
 נקבעה לו התנועה ר"ל כח הבחירה והחפץ השכלי לתקן נכפף לכן קבי' הבחירה סבת המחשבי זו הפוך הב"ח :
 העושה הזוכרת / כל מעשים חנים לפי הטקף והחלוא לנד כ"א לפי הזכרון הזוכר בעוב המועיל לא בעוב המדומה
 הערב לשעמו לנד : החושי' / אחר שסידר כחות הנפש של כל חי עוד יסוב יוסף ידו לסדרת בלשם : תוספת הדמות /
 דמות תננית כל דבר יושב למראה עינים או למישוש וכן יתר המוחשים יורגשו מקריהם לחושים לא עזמייתם
 כי העלמות לא יושב רק לשכל : התבאר עליו / כבר התבאר במופת מליחות המוש המשותף שהוא התכלית החושים
 הנסתרים / וזה בהיות שלמראה עינינו אנחנו אופטים על מוחש העטש אשר לא מסוב מוחשי הראות הוא / כמו שגדן
 על הדגש למראה עינים שהוא מקוק לחיך / הנה המשפט הזה יורה שיש גם כח משתף מוחש הראות עם מוחש
 העטש / וכבר אמר כיולא בזה נכפף בהמה גד"ה כי אשר חינו ערב ואשר הוא ערב לא יושבו כ"א נכסיון :
 ובתנומה / ר"ל שגם החולם ישתף בחלומו שחופי החושים באשר יחלוס החולם והנה דגש למראה עיניו ונכפף שוקקה
 לאכלו בשפעה עליו שהיא מקוק לחיך / כח מרכיב / כבר אמרנו שהיזרי זו כמו להרכיב לזרוע חדשות מחלקי הדמיונות
 שהזרוע נמדמה מהן אמיתיות כמו שירכיב מהדמיונות הנכבדות נמדמה דמות כדור של משי / והשל / והאדם / שהם
 שלשה זרוע נפרדות נמדמה שירכיבם היזרי יחד אצ"פ שלא ראם מורכבים יחד מעולם הוא זה ידמה כאלו הם קשור
 בתחתית הכדור והאדם יושב בחוף הסל ומעוכף באויר ע"פ ריקע השמים / והוא יזר אמיתי כאשר שמענו כן ראינו
 העופפות הלזה והוא נעשה במילוי הכדור מרוח העולם משמן אוליעס בלעז מדי אכלו ל"ק שפיה לעור בלעז /
 ומין שקר וזכר כמו שדמה היזרי בהרכב לזרוע הספינה / והנרול / " " והעופפות / שהם שלשה " " לזרוע נמדמה
 הוא ירכיבם יחד וידמה כאלו ספינת ברזל מעופפת באויר והוא שקר / וכנה היזרי האמור יטליאו בעלי המיכאניקה
 כלי אומנות מחשי"ין בלעז לכל מלאכה ושלאכה : היזרי אמת לעולם / ר"ל המדמה מדמה הזרוע כפי מה שהרגישה
 בלי תוספת ומגרעת והרכבה או פירוד / וערכו נכפף כמו הסופר למלך שהוא נאמן במלאכתו אשר ישמע יכתוב לא
 יוסף

בכליון כליהם ואין עמידה למדבר אף על פי שיהיה לעצמו לב הכחית האלה בדרך מדרכי היחוד ושימצאם בעצמותו זה היוצא מדרכי האנשים האלה במה שלמטה מחנפש המדברת ואמרו במדברת שהיא השכל ההליוני רוצה לומר השכל רוצה להיולי אשך הוא דומה לאפס בפעל והוא בדבר בכח ויהיו בו הצורות המושכלות אם בלמוד אלהי ואם בקנין ואשר הם בלמוד הם המושכלות הראשוניות שתתפזר בהם כל כני אד אשר על המנהג הטבעי ואשר בקנין הם בחקשי ובחדוש המופתי בהצטיירות האמתות

היצורי אמת לעולם ואחריו הכח המחשבי והוא כח השופט דן על דבר שראוי שיבוקש ועל דבר שראוי להתרחק מומו ואין ביצורי ולא ביצרי משפט ודין אבל ציור לבד ואחרי הכח השומר יזכיר לענייניהם שהשיג כמו שהוא שונא והבן אוהב והאהבה וההיזק והאמון וההכוב למחשבי אבל השומר המזכיר הגה ישמור מה שמאמין בו המחשבי והכח היצרי בהשתמש בו המחשבי יקרא יצרי ובשהשתמש בו המדבר יקרא מחשבי והצטיירות בפני המוח והיצרי באמצעותו והוכרונ במאוהרו והמחשבי בכללו ורובו בעת היצרי וכל אלו הכחות מתים כלים

יוסיף ולא ינרע : כח שופט / אחר אשר חנר היצרי ועימת הפנים עם האיש האכזר והחקיף ישפוט המחשבי לנרוע מפניו / ואם ירכיב פנים מסבירות עם האיש הרחמן והטוב / ישפוט המחשבי לדנקו בו / והוא ישפוט נכבדו פרטיות נ"כ הנולדות מהקדמות פרטיות ואישיות כמו שישפוט השכל להוליד מושכלות כוללות ומיניות מהקדמות כוללות ומיניות / כמו שישפוט המחשבי על שגאח רחובן (שהוא איש פרטי) נכבדו ממה שלא דבר עמו נ"כ ימים שהי' רגיל מקדם לדבר עמו בכל עת / ורוב עסק הפלפול התלמודי הוא נכח המחשבי השופט נכבדו פרטיות / ומהמבואר כי טבע הפרטיים להיות מתנגדים לפעמים כי לולי לא התנגדו הי' טבע כולל ומשפט שלי לא משפט סגרי / ע"כ יאל לפעמי' משפט מעוקל שהסברות מתנגדות זו לזו כמבואר למי שמבין דרכי הפלפול / משא"כ המושכלות הכוללות הנולדים נכח השכל שאין כלל סותר לכלל על כן אין שום דבר חכמה בינה הנאמרת נאומה סותר לדבר חכמה בינה וליהו / ונהיות כי ה' אלהים אמת והוא כועל אמת שפעולתו אמת ר"ל כועל חכם שפעל הכל נחמה נכתוב כלם נחמה עשית / ונטע בנו חכמה לדעת האמת על ידה / והוא עלמו נתן לנו תורת אמת / לכן לא יתכן שהתורה והחכמה יסתרו זו את זו והוא הדבר שאמר החבר (במ"ו לראשון) ו"ל חלילה לאל מן הסקר ושיבז נקורה מה שהשכל מרחיק אותו ושיבזו סקר וזם לפעמים יראו כמתנגדים (לא סותרים עכ"פ מבואר (בהגיון שער ד') נהגל שבין התנגדו והסתירה) הנה זה נעבור חסרון השכל שלא השכיל עדין האמת כי תועה הוא / וזוה הכח יעשו המחולדים מעשי חידודים ופלפולים של תוהו להוליא לאמת משפט כוונ עדין טהרת השרץ נק"כ טעמים / נדרו החוקר (נע' לש"י מש"הו) : כשהקמם בו המחשבי / כל נחות הנפש הקודמים בהרבה הם ענדים משמשים למאחרים ר"ל חמשת החושי משמשים למשוקף המשוקף ליצרי המחשבי / המחשבי לזכרון / הזכרון לשכל לקחת הקדמותיו ממונו / והנה יאמר נכפשות הברונו שהיצרי משמש למחשבי וה' סנ"ח והנוערים בעם שאין כחם במחשבי כי הם להפסיק המקריים מדמיוני המדמ' ולשפוט על השגאה והארה וכו' ולא נס / הנה באלה המחשבי ליצרי יחשב / ונקרא על שמו יצרי אולם בהסתמם בו איש שכל להוליד תולדות בהקשים סבריות הבלקחות מדמיוני המדמם אוי יוכה לשם חדש אשר יקנוו בשם מחשבי : נכני המוח / כנר התבאר זה בהקדמה : זה היוצא / כל זה הוא הוא היוצא מדרכי הפילוסופים אשר נדרו נכחות הנפש אשר למטה במדריגה מכת השכל הנקראת נפש המדברת : ואמרו / אולם נפש המדברת / שהיא שכל היולאני ר"ל שהיא שכל נכחו להשכיל כל המושכלו' כמו היוליאני אשר נכחו לקבל הבור' : לאפס בפעל / כאילו אין שם זומר היולי (והוא תומר בלי צורה) בפעל לעולם נכח אין שכל היולאני (והוא נפש המדברת בלי מושכל כלל) בפעל לעולם : בלימוד אלהי נטבע הנפש לדעת אותן ידיעות מעלמו והם ידיעות המושכלות הראשיות כמו ידיע' שהכל גדול מהחלק ממנו / ושני צעלי שיטור השוים כל אחד לדבר אחד ידוע שום צעמם זה לזה שכל חדש ידוע אותם בלי לימוד : ואם בקנין / הם ידיעות שהאדם קונה אותן בהשכלת ההקשים ההגיונים : בהצטיירות / שיציר נכפם אמתת המושכלות אשר להם

האמותות הרבניות כמו הסוגים והמונינים והחלקים
 והמדות והמקרים הנפרדות והמורכבות ברכים הנחלקים
 מהרכבות וההקשות המחוברות האמתיות והכובניות
 והגורות המולדות תולדות המרחיות מופתיות או
 נצחיות או הלציות או הטעאיות או שיריות ובהתברר
 אמיתת הענינים הטבעיים בחילוי וחצור וההעדה והטבע
 והומן והמקום והתנועה והגרמים הגלגליים והגרמיים
 היסודי ותהוי וההפסד המוחלטים וההיורית הגולדות
 ההוות באויר וההוות במוצאים , וההוות על כדור הארץ
 מצמח וחי , ואמתת האדנם ואמתת הצטיירות הנפש
 את נפשה והצטיירות הדברים המוכריים מהמונינים ,
 והשעורים המלאכיים והשעורים הכוכביים והשעורים
 הננוניים והשעורים המראיים והצטיירות הרבוי האלקיים
 ויריעת התחלת הציאה בסתם מצד שהיא מציאה
 ותלויים בה בכת או בפעל והתחלה והעלה והעצם
 והמקרי והסוג והמין והתפק והרומרה וההסכמי והחלוק
 והאחדות

שם בשלשה למודיות עניות ואלסיות והרביעי הוא מלאכת הסנין הוא הצעה להם , ולדוגמא בעלמא ובר הסבר
 מושכלות לארבעת רכיעים : כמו הסוגים , לדעת מהות הסוג שהיא כולל מינים רבים תחתיו כמו סוג החי הכולל
 תחתיו מין האדם ומיני הנ"ח : והחלקים , הם האישים שהם חלקי המין : והמדות , הם המקריים המשוינים אישי
 המין והם ב' מינים א' מקריים נפרדים מן האישי כעמידה וישיבה לאדם , ב' מקריים קיימים ר"ל המורכבות עם העצם
 האישי כמו השחרות ככופי והלונן בכל אדם : נדרכים החלקים , לדעת כמה יחלקו המקריים מהעצמים אשר עליהם
 ינשאו : והקשות המחוברות , ולדעת עשות ההקשים המחוברים משפטים שונים משתמשים בנכול האמלעי : אטתיו ,
 מאלה ההקשים מהן אמת כאשר קהיינה ההקדמות אמיתיות או יולידו קולדות כלם זרע אמת , וקהיינה כוונות
 כאשר קהיינה ההקדמות ככופי בלדאן חוקן : והגורות , הם הם המשפטים כמבואר (בראשון למלות הסנין) : מופתיו
 כל אלה מיני ההקשים מבוחרים (ישעיהו למלות הסנין) : ובהתברר , ע"כ דבר מידעוים המתייחסות להגיון ועסק
 ידני מידעוים עניות , כמו לדעת שהתחלות ההיות הם ב' שהם המומר והמורה וההעדר המיוחד כמבואר (בי"ל לראשון
 מספר המורה : והומן לדעת מהות המין , ביארו ר"י אלבו : המוחלטים , רומן להיות הראשונה הסוה מאין לים וההפסד האחרון
 הנפסד מים לאין סהוי' והפסד כזה הוא במוחלט ר"ל בסתם : ההוות באויר , כמו הכוכבים הונניים הנולדי לשעתסן
 באויר : וההוות במוחלטים , מה שיקהו בדושיים מנירח"ל ליום בלעו , והנה זכר על הסדר הווית דכ"חמו : הצטיירות
 הנפש , שהציייר הנפש את עצמה ומהוקה אשר זאת הידיעה תבחן לפי פשוטותיה : והצטיירות הדברים המוכריים ,
 בזה ידבר על אמתת הלימודיות המסונה בשם מוכריים הנחלקת למחלקות שמים שהן הרבה והן חכמת המספר
 וחכמת השעורים אשר מאס תפרד וייתה לארבעה ראשים , א' שיעורי המלאכותיים ר"ל שיעורי התמונות הנעשות
 במלאכת אדם כמו שיעורי הקוים והשטחים והמעוקבים , ב' שיעורי הכוכבים ומרחיקהם ומהלכס , ג' שיעורי הרמת
 קולות הננוניים ושרכס זה לזה , הנקרא חכמת המוסיקא , ד' שיעורי המרחים הנראים ע"י קני ההקפה והיא
 חכמת המראה הנקרא דיאופ"עריק בלעו , והצטיירות הדברים האלשיים , יאנו יתפק ידו להראות דוגמאות המושכלות
 האליות הנאים אחר חכמת הענע ולכן נקראים זה אחר הענע והיא השכלת הדברים הנפשטים מהמורה : החתלת
 המליחה , היא הידיעה שיש סם נחלת ראשון משוב המליחות בסתם ר"ל בלתי נודע נבירור מהותו כאשר הנמליטים ,
 והנמלא הזה הוא החתלת כל הנמליטים אם נכח בערס נביחחס או בפועל אחרי הנראים , ונמליחות כלם חלוי מענה :
 והתחלה והעלה , להבין ההבדל העלמי שבין החתלת ובין עילה כי חלק החתלה תיאורה ב"כ על החתלה אשר עם הנמלא
 באמרתו החתלת כל גשם היא ד' יסודות אך עילה תיאורה לבד על סנת מליחות כל נמלא אשר בהעדר הסנה יעדר
 המסונב ובהעדר המסונב לא קעדר הסנה עכ"פ : והענע והמקרה , כל זה מבואר בעשירי (למלות הסנין) :
 והתפק

והאחדות והרבוז וקיום התחלות החכמות העיוניות
 מהמוסריות והטבעיות מן הרבניות אשר לא יגיעו אליהם
 אלא בזאת החכמה בקיום הבורא הראשון והנפש הכללית
 ואיכות המינים ומדרגת השכל מהבורא ומדרגת הנפש
 מהשכל ומדרגת הטבע מהנפש ומדרגת החיוליוהצור
 מהטבע ומדרגת הגלגלים והמובנים וההיות מהחיוליו
 והצור ולמה הוטבעו על המחלוקת הזאת והקדימה
 והאיחוד וידיעת האנושות והאלהות וכהטבע הכללי

והספק והדומ' / מבוחר (נד' מס) : והאחדות והרבוז /
 והקיום התחלות / החכמ' האלהיות היא התחלת כל החכמות שהם מוסריות ר"ל למודיקות טבעיות דבריות ר"ל אלהיות
 כל אלה יקיימו התחלותיהן מן האלהות וזה כי עלם כל השכלה הוא ידיעת הסנה לכל מסובב כאמרו חז"ל חכם הוא
 בנולד ר"ל העבין המסובב הנולד מסבתו / והנה הש"ת הוא בעל החכמה הפועל הכל בה כחכמו כלם נחמה עשית /
 לכן הוא התחלת כל מושכל וקיומו : וכפי הכללי / הבורא האמור הוא נפש כללית וחיי המיאות כלו כמבואר וישנו
 בחי הגולם : וזכות המינים / ששקום הוא בשכל המשכיל כי אין מין חוץ לשכל ולא חיש בשכל ר"ל שהוא משכיל הכלליים
 והמינים ואין לו עסק בפרטים ובאישים : ומדריגת השכל / להבין הערך שבין אלה שנים שנים נאו המתדמים במקצת
 ובדלים במקצת כמו להבין מה בין הבורא ית' לשכליים הנבדלים ששם היות שניהם כלמיים שכליים כנ"ל הנה הוא ית'
 מחייב המיאות נבחינת עלמו אבל הם אפשריים נבחינת עלמם : ומדריגת הנפש מהשכל / השכליים הנבדלים הם שכל
 בפעל לעולם וכפי המשכלת היא הולאניח נבחינת ערם לאהה לפעל השכל : הענע מהנפש / הענע פועל בחיוב
 והנפש ברעון : והענע מהטבע / הטבע מכין החומר והשכל הפועל נוחן הנור' הראוי לפי ההכנה : ומדריגת הגלגלי' /
 שנקבעהם חריצים היסודות עירוב הניאות להכנת קיבולו כל נור' : ולמה הענעו / לדיעת סבת קשר אלה הסבות
 במסובביהם וקדימה הענעית אשר לכל סנה מאלה הסבות על מסובבה : וידיעת האנושית / לדיעת כמות הנפש
 האנושית למען העריך אליהם הכמות הנהנות במיאות ותת' כאמרם ז"ל שהאדם היא עולם קטן / וביארו הרב המור'
 (בע"ב לראשון) : והענע הכללי / ידיעת מנהגי הענע בכלל שהיא ענש ההשגח' הראשון' של הש"ת ובו ינהיג את
 עולמו בדרך ובמשפט כללי / ואמר ההשגח' הראשון' הוא בערך אל ההשגח' השני' שהיא השגח' ברעית : ויש שתקבל /
 קלת הנפשות הכולאניות יקבלו צורתם העלמיות שהם המושכלות מהמוחשים ר"ל שיפשיטום מחמריהם ויעלום אל גרם
 המושכלות לעשות מן האישיות הפרעיות המוחשות בחושים / מינים וסובים ואחר יעשו הקדמות כוללות משתקפו כגבול
 האמצעי להוליד תולדות בהקשים הציוניים / אשר אמנם כן ענע משכילי עם ועם / אולם הנביאים זכר אח"ז ישיגו
 צורות נפשויהם כננוחה לח בהקשת העיון / והנה יפי אמרו ויש שתקבל בערך אל הנביאים האמור אה"ו : כאשר
 תראה / כאשר תבחין צורות ההרגשות העלורות במחוקף / ומתרכבים או מתפרדים צילרי ונשפטים במחשבי : משתתף
 קנתם / כמו שתמלא קבנית כל בהמה וחיה דומיש זה לזה בארבע רגלים ובשער ע"ג פורו / ונפרדו וזו מוזו בקבנית
 קיבנתם עד שקיבנת הבהמה לא הצלח לעכל בנשר לפי קבניתה / לכן לא תאכלנה הבהמות בשר הסך כל מיה למינה /
 אוי היא מחלקת בין קבנית לתבנית ומסדרת הגדרים מהותיים נכוב והנדל מיני ומחדשת צוה חידוש ידיעת הסובים
 והמינים / כי תאמר כל אוכל בשר הוא מין מיה / והאוכל הנן הוא מין בהמה : הרכנה הקשית / ד"מ אש ראן
 תראה כ"ח מה ולא תדע אש הוא מין חיה או בהמה אוי השים הנפש כל לנה זכרון הגורות המדומות או או תזכור
 שכל מי אוכל בשר יש לו מלתעות ואו תעשה לה היקש הנחי ותאמר כל חיה יש לה מלתעות / אבל זאת החי' יש

בהעור
 והספק והדומ' / מבוחר (נד' מס) : והאחדות והרבוז /
 והקיום התחלות / החכמ' האלהיות היא התחלת כל החכמות שהם מוסריות ר"ל למודיקות טבעיות דבריות ר"ל אלהיות
 כל אלה יקיימו התחלותיהן מן האלהות וזה כי עלם כל השכלה הוא ידיעת הסנה לכל מסובב כאמרו חז"ל חכם הוא
 בנולד ר"ל העבין המסובב הנולד מסבתו / והנה הש"ת הוא בעל החכמה הפועל הכל בה כחכמו כלם נחמה עשית /
 לכן הוא התחלת כל מושכל וקיומו : וכפי הכללי / הבורא האמור הוא נפש כללית וחיי המיאות כלו כמבואר וישנו
 בחי הגולם : וזכות המינים / ששקום הוא בשכל המשכיל כי אין מין חוץ לשכל ולא חיש בשכל ר"ל שהוא משכיל הכלליים
 והמינים ואין לו עסק בפרטים ובאישים : ומדריגת השכל / להבין הערך שבין אלה שנים שנים נאו המתדמים במקצת
 ובדלים במקצת כמו להבין מה בין הבורא ית' לשכליים הנבדלים ששם היות שניהם כלמיים שכליים כנ"ל הנה הוא ית'
 מחייב המיאות נבחינת עלמו אבל הם אפשריים נבחינת עלמם : ומדריגת הנפש מהשכל / השכליים הנבדלים הם שכל
 בפעל לעולם וכפי המשכלת היא הולאניח נבחינת ערם לאהה לפעל השכל : הענע מהנפש / הענע פועל בחיוב
 והנפש ברעון : והענע מהטבע / הטבע מכין החומר והשכל הפועל נוחן הנור' הראוי לפי ההכנה : ומדריגת הגלגלי' /
 שנקבעהם חריצים היסודות עירוב הניאות להכנת קיבולו כל נור' : ולמה הענעו / לדיעת סבת קשר אלה הסבות
 במסובביהם וקדימה הענעית אשר לכל סנה מאלה הסבות על מסובבה : וידיעת האנושית / לדיעת כמות הנפש
 האנושית למען העריך אליהם הכמות הנהנות במיאות ותת' כאמרם ז"ל שהאדם היא עולם קטן / וביארו הרב המור'
 (בע"ב לראשון) : והענע הכללי / ידיעת מנהגי הענע בכלל שהיא ענש ההשגח' הראשון' של הש"ת ובו ינהיג את
 עולמו בדרך ובמשפט כללי / ואמר ההשגח' הראשון' הוא בערך אל ההשגח' השני' שהיא השגח' ברעית : ויש שתקבל /
 קלת הנפשות הכולאניות יקבלו צורתם העלמיות שהם המושכלות מהמוחשים ר"ל שיפשיטום מחמריהם ויעלום אל גרם
 המושכלות לעשות מן האישיות הפרעיות המוחשות בחושים / מינים וסובים ואחר יעשו הקדמות כוללות משתקפו כגבול
 האמצעי להוליד תולדות בהקשים הציוניים / אשר אמנם כן ענע משכילי עם ועם / אולם הנביאים זכר אח"ז ישיגו
 צורות נפשויהם כננוחה לח בהקשת העיון / והנה יפי אמרו ויש שתקבל בערך אל הנביאים האמור אה"ו : כאשר
 תראה / כאשר תבחין צורות ההרגשות העלורות במחוקף / ומתרכבים או מתפרדים צילרי ונשפטים במחשבי : משתתף
 קנתם / כמו שתמלא קבנית כל בהמה וחיה דומיש זה לזה בארבע רגלים ובשער ע"ג פורו / ונפרדו וזו מוזו בקבנית
 קיבנתם עד שקיבנת הבהמה לא הצלח לעכל בנשר לפי קבניתה / לכן לא תאכלנה הבהמות בשר הסך כל מיה למינה /
 אוי היא מחלקת בין קבנית לתבנית ומסדרת הגדרים מהותיים נכוב והנדל מיני ומחדשת צוה חידוש ידיעת הסובים
 והמינים / כי תאמר כל אוכל בשר הוא מין מיה / והאוכל הנן הוא מין בהמה : הרכנה הקשית / ד"מ אש ראן
 תראה כ"ח מה ולא תדע אש הוא מין חיה או בהמה אוי השים הנפש כל לנה זכרון הגורות המדומות או או תזכור
 שכל מי אוכל בשר יש לו מלתעות ואו תעשה לה היקש הנחי ותאמר כל חיה יש לה מלתעות / אבל זאת החי' יש

מתפעל והמשכיל פועל ואין השכל בפועל זולת צורת
 המושכלות מופשטות בעצם השכל בכח / וליכן נאמר
 שהשכל בפועל מושכיל ומושכל יחד / וכן הכחורת
 המיוחדת לשכל שיאחד הרב וירבה האחד וההתכח
 והשכל ואע"פ שנרא' מעשהו בזמן בהרכבת ההקשות בעיון
 ובמושכה הבנתו לתולדת אינ' נתלית בזמן אך עצם השכל
 מרוזם מהזמן והנפש המדברת כשהיא מקבילה אל
 התכמות נקראת פעולתה שכל עיוני וכאשר היא מקבילת
 לגבור הכחות הבהמיים נקראת פעולתה הנחנה ונקראת
 שכל מעשי / וכבר יצליח הכת הדברי בקצת האנשים
 מהתדבקו

בעזר השכל הכללי הסומך אותם ואם היא נעזרת
 ראשוני בכחות ההרגשיים איננה צריכי אליהם בצורך
 אלה הענינים בעצמ' ובהרכבת ההקשים מהם לא בעת
 האמות ולא בעת הציור / וכאשר הכחיות ההרגשיים
 משיגים בכאן מוח שמרגשים מן המורגש / כן הכחורת
 דהשכליות בהפשטת הצור' מוהחומר והתדבק ברה /
 אלא שכל המרגיש לא יפעל בעצמו / כמו שיופעל
 המדבר / אבל יצטרך אל רהכ המנועזעה האמצעיים
 הרמונים והצורות אליו / אבל המשכיל משכיל בעצמו
 ומשכיל עצמו בעת שירצה ועל כן נאמר כי הכח המרגיש

לה מלקטות א"כ היא מין חיה / או הפכו אם אין לה מלקטות : השכל הכללי / הכח השכלי העושה מעשהו בכללים
 כמו במינים וסוגים לחיכי המחשני המשכיל בספרות כרעות / צאיס פרטיים כמו שקדם : נעת האמות / נעת
 שקאמת דבר מה בהקס : נעת הליור / כאשר תלייר חיה הקדמה ומושכל כולל / או נעשות ההקס והליור לא
 קעור כחוק ההרגשוק כ"א בראשונה אשר רחקה ראשית לה בליורים הדמיונים העזרות בכח הזכרון : כן הכחות /
 ערך הזרות הדמיונות אשר בכח הזכרון אל השכל הם כערך המוחש אל החוש / כי החוש מרגיש המקריים מן המוחש
 שהם הכחות והאיכות / והשכל משכיל העלם מן המזויר / אך ינדלו זה מזה עכ"פ צמיעים ועוזרים אלעיים ר"ל
 החוש יש לו כח מניע נפש והוא המקטורר אשר יעיר כל חוש להרגיש מוחשו את המיטוש למש המומשים המעניני'
 ואלק הטעם לטעם המטעמי' הערבים לחיך וולקס / ויטור עוד באלעיים כמו האור שהוא חמעי' להשמעות
 האונים מוס"ף עליו הזור שניהם חמעי' לראות / משא"כ השכל שאין לו לורך למניע ולאחמעי' כי בכחו ישכיל
 המושכלות אין מניע ואין עוזר לו / (אולם נ"ע שגם השכל יש לו חמעי' והוא השכל הפועל המחיר המושכלות ומוליק
 השכל מן הכח אל הכועל כאור לחמחי' הראות) : ומשכיל עלמו / כמו שנאשפקלרי' יראה הרוחה את עלמו כן
 ישכיל השכל את עלמו מפעולותיו : וולק לורות המושכלות / כ"כ הרב המורה (בס"ח לראשון) / וזה כי השכל
 צהיותו עלם נלקי מעורב בגוף ע"כ לא ינדל מפעולתו הכול חמרי לכן יהיו הוא ופעולתו עלם אחד צהיותו כפעל
 כי ערם השכיל היו שלשה ענמיים נפרדים שהם המשכיל / והשכל בכח הנשוא עליו / והמושכל בכח הנשוא על עלם
 חמרי כפי מה שהוא / ובהיות ההשכלה נפעל או נדבקו ענם אל עלמו והיו לאחד' קשכל והמשכיל והמושכל כי אין
 המשכיל והשכל וולק השכלת המושכל ההוה נפעל אשר נהיה לעלם אחד עם השכל והמשכיל / משא"כ בשאר הכחות
 כנפשות שהם ההרגשות החיזוניות והפנימיות הנקלות בקומר המרגיש שהיו המבדיל בין ההרגש והמורגש כי לא ישוב
 החומר עלם המורגש ע"כ אין ההרגש והמרגיש והמורגש עלם אחד אפי' צהיותו כפעל כמו שחשבו קלת כי החומר
 ינדיל ביניהם משא"כ השכל שהחומר חלק הלך לו בו וחס' אין חומר הבדלה מנין : שיאחד הרב / יאחד המינים כלם
 בסוב העליון והוא סוב העלם גם ירנה הסוב האחד למינים רבים אשר תחמו כמבואר (ביו"ד למלות הגיון) : הנחתו
 לתולדות זומן / כי אין בין ההננה והענר ההננה חמעי' כי אם הכנות והנעות ידיעות והקדמות אשר אינם מעלם
 ההננה וההשכלה הפתאומית : אל התכמות / ר"ל התכמה המיוחדת בפועל אליהם ומעשהו אשר ח"א ניד האדם
 לשנות בה דבר כי אם להשכיל אחתה וכאשר יהיה עסק השכל בה או יקרא שכל עיוני : וכאשר היא מקבילה / וכאשר
 יהיה עסק השכל בהננה המדינית אשר ניד האדם לפעול בה ולעשות העוב והישר האמיתי ולהקבנה על כחותיו
 הנחמיות לנלתי אחו עוב ושר המדומה הערב לשעקו לכד או יקרא שכל מעשי / להיותו קשמים למעשה וההננה
 משא"כ

1120

מהתרכקו בשכל הכללי בכח שירוממוהו מהשרתמש
 בהקשרה והעיון יסיר מעליו המורה בדמור בנבואה
 ותקרא סגולתה זאת קדושה ותקרא רוח הקדש /
 וכמופתי עצמיות הנפש שהיא איננה גשם ולא מקרה
 וכשהיא צורת הגשם לא תתחלק בעצמותה בהתחלק
 הגשם ולא במקרה כהחלק המקרה בהחלק נושאיו כי
 המראה והריח והטעם והחמימות והקירור / כבר יתחלקו
 בהחלק נושאם ואם לא יתחלקו בעצמותם והצורה
 השכלית איננה כי אם המושכל והמושכל מאד דרך
 משל לא יקבל החלוקה כי לא יצוייר חצי אדם ולא
 חלק מהאדם אדם כגון שיצוייר חלק מהגשם גשם וחלק
 מהגוף גוף וכן הגוף הגשם מצד שהם מושכלים לא

יצוייר בהם חלוק חצי גשם מושכל כמו שנאמר חצי
 הגשם שהוא מוחש וחצי גוף הנשוא עליו הרמזו לו /
 ולא יאמר חצי נפש המדברת אשר בראובן כמו שנאמר
 חצי גופו אחר שלא תוכר ולא תוגבל מצד מהצדדים
 ולא ירמו אליה / וכיון שאיננה גשם ולא מקרה עומד
 בגשם חונה בו כבר נראה מציאותה במה שיצא ממנה
 מהפעולות / ולא נשאר אלא שתהייעצם עומד בעצמותו
 מתואר בתארי המלאכי / והעצמים האלקיים וכליה
 הראשונים הצורו הרוחניות המצטיירות באמצע המוח
 מהרוה הנפש מן הכח היצרי תשיבהו מוחשבי כאשר
 תשלוט בו ותרכיבהו הרכבות ותבדירהו תבדלו ביאורו
 אל הולדת חכמה / וכבר הי קודם זה יצרי כשהישולט

בו

משא"כ הראשון אשר לעיון יתכן ולא למעשה כאמור : בשכל הכללי / ר"ל בשכל הפועל שהוא מנבא הדברים בו לדעת
 הפילוסופי / אשר נשמש ידבר בזה כמבואר (בסוף ראשון לראשון) באמרו ואפשר שינבא אותך : אשר לנמו אלה
 הנביאי / ישנו המושכלות השניות כעין מושכלות ראשונות הנודעי / לכל נלי הקשה שכלית : וממופתי עצמיות הנפש /
 אחרי אשר ביאר במה שקדם פעולות הנפש יבאר אחריו מהוה / כי מהות כל דבר יודע לפי פעולותיו / שהיא
 איננה גשם / ישים אותותיו אות ומופת חיכושי על מהות הנפש שהיא זורה נבדלת על זה האופן הנה כל הנמצאים
 יפרדו והיו לארבעה ראשי חלוקות / א' גשם / ב' זורה לגשם / ג' מקרה נשוא על הגשם / ד' זורה נבדלת מחומר /
 והנה הנפש המדברת לא יתכן היוטה גשם להיות שכל גשם מתחלק נכמיות והנפש איננה מתחלקת / גם לא יתכן היוטה
 מקרה / להיות שהמקריים ב' מינים / א' מתחלקים בהחלק נושאים כמו החוש והקור הנשוא נשים שהוא בחלק חלוקה כמיות
 בחלוקת המים / שהכמה היא הנדל המתומים / ב' הם המקריים הנפסדים בהחלק נושאים כמו מקרה הסמונה נבעלי סמונה
 כמו העיגול והרצוע הנשוא על הגשם הנפסדי / בהחלק הגשם ומקרה הראות הנשוא על אבר העין ונפסד בהחלק העין וזולתו /
 והנה לא יתכן היות הנפש ממין המקרה הא' המתחלק בהחלק נושאיו מהטעם האמור והוא שנפש כל חי מתחלקת / גם לא יתכן
 היותה ממין המקרה הב' הנפסד בהחלק נושאים היות מבואר שהשכל הוא בלתי מעורב עם הגוף ואינו לו לנשוא איפסד
 בהחלקו / (וזה ראיתי לחלק בין מקרה למקרה אולם המבד לא לחלק יא ולדעתו כל המקרים מתחלקים בהחלק נושאים
 ע"כ השגחהו תפיסת הרב המוסקאטו והוא שלא כל המקרים מתחלקי) גם לא יתכן היות עצמות' זור' לאדם כאחת הנורות
 של בעל החומר / להיות שכל זור' דבוקה בחמרה דינוק עירוב ופועלת בכליו כמו זורה הנפש המרגשת בחומר המרגיש
 משא"כ נפש השכלית שהיא בלתי מעורבת עם הגוף : וכיון שאיננה גשם / ואשר שאינה גשם ולא מקרה חונה
 בגשם : כבר נראה / גם לא יתכן לבזור תומר שאיננה נמצאת כלל בהיות שפעולותיה מורים על מציאותה כמו שקדם :
 ולא נשאר / א"כ בהכרח לא נשאר א"כ מארבע מדרגות הנמצאים האמורי / כי אם היוטה זור' נבדלת כמלאכי אלהים
 אך בואת קבדל מהם שהם שכליים נפועל תמיד משא"כ הנפש שהיא שכל נכח טרם תלא לפעל להטענם במושכלותיה /
 ובעבור דמיון מהותה לשהות הנמצאי' נאמר נעשה אדם בללמנו : הנורות הרחניות / הם הנורות הדמיונות אשר
 בכח היצרי ר"ל המדמה המופשטות מהמורגשים : תשיבהו מחשבי / הנפש תשיב את היצרי להיות מחשבי ר"ל שכלי כמו
 שאמר למעלה ו"ל והכח היצרי בהשקמש בו המחשבי יקרא יצרי ובהשקמש בו המדבר יקרא מחשבי : תרכיבהו הרכבת /
 סריב העצמיים עם משיניהם / ד"מ תרכיב משיג הסרנפה עם עלם החי / ואחר קבדיל המין מולתו נבחינת משיגי

ותפסה

ב הכה הרעיוני המחשבי שאינו נכון כמו שיקר' בתינוקות
 ובבהמות ובמי שנשתנה מזגו מחמת חולי ער שיעלמו
 אותן התמונות מהנפש האנושית ההרכבית והפרדורית
 המצטרך אליהם להשלמת העיון בעצת המכוונת והבא
 העצה מחשבת כלה או קצתה ומן הראיות על הפרד
 הנפש מהגוף ושאיונה צריכה אליו כי רכחות הגשמינות
 יחלשו במושגות החזקות כן יצא ה' אלוס והאון אצל
 הקול החזק בהפסד כליותם והנפש המרברת אינה כך
 אבל תתחזק כל אשר תשיג מרע חזק מומנה ומורה כי
 הזקן ישיג הגוף ולא ישיג הנפש אבל תתחזק אחר הג
 שנה

נחטפה הקס סכלי על פיו כי קאמר נהרננה כל חי מרגיש או אז תרכיב המשיג עם האדם ותאמר כל אדם חי / ולו
 קוליד הקולדס נהבול האדם מהדומם והלומח לאמר ח"כ כל אדם חי : הרעיוני / הוא עלם המחשבי הכלתי נטון נבהמות
 ונני אדם הדומים לה ובהיות זה הכח ר"ל המחשבי כח אמלעי בין המדמ' והסכל לכן כאשר יגבר בו כח המדמ' למדמה
 יחשב ונקרח ילרי בשמו ואם יגבר בו הסכל יקרא מחשבי וסכלי / ונחלומי הסכל מבני אדם כמו הקינוקות שוכר יעשה
 זה הכח המחשבי הקשים סבריות ופרטיות על כן יללחו הנערים לפלפול הקלמודי / אך לא להשכיל נאמחו בשכל העיוני
 אשר עסקו בכללים להפשיט האישים הפרטיים ממקריהם ולהעלותם אל גרם כללי המיונים לסוגיהם בהקדמו כוללות /
 והסכלת חינוך הסכל העיוני היא חכמת הלמודיות וזיה כלל זרע אמת חן כוז נחלח בכל החכמ' הואם לכן בה יחנכו
 אף הנערים להדריכם בדרך אמת בהסכל : שיעלמו חוקן הסמויות / כי אין החולי פועל נכח הסכל כי הוא חינוכו מעורב
 עם הגוף להיות חלי הגוף פועל בו אכל סבת העלם הסכל בחולי הוא העלם הדמיונות העלירות ילרי אשר ממנו יקח
 הסכל הקדמויות וסרי זה דומה לאיש טוב רואי שלא יראה חיה מוחש ידוע דמיונו מוכסה בשמה כח שחין המניעה בטון
 כי אם נמוח אשר כסה עליו אופל / וקנזא העל' / העל' היעולה בשכל המעשי / כי אין עלה בשכל העיוני כי העלה
 קשמה לעשות טוב או רע אך לא יתיעץ המשכיל לדעת נמח ח"ך הוא היצר שכבר נעשה ולא לו להוסיף או לגרוע
 דבר בו כמו שניאר החוקר (בראשון לראשון מס"ה) : מחשבות כלה / ר"ל גועה כלה אחרי הדמיון כי יתיעץ לבחור
 בטוב הערב לשעמו עם היותו רע אמיתי או שיאחו נקלח רע כי לא יללמו לכמו אלה חסרי הדעת העלה הנכונה
 לברר הטוב האמיתי מהמדומה : על הפרד הנפש / ר"ל המופת על היות הנפש המשכלת כח גפרד ר"ל בלתי מעורב
 עם הגוף / ואינה עושה מעשה באמצעות חכמי הגוף הוא שכל הכחות הפועלי באמצעות האברים כמו הראות והשמע
 נחלשים מהשנת פועלה חזקה כעין רואה וזר השמש לא תוכל אחריה לראות המוחשים המוארים בהארה מועעת /
 וכן כשמוט האון קול גדול לא תעבור כח לשמוע אחריו קול נינוני וזה בעבור שללי החושים נרפים מהחזק הפעולה
 שש"כ הסכל כי אחרי השנתו מושכל עמוק יקל לו להשיג מושכל קל / וזה יורה שחין לשכל מעשה נכלי ההפעל מחזק
 הפעולה חכל כל פעולותיו בהסכל בלי כלי בשמי / ועם היותו פועל בלי כלי עכ"ו יחלש מהשיג מושכל עמוק שנדי
 הכנות הדמיונות אשר נמדמה המוכרחות להשגה היא כפי עננה / ונעבור הקלות זה המושכל נכה ושמיי שהא
 המדמה ע"כ יקרה לו החלישות בהכריו אף עלמו כיתר כחות הנפש אשר בכלי גופני מעשיהם / והוא זה דבר הרב
 המורה (בל"ב לראשון) ו"ל הנה יקרה נהשנות השכליות מבני שהן נחלוח נחומר דבר ידמה למה שיקרה בהשנות
 החושיות וכו' עי"ש / ואל זה רומז אמרו הוא יוסף ראש ואתה תסופט עקב / כי הסכל מחליש כח המדמה ומנוט
 עליו הרכבותיו הכוזבים נראשית השכלתו / אך המדמה מחליש הסכל בסוף השכלתו שאינו מעניקי בטושלות עמוקות
 דמיונות כפי הראי לסם : וזוה כי הווקן / עוד מופת שאין ההשכלה בכלי גופני / כי הווקן מחליש בלי ההרגשה
 העינים חכמיהם והאונים חחרשנה עם הווקן אך השכל יתחזק עם הווקן כאמרס ו"ל וקני ת"ח כל זמן שמוקינים דעתם
 מסוספה עליהם וזה לעד שאין פעולה השכל בכלי על כן יקנבר בעת שחלפו מעיקיו שהם ככחות הגופניות היערידות
 אף השכל מהשכיל ויותר מהאם יגבר לעת המוט שאז סרו כל מעיקיו ומעריניו וע"כ נקרא יום מיתת רלדיקים נדרו"ל
 בשם יומא הלולא רנה כי הוא יום חתונתו ויום שמחת סכלו בסור מעיקיו ורזח לו ללכת מחיל אל חיל בהשכלת אמתו
 ית' כאמרס ו"ל שהלדיקים חין להם מעשה מהשכלה בעו"הב כי ילכו מחיל אל חיל בהשגה להנין דבר מתוך דבר :
 וזוה

מאמר חמישי נפש

צב

שיהי' בנסיון אין נזרין עליו נזר נמר כי לא יגודר האדם נזר נמר שכל אדם לא ינוע אוניו כאשר יגודר כי כל אדם מרגיש וכל מרגיש חי וכל חי עצם ושהכל יותר רב מהחלק וזולת זה מהמושכלות הראשונות שהאמנתנו בבירור הרעות לא תחברר בלמוד ואם לא יהי' כן הי' משתלשל הענין אל מה שאין לו תכלית ואם

שנה והגוף בירידה ונזח שפעולות הגוף בעלות תכלית ופעולות הנפש בלתי בעלות תכלית כי הצורה וההנדסיות והמספריות והמשפטיות בלתי בעלות תכלית והראיה על מציאות עצם שכלי נכדל מהגשמיים יעמוד לנפש מעמד האר לראות , ושהנפש כשנבדלה מהגשמיים תתאחד בו הוא שהנפש אין מדעיה הוויה בנסיון כי אם

נזח שפעולות הגוף , עוד מוכח שלישי היות השכל נפרד מחומר ר"ל שהוא בלתי פועל בכלי , להיות שכל פעולות הגוף הן בעלי תכלית היות נזחיהם ב"ת מא"כ השכל שפעולותיו בלי תכלית להיות השכלותיו כלליות ומיניות הכלליות כימי עולם : כי הצורות , להיות שהמושכלות הלא מדויקות הם ב"ת כי אם ישכיל המשכיל ד"מ ששלים וזוהם כל משלים שום ב' נזכות הנה יהיה זה מושכל הכולל משלשים ב"ת : והמשפטים , וכן תולדות הקטשים בעלי ב' משפטים החזרי' נגדול האמצעי הם ב"ב ב"ת כי נזחירו בהיקש כל חי מרגיש , כל אדם חי , א"כ כל החי מרגיש תהיה זו המולדה משפט ב"ת כי עתה כל אדם ענינו לדורות עולם , וכבר ביארנו אלה המופקים בקונטרס אחרון מ"ס המדות שלנו : והראיה על אליהו , אחרי אשר נזח השארות הנפש המושכלת אחר המות בהיותה עומדת ממנו אשר על כן לא תכלה בלתי כמות שאר כמות הנפש כמות בליהן כאמור , יסוב ינופק ידו לצאר בן עדנה אשר נזח הדבק לחיות חיי נשימות ההשגה לעולם , והנה יבאר במופ"ט ש"ס שם שכל נכדל מחומר אשר פי הפ"לסוף יקנוו בשם שכל הפועל וערכו לנפש המושכלת בערך אור השמש לעינים כי הוא יאיר המושכלות אל עבר פני המשכיל כאשר יאיר אור השמש את המוחשים לעינים , בשכל הפועל היות הדבק הנפש המשכיל לאור צלור חיי ההשגונות לעולם , והראי' על כל זה הוא : שהנפש אין מדעיה , יבא ראייה על מציאות השכל הפועל החומר מציאותות הראשונות בנפש כל אדם נענע בלי לימוד אשר אלה המושכלות הראשונות הם התחלות ההקשים לכוונת מהם המושכלות שניים ושלישיים וכן הלאה , אשר הוא זה ר"ל ידיעת אלה המושכלות הראשונות הוא מציאות השכל הפועל אשר האגיל על הנפש המדברת , וחומר שאין המושכלות באדם נקנות מהנסיון ר"ל בחכום , כאשר חשנו קודם כי אם אמור יאמר איש כל חי מרגיש , היות הקדמה הפשוטה ר"ל אשר חיפש האומר וראה בהרגשה בכל חי פשוט הנש , זה אינו כי אלו היתה הקדמה נשימית ר"ל חפושית לא היתה הקולרה הכוללת מצינה אחת , כי מה שיהי' נשיון , כי החפוש לא יתן החמת כי לא יגודר האדם מהחפוש אשר חפש ומלא ב"א שלא יניעו אוניהם ולא ראה אחד מהם שיניע אוניו , כי לא ראינו אינו ראי' , וע"כ לא על החפוש אנוחנו סומכס נקחתנו המושכלות הראשונות לעוסות ההקדמות בהקשים ההגיוניים כי אם לפי טבע נשימית אשר נטע השכל הפועל נפשיותו חלה המושכלות הראשונות והנשימית מעשה חלבי' היות חין בה כוז , בן רחוי לפרט דברי החכר לא כמו שהבין הרב המוסקצשו ממלת נשיון שעיניו נשית ממש פרובין בל"ח כי חין לו ענין בזה , ומה גם שהנסיון ממש כמו שהבין הוא אחת כחשקת המושכלות הראשונות כחומר (בשמיני למלות הגיון) , והנכון מה שכתבנו : היה משתלשל , אם לא היו שם מושכלות ראשונות שמימית בלי מופת , הנה היו נכבחה המופתים הולכים לב"ת שכל ידיעה תקדם לה ידיעה מחומתה כמות בלי ראשית מ"ס שאין זה נכח האדם להשיג מושגי ידיעות ב"ת , על כן מה היתה ואת להיות אדם למשגת המושכלות הראשונות החומתים בלי מופת והם התחלות הידיעות ועליהם יאענו : ואם בן מציאות , יא"כ החוון לאדם דעת חלה המושכלות הראשונות בכרת הוא עצם נכדל חלבי' שהוא שכל בפועל , זה להיות האדם מצינו הולדו נכח לדעת חלה המושכלות הראשונות , ואחר ולא לפעל ידיעתן , ומאמנאר (בהקדמה י"ח משני למורה) שכל יולא מן הכח אל הפועל מוליכ' ונלקט , (וכח שהוא ל"ל בפועל נמוגית ההוא כמו האש בפועל המוגית לפועל השריפה הדברים אשר הם נכח לשרוף , ומבאר

ומבאר

ואם כן מאצילות להיות דבקה בגפש המדברת וכל מרה שבו צורה שכלית בעצמותו הנה הוא עצם בלתי מתנשם אך עומד בעצמותו וציוור הנפש לצורה שלמות לה ויהי לה נה ההתדבקות בעצם הורה השכלי אבל תעתיק מההתדבקות ההוא טרדת הנוף הנה לא התאמת ההתדבקות התמים אלא במיאום וגיעול כל כחות הנוף כי אין מונע לה מההתדבקות בו וזולת הנוף וכשחפרד ממנה תשאר פגוי ניצולת ממה שהי אפשר לו מן

החפסד מתדבקה בעצם הזה והנסבה המוכנה בעולם העליון וזולת זה מהכחות אין מעשהו כי אם בנוף ויאבד בהפסד הכלי אבל הנפש המדברת כבר ציורה אותם הצורות החם ולקחה לכותיהם כמו שקדם :

ג) אמר הכוזרי אני רואה לדברי האלה הפילוסופים יתרון דקדוק וברור על שאר הדברי :

אמר החבר וזהו מה שהייתי מפחד עליך מהפרתו ומנחת הנפש על דעותם למה שתברר

מהם

ומבואר א"כ מה שיש שם שכל הפועל המוציא את האדם מן הכח אל הפועל נהשכלת אלה המושכלות כאמור : דבק בפש , השכל הפועל ידבק בגפש האדם להוציא שכלו מן הכח אל הפועל בכל עתות השכלתו : וכל מה שבו / השכל הפועל הוא צהותו מותן הצורה השכלית לנפש המדברת ע"כ הוא צורה שכלית בפועל כאמור ואינו נשם : וציוור הנפש / מה שהנפש מציירת בגפשה צורת זה השכל הפועל היא שלימותה , והציוור האמור הוא ע"י השכלות המושכלות אשר בפועל אלהי ומעשהו כי אלה המושכלות הם עצם מעצמי השכל הפועל כי מהותו ועצמותו אינו בלתי אס אלה המושכלות מהם בו בפועל ונעבורם נקרא שכל הפועל : ויהיה לה נה התדבקות , בהשכלת הנפש צורת השכל הפועל קהיה לה דניקות בו ר"ל שתתאחד עמו וקיהיה עצם מעצמו בהיות השכל הפועל האמור מושכל בפועל לנפש המשכלת , וכבר התבאר במה שקדם שהשכל בהיות בפועל מתאחדים נה השכל והמשכיל והמושכל יסובו והיו לעצם אחד ע"כ נהשכיל הנפש שום מושכל בפועל אלהי תדבק בשכל הפועל ותשוב היא והוא עצם אחד כמ"ש הר"ב צ"ל כאשר ידבק החלק בכל יסוב החלק ככל : אבל תעתיקה , טרדות האדם ועסקו בהשגת האות נחמתו הנופניות מעללים אותו מהשגת ההתדבקות האמור שהוא שלימותו וזאת הצלחתו האמיתית והוא תכלית האדם אשר נעבור השגת זה התכלית ר"ל למען השכיל באמתו ית' ולדבקה בשכל הפועל ע"י ההשכלה בעצמה נכרח לעטן דעת אלה לפי השכלת חסדו אשר הוא ית' נובב בו את יצוריו הוא הדעה אותו ובידיעה זו הוא חפץ כנחוב בואת ית' הלל המתפלל השכל ידוע אותו כי אני ה' עושה חסד וגו' / כי נחלה חפצתי נאום ה' : וכשתפרד ממנה / או יסורו מעליה הנחות הנופניות אשר באותם מנעו אותה משלימותה / על כן היו החסיד' מתאווים המוח בראותם אותו כי טוב הוא לקיים עשה דהשכלת הנפש , וחתי כמ"ד כי טוב זה מוח וע"כ קראו ליום המוח נשם יומא הלולא דנה כי הוא ללדיק יום התוכחו ויום שאחת לנו בסוד מעיקיו הנשמיים המונעים אותו משלימותו : כבר ציירה אותם , וכנה הציוור הוא שנה להיות עצם אחד עם השכל הפועל והיו השכל והמשכיל והמושכל עצם אחד וחי לעולם בגלל המושכל שהוא השכל הפועל החי לעולם בחיי ההתנוונות / כנחוב והחכמה קהיה בעליה / וכאמר עץ חיים היא לחמיתים נה ר"ל החכמה האמור לפיו / הן כל אלה ראתה עיני עור וסיוע נכתונים ונדרו"ל לון הדעה ווד לחלוק מלים : (ז) והוא מה שהייתי מפחד עליך / החבר מתקדך בתחנולותיו לפעלו לחוק האמונה בלב המלך לכל ישאן על בינהו להניח אותה במחקר נחעה וזוא והנה הוא בונה וטותר למען הקים את דברי התורה אשר שם חסה / אשר כה עשה המלך שלמה נס' קהלת כאשר שם מנמתו לחקור ממסך הפיעות הדחיות כמו ההשגחה האלהית / והשגחה הנורה עם חשדות הנחירה / או הראה פנים לדעות שונות ולא נחה דעמו באחת מהנה כאלו חוותה נפשו לקיים דברי החכם תכלית שנדע הוא שלא נדע עד כי לבסוף נחר דרך אמונה כנחוב סוף דבר הכל נשמע את אלהים ירח ואת מונותיו שמור / כאלו הורם בזה שאין להשען על החכמה אשר לא נדת / כי אין חכמה ואין תבונה ננד ה' / והוא זה כונת החבר נ"כ ברוב דברי זה הספר וד"ל : למה שתברר / הוא כנותן עצם למה נעו רבים וכן שלמים אחר כמעת הפילוסופי / והנה יתאר כי

חא

אל בעלי חיים או צמח או נקפאו בחלקי הארץ ושבו מהשתנות אל השתנות ובפלא יפול בהם השתנות אל יסוד גמור אמת כי אחר המחקר יוצא לנו התכרח להורות בחמימות וחקריות והלחות והיבשות ושהם איכיות ראשונים לא ימלט מהם או מאמצעיהם גשם מתגשמים ושהשכל יתיך המורכבות אליהם ירכיב מהם ויניח להם עצמי נושאי ויאמר אש ואויר ומים וארץ בצורה ובמאמר לא שהם היו כלל פשוטים חוץ לשכל ויתרכב מהם הווה ואיך יאמרו זה והם יאמרו בקדמות אם כן לא סר האדם הווה משכבת זרע ודם והדם מהמוזנות והמוזנות מהצמח והצמח כמו שאמרנו מכח זרעי וחמים אשר ישנתו לדומה עצם להם בעזר מהשמש והאויר והארץ ועוד לשכל הכוכבים ומצבי הגלגלי רועם ועור בו הגה זה הספק ביסודות על דעתם / ואולם על דעת התורה הנה האל ברא העולם כמו שהוא ובעלי חיים שלו וצמחי וצווידיים ולא יצטרך אליהם אמצעי והרכבה מורכביהם ובהורות בחרוש קל כל קשר והתישר כל מעקש כשירומח מוח העולם שהוא לא הי' עור הי' בחפץ האל כעת שרצה לא הצטרע בחקירה איך הרהונו הנשמים

מהם המופת בחכמות ההרגליות וההניון בטחו הנפשות על כל מה שאמרוהו בטבע ובמה שאחר הטבע וחשבו שכל מה שאמרוהו מופת ולמה לא תספק בטענותם ביסודות הארבעת ראשונה ותתבע אותם בעולם האש אשר יטענו ששם האש העליונה אין גוון לו שימנע גוון השמים והכוכבים ומתי השגנו אנהנו אש יסודי אבל איכות המה בחכמית אם תהול בארץ היתה נחלת ואם תהול באויר היתה להבה ואם תהול במים היתה מים רותחים ומתי ראינו גשם אישי ואוירי נכנסים בחומר הצמח והחי עד נגזר שהוא מורכב מהארבעה כלם / אש ואויר ומים וארץ איכותי השגנו המי והארץ והשתנות והכנסם בחומר הצמח / ולאויר ולחמימות השמש עור בהוי' בדרך האיכות לא כגשם אש ולא כגשם אויר או מתי ראינו אותם נתקום אל אלה הארבעה בעינים אם יתק חלק אל דמות העפר אינו עפר אבל היא עפר ראוי לרפואי וחחלק הנתק אל דמות המים אינו מים אבל היא כחויטה או לחות ארסי או מוזני לא מים ראויים לשתי וחחלק הנתק אל דמות האויר הי' איר או קישור לא אויר ראוי להתנשם בו / ואלה גם כן פעמים ישנתו

כוח זה בעבור שראו פועל שלם בחכמת ההרגליות ה"ל בלמודיות אשר על שלם נכרו לעשות הקשים הגיוניים מולדי קולדות כלן ורש אמת / ומה שפעו משפט כולל לכל מה שאמרוהו בחכמת הטבע ומה שאחר הטבע שהם כלם עניני מופתיים אמתיים כמו אלה שזכר / והכנסם בחומר הלמח / כבר ביארו האחרוני' שהלמח גדל על כל מים ואין לו חלק בעפר כלל ואין העפר משמש ללמח כי אם להחזיק המים הכנוס בתוכו ולהיטיקו כח מלח סלפיער העמון בחלקי העפר וכבר כתבנו בזה שמץ מזהו (בי"ח לראשון) / ישנתו אל ב"ח / כי יש משתנה יבאש וירוס הולעים בהשתנותו ויש יולד פרח וליץ לן בהשתנותו / ואיך יאמרו זה / עוד יספק עליהם ויאמר לא די שאפס מקום להנחתם של הנפלאי הווים מהיסודות ונפשיים אליהם בהיות שמעולט לא ראינו זה כאמור / אלא חף כי ישתרו דברי עלאש בהיותם מחמינים בקדמות העולם וה"כ לא סר כל נמצא בעולם מהיות מחים מינו מעולט ועט זה יאמרו שהכל הי' מחד' יסודות וזה סמירה מנארת / לדומה עלט / פי' כמו לעט דומה / ועוד שלכל הכוכבים / ועוד יקשה עליהם למה יחסו הכוים ליסודות לנד הלח כל הכוכבי' פועלי' בהוים / ולא יצטרך אליהם אמצעים / כי הכל נעשה ברעון ויכולת נכתוב כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ / אך המחפספי' מנינו עמונו אומרי' שהי' החפץ הוא לפי החכמה נכתוב כלם בחכמה עשית / ומהאמור סבין כי מה שאמרו קלט חכמי הקבלה שהש"ת האליל חיליות ראשונה שכל פשוט כמוהו והי' בו ב' השכלות השכלת עליו והשכלת עולמו וכן הלאה עד שהגיע המציאות ל' ההרכבה וההגשמה כמו שפיראם זו הדעת להראש'ד נבי' לסי' ומפרטים אחר' וולקו / הוא הכבר אין דעתו נמה סימנה / ונפירוט כתב

הנשמיים ואיך נקשרו בהם הנפשות ולא תהרחק נפשך
 מקבול הרקיע והמים אשר מעל לשמים והשרים אשר
 טבירים רבותינו והספורים המקווים מן ימורי המשיח
 ותחיות המתים והעולם הבא ומה צרכנו אל זאת
 התחבולת בחשאיות הנפש אחר כלות הנוף והמסופר
 הצורך המקובל כבר אמת יאצלנו היעודי הניחם ירמי
 רוחניי או נשמיים ואם נמשוך דרכי התגיון לקיים הדעות
 כס ולבטלם יכלו התיים בלעדי תולדה ומי לנו באמתת

בית שהביאונו בשתנפש עצם שכלו לא יונבל במקום
 ולא ישונהו הווי ולא הפסד ובמה תוכר נפשי מן נפשך
 או מן השכל הפועל ושאר העלות והעלה הראשונה
 עוד איך לא יתאחדו נפש ארסטו ונפש אפלטון וידע כל
 אחר מהסדעת הביור והאמנתו וסרתיו וכלל הפילוסופים
 עוד איך לא ישכילו מושכליהם פתאם כמו שהם אצל
 האל ואצל השכל הפועל ואיך תשיגם השכחה ולמה
 יצטרכו

(בי"ג לרביעי) ד"ה וזאת טענה נרודה וכו' / כי לפי דעת החבר זו דעת בעלי החיוב לא כן חלק ישראל מאמיני
 סידוק הרלוני כי לפי זו הדעת אין צורך לאמצעים חבל הפסוע וכל לנרוח מורכב כי בעל הרלוני יק' לא יבנר ממנו
 עולמה / וזה דעת הרב המורה ג"כ (כפ"ב לט"ו) / אולם הסנדל שבין דעת החבר לרוב המורה הוא שהרב המורה
 דעתו שאחר סידוק הבלתי עבדי יס' ה' כל המציאות לפי טבע החכמה כאשר יאמרו הפילוסופים' אלא שהוא יק' משנה
 לפעמי' העבד כפי הצורך לשעתו / אך החבר דעתו שאכס מקוש לחכמת העבד כדעת הפילוסופים' חבל הכל נעשה
 ברלוני מאלו ומה גם היום כדעת המדברים כמו שקראה זו בדברי הרב המורה (בהקדמה השנייה מע"ג לראשון) / ולפי
 זו הדעת אין חכמה ואין תנועה נגד ה' בפעולותיו לפי ערך בחינתו כי הכל עשה ברלוני ומה שאמר הכ' כלם בחכמה
 עשית / הנה זה לפי ערכו יק' אך אהנו לא נדע מוזאת החכמה שאן דבר כן היא דעת החבר דעיה והביניה : והיום
 אשר מעל לשמים / ר"ל להאמין כפשוטו שיש שם חומר מים על השמים שנהס' כוכבים ומולוק כאמרו (בי"ג לרביעי)
 לא השיגתם הקשת הפילוסופים' : והשדים / כבר נפלה מחלוקת במציאותם בין חכמי אומתנו' הרמב"ם בהל' יסודי הסורה
 וכן הראש"ע בפ' לפסוק ולא יזנחו לשעירי' וזולתם מכחישים מניחותם / והרמב"ן ז"ל ורבים וכן שלימים יאמינו שיש
 במלאים והם מורכבים מן' יסודות איר ואש / ולהיותם אשית על כן הם בעלי כעס וזימה וחמדות מויקיס ושאר
 מדות ברועות הנמשכי' מתנבחות אש : אל זאת התחבולה / ר"ל לחלק כחות הנפש לפעולותיה כאשר המוח למען
 הראות שהכל השכלי בלתי פועל פעולותיו בכלי גופני ושעל כן לא יכלה בכלוק הנוף ע"כ / הנה עם אמונת החידוש
 הרלוני אין צורך אל ההתחממות הלוה כי הקבלה כבר אימרתה אלה היעודים ר"ל השארות הנפש ות"מ ועו"הב' :
 הניחם / הנה היעודים האמורים שיהיו נשמיים או רוחניים ר"ל אש תרזה אמור שהנפש הוא ענין גשמי דק וך כעלם
 המלאכי' לדעת החבר ועד"כ כי הנפש הוא הדם / ותענוניה הם נ"כ תענונים נשמיים דקים וזכים / ואם תרזה
 אמור שהכל רוחניים אין נפש נראה ביעודים האמורים : בלעדי תולדה / בלי תולדת מושכל : ומי לנו / מה הביע
 לנו בהשגת מהות הנפש והיותה ענין שכלי בלתי מוגבלת במקום / א"כ כמה תבדלה הנפשות והעילות הרוחניות זו
 או / כבר הביא הרב המורה זה הענין (בהקדמה הי"ו לט"ו) ואם נאמר שהשכליים הנבדלי' ימינו מלד היותם עילות
 ועלולים / ואכן רש"ד כתב שהשכליים הנבדלים כלם עלולים' מעולם אחת וימינו מלד מעלת מדריגתם זה על זה /
 ועל זה הדרך יתכן שימינו גם הנפשות אחרי הפרדן מהנוף : ואיך תשיגם השכחה / אחר שאין פעולת השכל בכלי
 גשמי / ואם איפו פעולת השכל נשינה כי חלק הלך לו / והנה מפני חשונות באלה סקרו קלח לחמר שאין שם נפש
 במציאות חבל כל מעשה האדם לפעולותיו בדבר' הרעיונים ושאר הכחות הוים ע"י תנועת הדם לערק' לחציון בלעז
 המחפסטה באברי הנוף בליור תנועה ידועה לכל חפץ לחפון בדבר או למחנן לכל אחד תנועה שונה ידועה / ונס
 המושכלות הוים לדבריהם משנת ליור' שונים ידועים לכל חפץ ההוה במין הנידום נערוי'ן ואש"ע בל"א / החללת
 הליור היא במוח שהוא מנוע ההרגאות ומשם מתפשט ליצורים היודעים מחפסע הליור בחפץ המוח וממיתו על
 האברים ועושים רלונו / היד כותנת הרגל הולכת / והתנועה והליצורים האמורים' לא תפסוק בנ"ח מיוט הולדתם עד

יצטרכו אל התבונ' במושכלותם חלק אחד חלק עוד איך לא ימצא הפילוסוף עצמו כאשר יושן וכשנשתכר וכשהגיע לו ברסאם כלומר מורסא במוח וכשמוצאה אותו הכאה במוחו וכשיוקין ויבדל'ה וכו' אשר נגזר עליו מו' שהגיע לקצה מחכמת הפילוסופיא וקרהו בלבול שחור' או ברסאם ושכח כל חכמתו האם אין זה הוא בעינו או האמר שהוא זולתו עוד נניח שהברוא' מהליו בהדרגה וקבל' עליו להתלמר מראש והוקין ולי' ישיג המדע הראשון האם ישובו לו שתי נפשות נבדלות אחת משניהן בלעד' האחרת עוד נניח שנשתנה מונו אל אהבת ההתנברות והתאו' ונאמר פי יש לו נפש בנן עדן ונפש בגיהנם ואי זה הוא הנבול' מהמדע שתשוב בו נפש האדם נבדלת מהגוף בלתי אובדת אם ה' בכלל מדע הנמצאות הרב' מזה שנשאר על הפילוסוף לא

קצתם

יוס מותם / כי גם הטיפה הורעית אשר מונה נולד ה' חמונע תנועה מרולית לערך" לאזין בלעז נגיחה לרחס ומאז לא תפסוק התנועה עד יוס המות שזו יקרה הדם ויעמוד מועפו וסנת זאת התנועה הוא טעם מלוח וממוץ אשר דם שנהרג' הגידים והנשר זה הטעם נהגיע הדם אל חוכס יתקבלו ויגרשוהו הלאה / ככה יעשו כל האיברים כל הימים אשר הוא חי / ומו' המרולה יתעוררו התנועות הנפסיות ד"מ המרולה המהירה תעורר השמחה והרפוייה האכל והעלזון / והפך זה ג"כ שהתנועה המתחדשת תעורר מרולה חדשה ד"מ בהתעורר תנועת הכעס והחימה אז תתעורר דם מרולה מהירה בהפסקים קלרים בנייה ותוליד חוס רב דם כמנהג המרולה המהירה / והפך זה העלזון וחדש מרולה רפוייה וולתס והדברי' ארוגים / וקלט קעני' אחנה מני עמנו חסנו למלא סוף לזו הדעת ממה שא"כ כי הדם הוא הנפש וכן יחשנו קלט ההורסים / אך כל זה ישא רוח יקח הכל כי הוא הריסת יסודו בתורה אף כי מנוכות רבות יעורו מירכתי זאת ההנחה בענין החפץ והמיוון והידיעה ושאר כחות הנפש / והכלל כי השגת הנפש לפעולותיה דבר כחוקיה הוא ענין קשה מאד לא יושג על גוריו על כן הקבלה בעניני' האלה יוקר עונ מהמחקר : ולמה ילמדך אל ההבונה / למה הלך ההכללה בהדרגת ההבונה ר"ל להנין דבר מתוך דבר אחר שיתאחדו עם השכל הכולל שחן עם סידור הדברי' למושכלותיו כי אם כלו עלם שכלי אחד אין בו חלקים טובים ובי' ראוי מזה שהדבוק בו יוכל כל מושכל בלי לימוד ההלכה אליו ד"מ יוכל בחכמת התכונה בלי השכילו בלמודיות להיוחו עמם אחד עם השכל הטובל הדבוק בו : שתי נפשות נבדלות / ר"ל אחת שתעלמה במושכלות טרס חלה / והב' שתעלם בה אחר שחלה : בניור העשרה מאמרים / שכל הנמצאי' אשר בעולם חלוקים בעשרה מאמרות כמבואר (ביו'ד למלות ההגיון) : ומה שלמעלה מהם : ר"ל ידיעת הסוג העליון שהוא העצם שאר הע' מאמרות הם מקריים לו : כשיקחם הגיוניות / כסיוונן כפי מה שידובר בהם בהשקפה הראשונה בטבע הלשון : הגיוניות וטבעיות / כפי מה שידובר בהם על שיערי ההגיון ונחכמת הטבע : השגתו בהקשה / להשיג שלימות האדם ואשרו האמיתי בהקשה השכלית : בטבע הנצמרים / הם הנביאים : מסגולת הצורא / מני ישראל שנאמר בהם ואחס תהיו לי סגולה ונ' ש'ין מליאות לכבואה רק בני ישראל : בתנאים / סיהו בח"י שהוא מקום הכבואה ובזמן הנית :

כד ב 2 24

קצתם את קצתם וידע קצתם סתרו קצתם כמו שנאמר
 גם אני ידעתי החשו / ואנחנו לא נדע זה ובמה זה אם
 לא שיבואנו בדרך הנבואה ואלו היתה חכמת הפילוסופיא
 בזה אמת היו זכרים דברים בנפשות ונבוא' והם בשאר
 בני אדם / אמת שיש להם יתרון בחכמה האנושית /
 כמו שהי' אומר סקראט הראשון לעם / אני לא אכפור
 חכמתכם דאלהית אבל אני אומר לא אדעה / אמנם
 אני חכם בחכמה האנושית / ויש להם התנצלות
 למה שנצטרכו הקשיות לדעת הנבוא' והאור האלהי
 אצלם הבטיחו החכמות המופתיות בטחון אין תכלית
 אחריו מתיחד בזה ואין חילוף בין שני אישים בחכמות
 ההם וכמעט שאין החכמה בין שני אישים במה שיתחלפו
 אחר זה מהדעות במה שאחר הטבע גם בהרבה מהטבע
 ואם נמצא כת אחת מסכסכת על דעת אחת הגדה אין
 זה לחקירה ותולדה שעמדה עליהם דעתם אבל שדום
 פיעת א' מהמדרים יקבלו מומנו כסיעת פיתאנוריש וסיעת

אבנדקלי' וסיעת אפוקראט וסיעת ארסטו וסיעת אפלטון
 וזולתו ובעלי החשך והאור וההולכים מסיעת ארסטו
 ולהם בתחלה דעות מפסודות השכלים יזום השכל
 כהעללתם בסבוב הנלגל שהוא יבקש שלמות יחסר ליו
 כדו שהי' נכחי לכל צד / ולמה שלא יתכן זה המוד
 לכל חלק ובקשהו על ההמרה והעקב וכמו התעצמים
 בשפטים השופעים מהראשון יתברך ואיך התחייב מהמדיע
 הראשון מלאך ומן המדיע בעצמו נלגל והורגו אל
 אחת עשרה מדרגות ועמדו השפטים אצל השכל הפועל
 ולא יחויב מימנו לא נלגל ולא מלאך ודברים הם ספקוק
 למטה מספר יצודה ובכלן יש ספקו וזין הספמורה בין
 פילוסוף וחבירו אבל ינצלו עכ"פ ונהן להם שבה על
 מה שטענו ממופשט הקשוחם וכוננו הטוב ועשה הנימוסים
 השכליים ומאסו העולם והם על כל פנים מעולים אחר
 שלא יחויב להם קבול מיה שאצלנו ואנחנו יחויב לנו
 קבול הערות והקבלי אשר היא בראייה /
 אמו

בנתינו החכמות המופתיות / ב' החכמות האישיות לפי מופתיהם שהם חכמת הסגיון וחכמת הלמודיות שאין בהם
 שום כוז כאמור כמה שקדם / הם הנתינו חזקנו שכל מה שיאמרו הפילוסופי בעצמיות ואלה הם עד לזן תכלית הם
 כלם חמת כמו אלה / והתייחדו נזה / אך שקר הנתינו והכל האמון גם כי לנד בהניין ולמודיות התייחדו באמת עד
 שאין חילוף בין דעת ב' אנשים מהם באלה ב' החכמות / וכמעט / כמו שאין חילוף בין ב' אנשים בהגיון ולמודיות
 כן אפס חכמה זולתם שאין בה חילוף ר"ל דעות שונות בין שני אנשים מהם וזה להיות דעות בדויות כפי סגרת
 כל אחד מהם על כן לא עמד טעמים והסכמתם גם / ובעלי החושך והאור / הוא גם לכת ידוע מהפילוסופים כמו
 שנקראים כת אריסטו מאשיים והולכים / כהעללתם / כמו שזכרנו הסנה והעילה לסגנו הנלגל שהיתה זאת מכת
 החשוקה שכל חלק ממנו משתוקק להיות נכל לך על כן ישנו מקומם בסגנון על ההמרה / והנה זה כמו פ' שנה
 נקבלה סגת סגנום על יד החכם נעונון חיש עינבלאטירא / שהיא אחר שיש לכוננים כלם כת מסיכה / ודחיקה כמו
 לחבני המנגט וככה אלה המשיכות והדחיקות ירחקו קצתם מקצת ויחקרנו לקצת עד שיחלו מה החנוע' הסגנוים /
 ואלה הכחות אינם שווים בכל הנוכחי אבל קצתם חזקים וקצתם רפויים / וזה סגת מהירות קצתם בהלך וליחור
 קצתם ונטייתם לאחצ' אחרת לנפון או לדרום הכל כפי חיות הדחיקות / וכבר מלא בשכוננו שווי המהירות והאחר
 עם הווק הכחות ורפיונם / מה שהי' זה לזרח בעיני הרב המורה (בכ"ד לשני) מה טובו ומה יפיו של החכם הנזכר
 לפניו לא הי' חכם כפופו ואחריו לא קם עדינה / ועליו יאמרו המושלים הענוב היתה חופו וזוהו / הי' אחר
 נמוטין נא ויהי אור : הסעלמם בשפטים / שחפצם החזקות בעלמייס רוחניים ע"י השכלות העוליים שמהשכלת
 עצמו נחמה ב'גל ומהשכלת עילתו מלאך כאמור (נסוף י"ג לרביעי) : הם בספק / ישיגום ספיקות ומנונות יותר
 ממה שיש לספק על ספר יצירה : ממופשט הקשיות / מהנפשע לפי הקש' שכלם והוא מדר"ל וכשעו לו מהכח :
 קבול מה שאלנו / קבול התורה כמו שכבר אמר (בל"ה לראשון) אילו היה הפילוסוף באומה שיחיל מקונלות / הי'
 מסעסק

(ח) אמר הכוזרי השמיעני בחסוך כללים מן הצדדים מן הרעות אשר נהגו אצל חכמי שרשי האמונה וחס הנקראים אצל הקראים בעלי חכמת הדברים

אמר החבר אין בזה תועלת זולת החזק ברברים והעוד על מה שנאמר רבו זהיר במרה

שתשוב לאפיקורוס כי החכם התמים כמו הנביאים על הדמיון מעט הוא שיוכל להאעיל אדם בדרך הלמוד ולא ישוב על חולק בדרך הדבור ובעל הרבה יראה עליו חוד חכמה עד שישב לו השומע יתרון על התמים והוא החסיד אשר חכמתו אמונה לא ישיבוהו מהם משיב והכלית המדבר הוא בכל מה שילמדו וילמדוהו שיכנס בגפשו ובגפשו תכליתו האמונה אשר בגפשו התמים והוא המוטבע ואפשר שתפסיד חכמת הדברים הרבו מאמונת האמת במה שיבארו מהספקות והרעות הנגזרות כאשר נראה מאשר לומדים מקצבי השיר

ומרקדים במשקלם ונשמע להם המויה ודבריו מבחילים בחכמתם ונראה מהמוטבע שהוא טועם מושקל השיר ולא יעבור עליו דבר בשום פנים ותכלית האנשים החכם שיהיו כמו זה אשר נראה סכל במקצב מפני שאינו יכול ללמוד להם והם יכולים ללמדו אמת כי המוטבע רזה יוכל ללמד מוטבע כמוהו ברמו מעט וכן העם המוטבעים לתורה ולחקר אל האלקי יקדו כנפשותם ניצוצות מדברי החסידים וישבו מאורות בלבותם וזולת המוטבע הוא הצריך אל חכמת הדברים ואפשר שלא תועלתו ואפשר שרזוקהו :

(ט) אמר הכוזרי איני מבקש מורך שתעמיק בענין הזה אבל אבקש מורך דבר ברש

האמונה יהי לי למזכרת מפני שטעמתי טעמו ונכספה נפשי אל

פרק א' אמר החבר תחלי מה שצדק להעמיד הדוש העול ולקיים הדבר בבטול קדמות העולם אם

הי

מחשבת בהקדמותי להחזיק חידוש וכו' : (ח) השמיעני , על זאת של המלך (נא' מזה) , והנעימו סגור סיון שאלתו ויעשה בקשתי בקדוה לנצטות ופקדונות המוכרחי' לדעת והנה אחרי ההלכות ישוב אל ההתחלה : בעלי חכמת הדברים , הוא כח ידוע נימיהם היו מכלכלים דניהם במופתים הלזים ושריים , ע"כ קראם הרב המורה בשם הדברים ואל המדברי' היו בעלי דתו כמו שניחר הרב המורה (בע"א לראשון) ועל כן היו הנחומים משתוח עם הנחום דת , והנה כראות המלך שאדם תקוה בהנחום הפילוספי' מפני שהנחום להנחום דת על כן על זאת יתפלל המלך לנחומי בדרך המדברי' כי היא ישרה נעיני' להצות זו דרך הקורה והיא האמונה אשר מקני' והחכמ' אשר חללו ויחדו יסיו תמים אל רחם שלימותו ואשר הלחמו האנושים : כאשר נראה מקצבי השיר , מוסב אל האמור לפניו חכמית המדבר ללמוד האמונה אשר נכנס תמים בעני , אשר כעקרה הוא יקרה ג"כ להמאורר בעני קולדתו עם המאוררים המלומדים נמזות חכמים מלומדה לקנז ר"ל להנביל השירים ביקדוה ותמימות להקדמות אל המוטבע שהוא שירו הטעני : טעם משקל השיר , מנין משקלו בטעמו בלי לימוד קנז השיר : (ט) איני מבקש ממך שתעמיק , רבוי ההתחמות בעניני' האלשיים יתן מנרעות כחוב אל תתחכם יותר למה שאמס , ונאמ' במופת ממך כל הדרוש : פרק א' חלה מה שנייד , על פי שני דרכים יקום דבר מחקר אמיתי , א' בהקש טעמי השיר , ב' בהקש החילוק כמבואר (בשניעי לחלוק הגיון) וזה אמרו להעמיד מדוש הטולם , ר"ל בהקש השיר , ולקיימו בניעול הקדמות ר"ל בהקש החלוק שהוא בניעול הסוקר , ונזהר דשייט פחה לנעל הסוקר ר"ל לנעל הנחת הקדמות הסותרת להנחת החידוש , ועתה חכה המעין ברוך ה' אם בעל נפש השכלת אלה נין קנין דרך המדברים הלא היא כחונס על ספר המורה (בע"א לראשון) ושם נאמר (בהקדמה הי"א) שמלחוח מה שאין תכלית לו שקר על כל ענין ר"ל בין שהי' בשם בעל בלי תכלית נכמות , או בשמיים רבים בעלי בלי תכלית במספר , או שהיו עילוח ועלולים אין תכלית למספרם , או שהנכנס והוא יקבל החלוקה לבלי תכלית , או שהיו שם דברים נמצאי' בנות זה אחר סור זה כמו חיה

סנייט

היו החולף אין לו ראשית הנה האישים הנמצאים בזמן החולף עד העת הזאת אין תכלית להם ומה שאין לו תכלית לא יצא אל הפועל ואיך יצאו האישים ההם אל הפועל והם אין להם תכלית מרוב ואין ספק כי החולף ראשון ולאישים הנמצאים מספר יגיע אל תכלית כי בכח השכל למנות אלפים ואלפי אלפים כפולים עד לאין תכלית זה בכח אבל שיוציאוהו אל גבול הפועל לא כי אם מה שיצא אל גבול הפועל ונמנרה אחר כן המנין היוצא אל הפועל יש לו תכלית בלא ספק ומה שאין לו תכלית איך יצא אל גבול הפועל אם כן לעולם התחלה ולסבובי הגלגל מספר מניע אל תכלית / ומה כי מרה שאין לו תכלית אין לו חצי ולא כפל ולא ערך מספרי ואנחנו נדע כי סבובי גלגל השמש חלק משנים עשר

מסבובי הירח וכן שאר סבובי הגלגלים קצתם אל קצתם ויהיו זה קצת זה ואין במה שאין לו תכלית קצת ואיך ישוב זה כמו זה ובין נילו אין לו תכלית והוא קצת ממנו או גדול ממנו רוצה לומר שהוא יותר מספר או פחות מספר ומהו הייך הגיע מרה שאין לו תכלית אצלנו אם היו לפניו מן הברואים מרה שאין תכלית למספרם איך הגיע המספר אלינו וכאשר יהיו לדבר תכלה אי אפשר לו מפלי החלה ואם אינו כן יהיו כל אחד מהאישים צריך במציאותו להמתין למציאות אישים לפניו אין להם תכלית ולא ימצא איש :

פ"ב העולם חדש כי הוא נוף והנוף אינו נמלט מתנועה ומנוחה ושתיים מקרים מתחדשים עליו באים זה בעקב זה וחבא עליו חדש מכלי ספק בעבור בואו

המינים אשר מעולם ועד עולם וסבובי הגלגל הנאים זה אחר סור זה לבני תכלית כל זה סקר / והמופת על המניע מליאותו הוא להיות סבב"ת הוא מליאות דבר מה שאין לו שינוי / וכל מה שאין לו שינוי אין לו חלק כי החלק מן הדבר משער ומודר כל הדבר ד"מ אם החלק חלק עשירי מקובעל עשר אמות אוי קמדור הנשאר בחלק ההוא ט' פעמי' ומה קדע ששיעורו ט' אמות / ומה שלא יתכן הטל במליאות שני בעלי בלי תכלית אחד גדול מחברו זה כי ברבותו להשוותם או ישוער יתרון הגדול ובהיות זה היתרון חלק ממנו לכן ישער את הכל ונתן לו גבול ותכלית הסך המוכן / אבל כל אלה האמורי' מתחלקים לכן לא יתכן היותם נב"ת / וזה מופת אמיתי נולד מהקס הקנאי בלא האמר כל מתחלק הוא בעל תכלית / ואחר תקנה ותאמר אבל הדברי' האמורים מתחלקים / ותהיה התולדה א"כ הדברים האמורי' הם נב"ת / אך יש שם מחלוקת בדבר וזה כי הנ"ת נכח כמו שיחשב נבשם שיקבל החלוקה לבני תכלית / או מליאות הנ"ת נבוא זה אחר סור זה כמו אישי המינים אשר מעולם שדור הולך ודור בא / וכן סבובי הגלגל הנאים זה אחר סור זה / שלש אלה יאמר הכילסוף שיסכן מליאותם / והמדבר יגזור אומר שאם מקום למליאותם כמו האמורי' / והנה החבר דרך המדברי' לו בזה כאשר שאל המלך לבארם לו לכן יתבאר דבריו על פי ההקדמה האמורי' וריעותיה המובאות שם (נע"ד לראשון) אפס כי החבר ויתר להפילסוף נהדה לו בהקדמ' אחת והיא שהנ"ת נכח כמו שיקבל הנשם החלוקה הרעיונית לב"ת יתכן מליאותו / ועתה נשוב לבאר דברי החבר על פי הדברי' האמורים : אם היה החולף אם היו העולם קדמון נלי ראשית היו אישי המינים אשר הלפני בלי תכלית נבוא זה אחר סור זה וזה סקר כאמור לכן תהיה הנחת הקדמות סקר : ואין ספק / ומבואר א"כ מזה בלי ספק שהעולם חדש ויש לו ראשית : כי נכח השכל / היא ההקדמ' אשר ויתר החבר להפילסוף אשר לא בן דעת יתר המדברי' כמבואר בדברי החבר המורה האמורי' : ולסבובי הגלגל / זה מופת שני על החידוש כי אם היו קדמון היו סבובים נב"ת והוא סקר כאמור : ומה / זה מופת שלישי האומר לולי היה העולם קדמון היו שם סבובים נב"ת יותר גדול מסבובים נב"ת מה שלא יתכן שיהי' נב"ת גדול מנ"ת לכן סקר הנ"ת והכל הקדמות : ומה איך הגיע / זה מופת רביעי יקודמו המניע מליאות נב"ת נבוא זה אחר סור זה : פ"ב העולם חדש / אחר שביאר בקודם סקר הקדמות נהקס החילוף שב עתה בזה לבאר החידוש בהקס הישר : מתנועה ומנוחה / זה המופת מיוסד על ההקדמה הרביעית והיא"ג האומרת שהעולם לא ימלט ממקריים

לא יערך הדבר כחמת עצמו אך מחמת הפכו ואין הפך לו ואין דמיון כי מה שהוא דומה לו בכל פנים הוא הוא לא יסופר בשני אבל ההפך המעידור לא יתכן גם כן שיהי קרמון כי כבר התבאר קדמות מציאותו ולא יתכן שיהי חדש כי כל חדש אמנם הוא עלול לקדמון זה והאיך יעידר העלול עלתו :

פ"ד האלקים איננו גוף / כי הגוף איננו נמלט מחושים ומה שאיננו נמלט מן החושים הוא חדש ומן השקר שיקרתו נוקרה כי המקרה עמדתו בגוף הנושא והמקרה מעולל לגוף הולך אחריו נשאו עליו והאלקים יתברך איננו נבל ואיננו מיוחד בצד מבלתי אחר כי זרה מתנאי הגוף :

האחים

בואו והחולף חדש כי אם הי' קדמון ל"א הי' נעדר ושניהם חדשים ומה שאיננו נמלט מן החושים הוא חדש כי לא קדם לחושים והחדשים חדשים איב הוא חדש : **פ"ה** או אפשר למחידה בליעת שתי יותר בו יתכן לקבוע בו לפני זאחריו והתיחדו בעתו מבלעדי מה לפניו ומרה שלאחריו מצריך אל מיוחד :

פ"ד האלקים קיים קדמון לא יחלוף כי אם הי' חדש הי' צריך אל מחדש זה משתלשל אל מה שאין לו תפליה ולא יובן עד שיגיע אל מחדש קדמון הוא הראשון והוא אשר אנחנו מבקשים :

פ"ה האלקים נצחו לא יחלוף כי מה שנתקיים לו הקדמות התרחק מוכנו ההעדד כי חדש הנעדר צריך אל כונה כמו שהעדה החדש צריך אל סברה כי

ממקריים רבים / ועל ההקדמה השמים האומרת שהמקרה לא יעמוד ב' ומניס כ"א מתחדש' על העלם נזה אחר סור זה : והנה עליו חדש / זה מנואר כי הנח עתה הוא מחודש : והחולף חדש / גם המקרה החולף איננו קדמון כי כל מה שיש לו תכלה יש לו תחלה : ושניהם חדשים / ר"ל הנח והחולף : ומה שחינו נמלט / ר"ל גוף העולם שהמקרים מתחדשים עליו זה בטקט זה : הוא בנכרת ג"כ חדש כי לא יתכן היותו קדמון שא"כ יהיו המקרים המתחדש' עליו בנ"ק בנ"א זה אחר סור זה ב"ב וזהו שקר במנואר (בהקדמה כ"א) : **פ"ג** אי אפשר / אחר שניאר בקודם שהעולם חדש ניאר בזה שיש לו מחדש / והמופת מיוסד על ההקדמה העשירים האומרת בהתייחדות ר"ל שהשכל יגזור אומר שכל מחודש אפשר להסגור בזמן קדום או מאוחר מהזמן שנתחדש בו וא"כ התייחדות חדשו בזמן שנתחדש בו מבלעדי זמן אחר לריך למיחד וזהו החל יס' / וזה הוא הדרך החמישי להכרז המורה (ס) : **פ"ד** האלהים קיים קדמון / אחר שניאר בקודם שהעולם יש לו בנכרת מיוחד ומחדש אותו בעת מבלעדי עם אשר המיחד הוא הוא האלהים / ניאר אחריו כי זה אלהים הוא קדמון מאו ומעולם ואפס זמן שיה' ראשית מליאוחו בו כי אין לו ראשית ונפ' שאחריו ניאר שהוא נלחי ר"ל שאין לו אחרים כנתיב חני רחשן ואני אחרון : **פ"ה** האלהים נלחי / מליאוחו יעמוד לנלח בעתיד : כי חדוש הנעדר לריך אל סבה / זה מנואר בהקדמה השניעית שדין הקניזת דין העדרס ר"ל שכל העדר לריך אל פועל : אך מחמת הפכו / ר"ל מחמת שיטתנו אחד הפכני על זולתו כמו שתייה וו נסנה בהפסד הנמנחים המורכבים : ואין הפך לו ואין דמיון / דמיון הדגרי יתכן ג"כ להיות סבת העדרו ע"ד אמרס ו"ל שא"כ לב' מלכיות להשתמש בנתיב אחד / והנה אם יצויר העדרו כנ"י חוי יחויב להיות לו מעדיר הפכני או דומה לו / ואם יהי' דומה לו מכל לך ובחינה בעצמות ובקדמות הנה הוא עלם אחד לח יסופר בשנים / ואם יהיה הפכו יחויב שההפך יהיה יקדם להקדמון ההוא או יתאחר לו ושניהם לא יתכן כאמור והנה לאמת זה המופת הי' ראוי להקדים ביאור אחדותו יס' : כי כבר התבאר קדמות מליאוחו / ר"ל שמליאוחו יש לו דין קדמה על כל / או יאמר שההפך המעדייר הוא קדמון בקדמותו / הכנס יוספק על זה כמה יכלו ב' הקדמותי זה מזה להיות נמנים שנים / כי עלמי הנכרלים לא יושכל בהם מנין כי אם בהיותם עילות ועלולים כמנואר בהקדמה (הט"ו לשני) : **פ"ו** האלהים איננו גוף / ניאר שהוא יס' איננו גוף ואין לו מקריים / וזה כי הגוף איננו נמלט מחושים כמנואר בפ"ב ובהקדמה הד' למדברי' : הוא חדש / הן לו יונה היותו קדמון יהיו החחדשות המקרים עליו בנ"ק והוא שקר : והאלהים יס' איננו נבל / איננו מוגבל בלד מבלעדי לך עד שיהי' המקרה מוגבל בו בהנשאו עליו :

האחי

פ"ד האלקים יודע כל דבר קטן וגדל ולא ימלט מידועתו
דבר כי התבאר שהוא בכל וסדרו ותקנו כמו
שאמר הנוטע און הוא ישמע אם יוצר עין הלא יביט
ואמר גם השך ללא יחשיך ממך ואמר כי אתה קניית
כליותי .

פ"ה האלקים יתברך חי כי כבר נתקיימה לו החכמה
והיכולת אם כן נתקיימה לו החיות אך ללא
כחיותו הנגדרת בהגשה ובתנועה אבל חיות ענינו

השכל הנגזר והוא הוא והוא הוא :
פ"ט האלהים חפץ כי כל הבא מוטנו באפשר שיבא
הפכו או העדרו אז קורב העת אשר בו אז
אחריו ויכלתו על שני הענינים שוח ואי אפשר שלא יהיו
חפץ ישיב היכולת אל אחד מוחם מבליתי האחד ויש
לאומר לומר כי מרעו מספיק משיצטרך אל יכולת חפץ .
כי מרעו מיוחד לכל אחד מושגי הפכתי ומרעו הקדמון
חסבה בכל הדש אשר הוא אות מספיק לדעת הפילוסופי :

חפצו

פ"ז האלהי יודע / לאפוקי מדעת קלת המתפלספים האומרי' שהוא פועל בחיוב בלי רלון ודעת / ונכיון זו הידיעה
פינת דת ע"כ הביא עלי' ראי' מהכחוי' לכל נאפין שהוא נקעה באומרים אמור אין פעמוד הוא רואה :
שאמר הנוטע און / אתי' ככירושו של הרב המורה (ני"ט לשלישי) שהפועל בלי מעשה מה מא"שין בלעו לא יתכן
עסוקו בלי דעת מלאכת המעשה הוא / ואחר שהש"ת פעל ועשה אברי השמע והראות נכלית בפליחה מהמלאכה
עד שיטלמו מהם הראות והשמע הנה זה יורה שהוא ית' יודע פעולת הראות והשמע : כי אתה קנית כליותי / פי'
אתה עשית הכליות הזעזעות לכן מחויב מזה שתדע פעולת העינה שהיא כח הידיעה : פ"ח האלהים חי / אחר
שנתבאר בקודם היותו ית' יודע משכיל כל מעשהו / והנה הידיעה וההשכלה הם מקריים נמשכים לעצם החיות ומבואר
א"כ מזה שהש"ת הוא חי כאמור : וכית הוא / אין חייו דבר וולט עצמותו אבל עצמותו הוא החיים והוא מצד החיים של
כל המציאות ככתוב וישבע בתי העולם : פ"ט האלהים חפץ / אחר שביאר כמה שקדם שהוא ית' ענה חי ויודע /
והנה חפץ והמילון הם מעצמות החיים על כן יחס לו החפץ / ועם היותו מבואר מאד עכ"ל ראה כי טוב לבאר
במופת והוא היות כל מפעליו בנחית עצמם אפשריים להיות באופנים שונים ונעשות שונות מוקדמים מן העת אשר
נבראו בו או מאוחרים / והנה הוא ית' יודעם בחפצו בתאר מבלעדי תאר ונעם מבלעדי עת ככתוב כל אשר חפץ ה'
עשה בשמים ובארץ / והנה זה המופת מיוסד על ההקדמ' העשירית אשר למדברי' האושרה בהתייחדות / ונחית וידע
ענין הארבעה תאריט זה שהמדברי' כלם מסכימים לייחסם לאלהי' ית' זכרם הרב המורה (כ"ג לראשון) והם חי
יכול חכם רואה / הן אלה ארבעת התארי' הנבארו בפ' זה ונשנים הקודמים לו : כי מדעו מספיק / מדעו ית' לנד
מספיק לפעול כל ואין צורך לו ליכולת חפץ כי כל פעולותיו עוליס לרגל מדעו להיות כפי אשר ידע כי ידעתו
מחייבת הפעולה כמו שיבאר בענין הכחיה והידיעה : כי מדעו מיוחד / כי הכל מוכרח להיות כפי מדעו אשר ידע
שכן יהיה : ומדעו הקדמון / בואת ההקדמ' השב הקבר להנלל מיוצבת השינוי אשר יקרה לו ית' לפי חכנו פעם דבר
אחד ופעם הפכו על כן יאמר שהוא ית' איננו חפץ כי אם כמה שתגזור החכמה מאו ומערס טיאל כל דבר בעמו :
זה מסכים / אמנם כן יאמרו הפילוסופי' שהוא ית' פועל בחיוב אך לא בחיוב האור מהשמש שזינו יודע נפעולתו כי
אם בחיוב המושכל מהשכל ההוה ידיעה וחפץ ואין הש"ת חפץ וולתי מה שהחכמה מסכמה / ומדע וחפץ זה הוא
קדמון בין לדעת החבר בין לדעת הפילוסוף / אלה שהפילוסוף יאמר שמדעו זה הקדמון כקדמותו פעל ועשה כל מאו
ומקדם / והחבר יאמר שהיה מדעו מאו ומקדם להרש הפוליס לשעתו / והנה עם היות דעת זו ננחרת מאד חשים לה
מהלכים אמעיים בין הפילוסופי' והחוריים / עכ"ל עדינה לא הוקר נה מוכת שינוי הרלון / וזה כי ערס נברא העולם
חי' מדעו ורצונו לברוא ואחר הבראו נשתנה והי' רצונו לקיימו / ועל כן אנו לריני' לדעת הרב המורה (גי"ח
לשני) האומר שהוה מהות הרלון לרנות דבר והפכו ואין זה שינוי / בקרו ית' העושה מעשהו לא בעבור תכלית חוזה לו :

חכנו

ויעיל בו הזימון ואלו היו מאמיניו כי יהי על כל פנים היה נמסר ולא היה מזדמן בכלי מלחמה לאויבו ולא בשבר לרעבונו ואם יאמר כי הזימון ההוא צריך למי שלא הזדמן כבר הודה בסבות אמצעיות ושבהם עמידת המתאחרות והוא ימצא בעתיד החפץ בכלל הסבות האמצעיות אם יודה האמת ולא יתעקש ועתיד להודות כי ימצא עצמו מינה לו בינו ובין חפצו ברברי האפשריים לו אם ירצה יעשה ואם ירצה יניחם ואין באמונה הזאת הוצאת דבר מדיון האלקים אך הכל שב אליו על פנים מתהלפים כאשר אכאר :

ואמר כי כל חידושות מיוחדות אל העלה הראשונה על שני דרכים אם על חכמה הראשונה אם על דרך ההשתלשלות ודמיון הדרך הראשון הסודי וההירבה הנראים בחי ובצמח ובגלגלים אשר לא יתכן למשכיל המשתכל שיחסוהו המקרה אך א כונת עושה חכם ישים כל דבר במקומו ויתן לו חלקו ודמיון השני שרפת

חפצו יתברך קדמון נאות למדעו לא יתחדש עליו דבר ולא ישתנה מאצלו והוא יתברך חי בחיות עצמותו לא קנייה וכן יכול ביכולתו וחפץ בחפצו כי מן השקר מצוה דבר וסותרו יחד ולא יאמר עליו יכול ביכולת סתם :

(י) אמר הכוזרי זה מספיק למוכרת ובלי ספק שזה אשר זכרת בענין הנפש והשכל ואלה האמונות אמנם הוא מועתק ממרה שאתרה זוכר מדברי זולתך ואני איני מבקש כי אם טעמך ואמונתך וכבר אמרת לי כי אתה מזומן לחקור על זה והדומה לו ואני סבור שאין לך מנוס מחקור בשאלת הנורה ורבהירה מפני שהיא משאלו החכמה אמור דעתך בזה . **אמר החבר** איננו מכחיש טבע האפשר כי אם מתעקש חנף יאמר מה שאיננו מאמין בו כי אתה רואה מהודמנותו למה שהוא מקורה או ירא מה שיורך שהוא מאמין כי הדבר ההוא באפשר

פ"י חפצו ית' קדמון / חפצו שהוא עלש מעלמו ית' הוא קדמון כקדמותו להיותו עלש אחד עמו והטעם מעורו ירצה שיהי' כל דבר לשעתו כרצונו : נאות למדעו / משכיס עם מדעו ר"ל יחפץ שיהי' כל דבר כפי שידע שכן יהי' לשעתו / כי החפץ הוא אחד עם המדע כאמור נקודם לכן לא יתכן שיסתור אותו כאמור אה"ו : חי בחיות עצמותו / ישוב יוסף יד בחינתו להראות שהארבעה תארים האמורים שהם חי יכול חכם רוצה הם כלם עלש מעלמו האחד הפשוט אין בו רבוי ורובכים למדים / ולא זכר החכמ' נשכר מלקו אמורה (בסוף ג' לשני) שהוא ית' עלש החכמ' : לא קנייה / לא קנה אותם אחר שהיו נעדרו' מענו כעבד נ"ח כי אם היו עלש מעלמותו מאלו ומקדם מהיותו כנ"י בחיאות : מנול דבר וסותרו / זה שב אל האמור לפניו שחפצו נאות למדעו ואומר הטעם כי מן השקר שיסתרו זה את זה ויתכן ג"כ לאמר שהוא כנותן טעם אל אמרו שארבעת התארי' עלש אחד יחסנו יען שהרבויו הוא סותר לאחדות המיוחס אליו ית' : ביטול סתם / שהוא יכולת נקנה : (י) בשאלת הנורה והנחיר' / אם כל מעשי בני אדם נגזרים מה' לצאתם כרצונו ית' / או יש בחירה וספק ניד האדם לעשות דבר והפכו מדובר בו וכנדונו נמורה (נך' לשלישי) : איננו מכחיש / לפעולות האדם בדברי חפצו אפס מקום לבורה כי הרשות נקונה לאדם לעשות דבר והפכו ככתוב ראה נקסי לפניך את החיים וגו' : מהודמנותו / מהכנתו שמכין א"ע בהכנות המושילות לקבל הפועלת המבעת מהמנוקס ולולי האמין נאמת נבורה לא היה מבקש ההכנות להשיג הטוב ולא הי' דורש ההלכות להגלל מרע / כי עם אמונת הנורה שקר ההכנ' והכל ההלל / והנה הודמנותו אל ההכנות וההלכות יורה כי בחנוף יאמין בנורה ולא נאמת : ואם יאמר / אם יאמר המתעקש האמור שכן היא הנורה שלא ישיג הטוב כ"א בהודמנות עם ההכנות הנאותות וכן שלא יגלל מהרע כ"א בחלולות הנה כבר הודה שהרשות נקונה למנול הסנות האמלעות : עמידת המתאחרות / קיום האחרונות : הולאת דבר / איננו כנופר בדבר ההשגחה : על דרך ההשתלשלות / ר"ל שלא הי' הטוב הראשון לפעול הפעולה ההיא אלא שנתשללה על ידי סבות ומסוככים עניינות האחרות או מן כטבעות

שרפת האש הואת על הרמיון לקורה הואת כי האש
 גוף רק חם פועל והקורה גוף מתלחלח ומדרך הדק
 הפועל שיעשה בנפעלו והחם היבש שיחמם ויכלה לתות
 הנפעל עד שיתפרדו חלקיו וסבות הפעלים האלה
 כאשר תבקשם לא ימנע ממך השגתם ואפשר שתמצא
 סבות סבותם עד שתגיע אל הפלכים ואחר כך אל עלות
 הפלכים ואח"כ אל העלה הראשונה ובאמת אמר האומר
 כי הכל מנוצרת הבורא ובאמת אמר האחר בבחירות
 ובמקרים בלתי שיוציא מאומה מהדברים ההם מנוצרת
 האלקים ואם תרצה תקרב מציאות זה בחלוקה הואת

אל

בעצמות השלשית כמו שריפת האש לקורה : הפלכים , הנלנלים הסובבים בפלך ומסנני' פעולות נמציאות : עלות
 הפלכים , הם המלאכים : בחלוקה הואת , אין שום פעולה בעולם הווה בלי סדה וסכלית , והנה לפעולות הפועלים
 צדור הסנות הפלכיות המה בחלקים לחמש מחלקות , א' אלהיות , ר"ל הפעולות הנפעלות מאת הש"ת לחכלית
 הראות כמו ונגורתו בעולם והם נעשים בסנו ורוח כמנהג הטבעי כמו ויולך ה' את היס ברוח קדים , ב' טבעיות
 והם כל הפעולות המתהוות במנהג הטבעי וסנוקיהם הם ההננות הנאותות להם , ג' מקריות , הם הפעולות הנעשית
 בסנות מקריות ולא בטונת מכווין כמו שיתבאר משפית הדיו במקרה קוים ונקודות ארוכים וקצרים כפי מקרה איכות
 השפיקה , ד' רזוניות , המה פעולות האדם ההווה ברזון מסנות רזונו לדבק בטוב המדומה או לברוח מהרע המדומה
 כמו לדבק בטוב הערב לשעתו לבד ולהסתלק מרע המכאיב לשעתו ומועיל אחר זמן , ה' בחירות , הם פעולות
 האדם ההווה נבחרת שכלית לדבקה בטוב אמיתי מועיל או מוחלט , ולנרות מרע אמיתי מוחלט או מויק לזמן רב .
 בן אלה חמשת חלוקי הפעולות על פי מדות סנוקיהם , והמהמבאר שהפעול בעבור סנה הוא מוכרח בפעולתו בעבור
 הסנה האציאה אותו לפעול הפעול' היא , ומן מולת הדברים השביל שאין נעל בחירה ורזון חפשי בפעולתו כי הסנות
 הפלכיות מכריעות אותם לפעול אותם , והנה התשוב' אמריה קאמר א"כ גם הנוראיות'יה' מוכרה במעשיו אחר
 שכל מעשהו בעבור סנה פלכית , ואולי בעבור זה כתב הרב המורה (ב"ג לשלישי) שאין שם סכלית למציאות
 הנמצאים בכלל וולת רזונו ית' שכן רצה , הנה מלבד שהוא כותר את עצמו נאמרו (בכ"ה לשלישי) שהפעולה שאין
 לה סכלית היא פעולת ההכל , אבל יסתור ב"ב דברי החוקר (כה' לראשון מס"ה) שכתב שכל מה שיש לחלקו סכלית
 ב"ש שיש לכלו סכלית , ולפי' א"כ אחר שיש לחלקי העולם סכלית ב"ש שיש לכלו סכלית , והנה דרי"ו כתב בע"ח
 שסכלית הנבירה הית' כדי להיעיב לשלימים בהראותו להם שלימותו א"כ הספק יספק ויאמר שהוא מוכרח נבירה
 למען השיב הסנה הפלכית כאמור , חולם עם ההכוננות יראה שאין כאן מבוזה כלל וזה שהנכרח האמור יסחייב
 באדם שהסכלית המגיע נבחרתו הוא דבר וולת נפשו ע"כ הוא מוכרח שהשנתו אותו הולת שיחדש בו , משא"כ
 הנורא ית' שאין סכלית פעולתו להשיב דבר חולה לו ולא יחדש בו דבר כלל בהשגת הסכלית כ"א הפקת רזונו שהוא
 ענין אחד עם הסכלית המושג א"כ איננו מוכרח מוולתו ולא יבואנו חסר כלל כי הוא אמר ובעשה רזונו אין אונס
 ומכריח וולתו , וכ"כ לאמר כל פעל ה' למענהו , ר"ל להפקת רזונו לבד כעשה למעני למעני אעשה , ואפס מקום
 צוה לאתריך ונביאורטו על ס' המורה נאריך קצת יותר : מאחד מהשלשה חלקים , ר"ל שלט ימנעו מזד החל או המקרה
 או הנחירה : ומתנים בהם , ר"ל בחנאי שלט ינגד מציאותם להיות נמנעים מזד השלשה האמורי' שהם האל והטבע
 וקצחירה : והנחירה מכלל הסנות הטבעיות , כי הסנה הראשונ' לכל פעולה הוא האל ית' כאמור אחריו ולבחרתו

סנות

אל הסבה הראשונה השתלשלות מבלי דוחק בעבור שהאפשר נמצא והנפש מונח לה בין העצה והפכה תעשה מה שהיא רוצה מזה וצריך שתשובה או שתנונה על הבחירה ההיא מה שלא יהוויב זה בשאר הסבות האמצעיות כי לא תנונה סבה טבעית ולא מקרית אע"פ שהאפשר נמצא בקצתם כאשר לא תאשים התינוק והישן כאשר יזיקו והיה באפשר הפך זה אבל איך מאשימו מפני הסתלק המחשבה ממנו התראה אשר הם מכחישים האפשר האינם כועסים על מי שזיקם בכוחו או הנמכרים הם למי שיוגוב בגדיהם וזיקם בקור כאשר נמכרים אל הרוח הצפונית כשהיא מנשבת ביום קוד עד שתזיקם או יאמרו שהכעס כח כוזב נקבע לבטלה שיכעס האדם על דבר מבלי עדי דבר אחר וכן שיטבה ויננה ויאהב וישנא וזולת זה אם כן אין לבהירה מצד שהיא בחירה סבה הכרחית כי תשוב הבחירה ההיא הכרח ויהיה דבור האדם הכרחי כמו תנועת דפקו וזוה מה שתכחישהו הראייה כי אהה מוצא עצמך יכול על יהיו

סנות משתלשלות וכו' : מנלי דוחק / שאין העושה דחוק ר"ל מוכרח נמעטו : בין העלם / בין הנחירה העלמים לפעולת הפך ר"ל שהנפשי לה בחירה לעשות דבר ידוע או הפכו כרצונה : ולריך שתשנח / השנח והננות אשר ישנח או יניח הפועל בפעולתו הנחירה היא לאות על היות הנחירה חפסית : המינוק והישן / שפעולותיהם מקריות ולא יתוארו בננות ושנח : הקראה אשר הם מכחישים האפשר / הארה המעין רואה שהמתעקשים שוכר בראש דבריו גם מכחישים טבע האפשר והבחירה לאמר שהכל נגורה : האינס כועסים / הלא יכעסו על מי שהרע להם וזה יורה שאינם מאמינים שפעולות האדם הם נגורה כי אם ה' הפועל רע עושה נגורה אפס מקוט לכעס כי ידמה למי שנפל על זרועו גוע עץ והכאילו / כיכעס על הגוע : או יאמרו שהכעס / או יאמרו כי שקר הכעס ושוא ברא ה' תכונת הכעס באדם : וכן שינח / וכן הוא לנעלה אשר היסד נענע האדם לשנח העושים עונ ולגנות העושים רע אחרי שהעושים מוכרחים נמעטיהם בננות האלהים ולא בידם עונם ורעתם טעוב כרע הם כגלגל המחנועע ואוכנ בהכרח ממרזת המיס הנספך עליו שאין לו דבר עם השנח או הננות : סנה הכרחית / אין הנחירה מכרחת פעולתה : ואלו היו החידושים / לפי אמונת הנורה קאי כל פעולת אדם הוזה בעולם מחודשת מרגונו ית' ולא ית' לחדש המופתים אשר נשנוי המנהג הענעי פליאה ושיאמין בעגורם דברי נביא והיו העובד והממרה שוים אין שכר ואין עונש אחר שניהם עושים בהכרח כנגור : דנות גדולות / מנרעות דנות : הכחשת העין / ושהוא מכחיש החוש : אבל הדנה / אך המנרעת אשר תשיג את המחמין שהאדם בחירי נמעטיו הוא מהא מאמין שאין לה' שלטון בדבר הנחירה לפעולות האדם : מוסכל נענעו / בלתי נודע וא"כ אין ידיעה לו ית' בפעולות ז"א אחר שהם אפשריים נחירתם לפעול דבר והפכו : כי הדעת אוחס במקרה / ר"ל שהש"ית יודע פעולות האדם כפי המקרה אשר יקרה לגמור כלומר שהבחירה נעמיד היא סנת ידיעתו

שהיו כי אין הודיעה במה שיהיה היא הסבה בהיותו
 כאשר הודיעה במה שהיה איננה סבה להיותו אך ראייה
 פלו כי הודיעה לאלקים ולמלאכים ולנביאים ולדעוטים
 ואלו היתה הודיעה סבה להויה היה ברין שיהיו עתידים
 בנן ערן לודיעת האלקים אלו שהם צדיקים מבלי שיעברו
 ואחרים בניהגם לדעתו שהם עתידים לחטוא מבבלתי
 שיתטאו והי' ברין שישבע האדם מאין אכילה לידיעת
 אלקים שהוא ישבע בעת פלוני ובטלו הסבות האמצעיות
 ואלו היו בשלות הי' מסתלק מציואות הכחות האמצעיות
 והי' מאמרו והאלקים נסה את אברהם על נכון להוציא
 עבודתו מן הכח הפועל להיות זה סבת טובתו כמו שאמר
 יען אשר עשית את הרבר הזה כי ברך אברכך ובעבור
 שהיו ההדושים צדיקים להיות אלקיים או וולתם מן

החלקים והי' מן האפשר שיהיו כלם אלקיים בחר
 ההמון ליחסם כלם אל האלקים להיות זה יורר חונק
 באמונה אך יש למכיר להכיר עם מעם ואיש מאיש
 וזמן מזמן ומקום ממקום וענינים מענינים אחרים וראה
 כי החדושים האלקיים לא נראו על הרוב כי אם בארץ
 מיוחדת והוא ארמת הקיש ובעם מיוחד והם בני ישראל
 ובזמן ההוא ועם הענינים החם אשר נתלו בהם ממצות
 וחקים נראה בסדרם כל מאווי לב ונראה בקלקולם
 כל רעה ולא הועילו הענינים המקריים והטבעיים דבר
 בשעת הקלקלה ולא היוקו בשעת הסדור ועל כן היו
 בני ישראל טענה בכל אומה על האפיקורסים אשר
 ראו דעת אפיקורוס היוני באמרו כי כל הדברים הם
 גופלים במקרה כי לא תראה בהם כונת מכון וסיערע

נקראים

לא ידעתו היא סנת הכחירה ע"כ הם אפשריים נבחינת האדם : כאשר הודיעה נחם שהי' / כמו שהודיעה נחם שנגר
 כבר איננה סנה לפעולה העשו' כן הודיעה העקירה איננה סנה לפעולה אשר קצתה / כי אין סדר וענין בערכו ית'
 נהיותו נלתי נופל תחת הזמן והעתיד והעבר בערכו ית' כהויה והרי זה דומה ידעתו כפועל האדם העתיד כאיש שרוצה
 דרך חלון ביתו בלחד שהורג את הנפש לשעתו אין ידעתו זו מכתת את הרוח לרצון / והעיקר שהכחירה היא
 סנת הודיעה לא הודיע' סנת הכחירה / וכן אמרו ז"ל הכל כזו / ולא אמר נופס כלו הורה נזה שהיא איננו הכועל כ"ס
 כנחיר' היא הפני' וזה הרשום והנחיר' נחונה ביד הנחיר' / ונעוב כלומר נחמת הדיון על הזמר כי איננו מוכרח במעשיו /
 וכ"כ הרב המקובל הרמ"ע מפאנו נחמת המדות נמדת כלל ופרט : אך ראי' עליו / רק ראי' ועד שכן יהי' כמו
 שראי' והעדות נדבר שכבר הי' כאמור : ולמלאכי' / כמו שידעת המלאכי' והרעיונים היא נלתי סנה להיות הדבר
 פן ידעתו ית' : היחה כרי / היחה ידעתו לנדס משפקת שהיו הנדיקים נג"ע והרשעים נביהגוס כי ידעתו סיסין
 אלו מקבלים שבר ואלו עונש היא נזיר' שכן יהי' : והי' מאמרו / אחר שביעל דעת בעלי הנזירה שב לחוק דעתו אין
 שהודיעה הסניית לא תגעל הנזירה / ולא תצינהו הפשיעה מהנסיון ננסה את אנרסו אחר שהוא ית' ידע במה יבחר /
 כי הי' זה למען הרנות שברו על פי פעלו אשר הוניהו מן הכח / והרב המורה (כנ"ד לשלישי) כתב נזה שהנסיון הי'
 ללמד לאדם נבול יראת ה' עד היכן היא מנעת : ובעבור שהיו החידושים / ולהיות שכל פעולה המתחדשה בעולם
 שוכרתיס להיות כלם אליהם ע"ד הפש' גלות נכלל או עכעיים מקריים ובחיריים נפרט על כן נחרו המון כ"ס לייחס
 כל הפעולות להי' ע"ד הפש' גלות יען נזה תקבע האמונה בלנס שהנחתו ית' פרושה על כל המעש' : אך יש
 למכיר / אך ראוי לתק לב על ההנחה היח' האלהית כי אם היות שההמונייחסים כל הפעולות אליו כאלו בהנחתו
 קעשו / הנה ע"כ יש שם הנדל בין עם לעם ובין איש לאיש ובין זמן לזמן ושקוט למקום וציון לענין כמו שהולך ומנאחיס
 נפרט : החידושים האלהיים / הנעשים בהנחה והנה ישיב לבאר ההנדל שכן ארבעת חלוקי הפעולות הנזכרי' שהם
 אלהיים עכעיים מקריים בחיריים / ואמר כי האלהיים לא נראו על הרוב כי אם נא" / ובני ישראל / ובזמן הי' /
 נכפניי מעשי המנוח : נראה בסדרים / בקיום המלוות היינו חשיגים כל חזון לבנו ובנזכרנו השגנו כל רעה :
 ולא הועילו / לא הועילו הפעולות העכעיות להצילנו מהעונש בעברנו על חורת ה' ולא היוקו הפעולות העכעיות
 של הלוחמי' בע נעת קיום הסורי : עענה על הפיקורסים / שנלתי פורים בהשגה כי יאמרו שהכל שוקד על מנהג
 הענעי

קראים בעלי ההנאה כי סברתם כי ההנאה ההיא
 חכלית המבוקשת והיא הטובה שהם, ובקשה בעל
 התורה מן המצוה בה שיהיה נכבד אצלו מוסר כל
 חפציו אליו יתברך ומבקש למוד אם הוא חסיד או
 אותות וכבוד אם הוא נביא או המון נדצה עם הענינים
 הנזכרים בתורה מן העתים והמקומות והמעשים ואיננו
 משגיח בסבות הטבעיות והמקדיות, וידע כי דעתם
 רחוויה ממנו אם בלמוד שיקדם לו בהצעה לרעה
 הריא או בכבוד שיעשה לו בעת הרעה ההיא, אך
 טובות הסבות המקדיות איננה נמנעת מן הרשע כל
 שכן מהחסיד וטובות הרשעים היא בסכות החס המקדיות
 והטבעיות ואין רוחה לרעתם כשתבא אבל החסידים
 יצליחו בסבות ההם המקדיות והם בטוחים מדעתם
 וכמעט שלא אצא מכונתי ועתה אשוב ואומר כי דוד

עיה הביא שלשה חלקים בסבת המות ואמר כי ה' וגפנו
 והיא הסבה האלקית, או יומו יבא ומות והיא הסבה
 הטבעית, או במלחמה ידר ונספה והיא סבה המקדית
 והגיה החלק הרביעי ר"ל המבחרות כי אין אדם שיש לו
 דעת בוחר במות ואע"פ ששאל המית את עצמו לא
 מבתרו המות אך לרחות התעוללות האויב בו, וכמו
 החלקים האלה בדבור כי דבור הנביאים בעת שנוכשת
 אותם רוח הקדש בכל דבריהם מכון מן הענין האלקי
 ואין לנביא דבר בבחירה מדבריו, והדבור הטבעי הם
 הרמיזים ותנועות הראויות לענינים שרוצים להליץ בעד
 ומביאה הנפש אליהם בלעדי הסכמה קורמת אבל
 הלשונות המוסכם עליהם הם מזרכבים מענינים טבעי
 ומבחרים, והדבור המקדי הוא דבור המושגעים בעת
 שנגעם לא יסודר ממנו ענין ולא יגיע אל הפץ מכון.

והדבור

הטבעי אשר חכלית למען ישיג כל נמלא טוהו: בעלי ההנאה, נקראים כנה על שם חזונתם שחכלית מליחות
 פחדים הוא רק למען השיג הטובות הנשמות על פי מדות הטבע הנקראים טוב סהם: ובקשה בעל הקור', אך
 חכלית בעל הדת ובקשתו מן המעו' שהי' נכבד אליו עד שיעצור כבודו הלוה אליו השגתו ית' להצילו מרעה ככתוב
 אחיננו ואכננו: ומבקש לומר, שילמדו ה' דרך עבדי להשיג הטוב ולהתרחק מרע: או חוקים, ואם נביא
 הוא או נכבד יבקש מה' שיעשה להם גם כשיטי הטבע אם להטיב פהם או להגילם מרעם: עם העניני' / נקרא
 שלש אלה ר"ל החסיד והנביא והסמוך ינהנו כחור' ונמנו' נזמנה ובמקום: ואינו משגיח / איננו נזמנה גם כי אם
 על ה' יסליך יבט והוא יבלטו מרעו: ועונק הרשעים, אך הרשעי' כלם ניד הטבע הם ואין ההשגה האלהית
 מללק חוקו מרע' הטקידה לבוא בעבט: ונמנע שלם אלה, הנה הוא החבר נמסיר ובה שלם יחמיק מן המכוון כלמה
 ב"ה ישיג אל המדובר בענין חרבעת חלוקי הפעולות האמור': אך לדחות הפעולות, ואחר שהעיקר הוא דחיות
 הפעולות לכן ית' המות שהוא כחלו בה סכמה מקדית הנלתי מכון מלד פניו: וכמו החלקי', כמו שיש
 ד' סגות לד' חלוקי הפעולות כן חלה הד' סגות בדבור המדברי', כי דבור הנביא בעת אשר קהי' עליו יד ה'
 הוא הדבור האלהי שהטכנה מדברת מחון גרונו ומלפה על לשונו אין נידו להוסיף או לגרוע חפ' אות חו נקודה
 אחת: הם רמזים, רמזים המושגעים בכל חו למינהו להודיע בו רעיונו לאיש מינו נקרא הדבור הטבעי, כמו
 בניית הכלב להודיע בו נפרו, ונמנו להודיע בו רגו ונסימתו להודיע שחקו, הוא זה הדבור הטבעי לכלבי' ונקרא
 שיחת בניס, וכן לפנוף הפרנול בקראו לנשי לחבל, ונפנפו ברצונו להורקת לחת מהנה, וכיוצא בו נפנפיו
 הסונים לפעולותיו. הסגות הוא הדבור הטבעי של הפרנולים ונקרא שיחת פרנולים, וכיוצא בו יש המיזם ידועות
 לכל חו לפעולותיהם, והיועם ומכיר כל המיה ידועה לכל פעול' ידועה בכל חו יאמר עליו שהוא מכיר בשיחת ב"ה,
 וד"ו סוכה גיה שהי' ידוע שיחוק כל הכ"ח למיניהם ורבה היא על האדם להיות מורגל עם כל הכ"ח עד שידע
 רמזיהם כלם, וכמו שיחה הטבעית האמור' יש נ"כ לאדם מיום הולדו, הנבי' לנער האנת' והנהימה לחבל,
 השחקק לשמחה הנמירה לרונו נעית הוד לקריאה וכיוצא גם רמזים ענעיות שכל שישי ב"ה מושגעים לרמוז גם רעיוניהם
 לרעיהם

והדבור המבחר הוא דבור הנביא בעת נבואתו או דברי הרעתן המחשב המחבר מליצתו ובוהר דבריו כפי שיראה שהוא ראוי לכונתו , ואלו היו רוצה היו מחליף כל דבר מהם בזולתו , ועוד אם היה רוצה היה מניח ענין ולוקח זולתו ויש ליחס כל החלקים האלה אל האלקים יתברך בדרך השתלשלות לא שהם בכונה ראשונה ממנו ואם איננו כן דברי התנוק ודברי מטורפי הדעת ומליצת הדברן ושינוי המשורר דברי האלקים יתעלה מכל זה , אבל טענת העצל על הזריו באמרו כבר קדם ברעת אלקים מה שיהיה איננה טענה כי זה כמו אמרו אליו היה אומר לי כי אשר יהיה לי אפשר לו שלא יהיה אומר לו אמת הוא אבל לא תמוע הטענה הזאת שיקח האדם העצה הטובה ותומן כלי מלחמה לאויבך אל

והטוון לרעבונך כאשר יתברר לך כי הצלתך או אבדתך אינם נגמרים כי אם בסבות האמצעיות ומכללם אך ההוקה שבהם שתבחר בזריוות ובהשתרלה או בעצלה ובעכוב ואל תטעון במה שיקרה למעטים ובעתות מעוטיו ובררך המקרה מאבוד המשתרל והנצל המופקר הפרטי כי שם הבטחה יש לו ענין מובן בלתי ענין שם הסכנה ואין דעתך בורה אל מקום הסכנה ממקום הבטחה כאשר הוא בורה ממקום הסכנה אל מקום הבטחה ומה שיקרה במקום הסכנה מן ההצלה יאמר כי הוא נפלא ומרה שיקרה במקום הבטחה ממייתה יאמר שהוא דבר חוץ לטבע והבחירה בהשתרלות חוברה ומסבות השתדלות עזתי ואת למי שיאמין בה ומסבות ההפקר העצה שהיא סותרת העצה הזאת , והכר שב בהשתלשלות אל

לרעים בלי לימוד כל זה נקרא דיבור הטעני לאדם אולם להיות שהאדם הוא מידי טעמו ר"ל שכל איש ממנו זריך להודיע זרכיו לרעהו יתר על הכ"ח לכן הטעני בו הש"ית הדבור ההסכמי נוסף על הדבור הטעני המשותף לו ולכ"ח , ומן מולא הדברי' תשכיל מנעט הש"ית שהוא לא ידבר בכלי מנעט כאחד האדם ח"ו אבל בקול דברי' נכרשים או בפעולות דמיוניות יודיע ראונו כמו שידיע האדם ראונו דבור ע"י הכ וקשור ע"י שני לחמר והלא ראשונה , וכ"כ וביד הנביאי' אדמה , וזה שא"ה הכ הוא אשר דבר ה' שנתקונו' , הוא אשר דבר ה' לחמר נקרנוי אקדש , ולא פורש הכין דבר אבל הטעם ראונו מוכן מפעולתו והוא דבורו ית' : נעט נבואתו , כאשר יסכר אל העם מה זה השיג נעט היחס עליו יד ה' (שאו ה') הדבור נדבור אלהי בלי בחיר' כאמור) אך עקה הדבר' דבור הנחירי כי יש לו נחירה לכלל דבריו נמשכט ומתק מלי' נאופן שיכנסו לאון שומע ויתקבלו על לבו : ואם איננו כן , ואם כל הדבורי' אינם ע"ד ההשתלשלות כ"ח בכוונה מאת הש"ית , הנה לפ"ו ה' כל דבור היוצא מפי כל אדם אלהי , ואפי' נבול פה של דוגרי נכלה וזה ענין מנוג' לא יתכן : אבל טענת העצל , רבים עלליס אומרים לנפסס מה שגור ה' הוא יהי' בהכרח לא יועיל זריוות הזריו ולא תפסיד נש"ת העצל , ועל זה הוא כמשיב לאמר כי אומר טעני' זו אלו ה' אומר כי מה שידע הש"ית שיהיה א"א שלא יהי' בלי ספק הנה ע"ו ה"ית משיב לו אמת היא האמונ' הזאת , אבל לא תמוע , עם היות שכל ידיעתו ית' תקום אך עכ"ו כאשר טענ האפסה ביות ידיעתו מאובנת לא סנייס ר"ל שהנחירה העתידה היא סנת ידיעתו ית' לא סתך זה ר"ל שתי' ידיע' סנת הנחירה לכן נשאר טענ האפסר : ומכללם , ומכלל הסנות האמצעיות אף כי החוקים שנתן הוא להודרו על הנחיר' ולהשתדל בפועל ההללה בהיותם מוכרחת , ולהתרפה מעטותה בהיותם בלתי מוכרחת : ואל טענון , יש מרחיס פנים להנחת הנורה-מה שאנחנו רואים לפעמי' שהזריו נפסד והעצל נסכר : כי שם הנעמה , כי נעחו יאמר על ענין המלי' ברוב וסכנה יאמר על המזיק ברוב והנה כל בעל דעת , הולך אחר הרוב ואם יקרה לפעמי' שהסכנ' תלי' יאמר עליהם שהוא ענין נפלא ואין להטען עליו בכל עת וכן אם יקר מקרהו שהנעחו ייק יאמר עליו שהוא חוץ לטענ ואין לפחד ממנו בכל עת , אך הכסיל בחושך הולך אחר הטענ בעבור ראותו פעם אחת הלה במקום סכנה והיזק במקום בטחון : ומסנות ההשתדלות , ומסנות אשר ישתדל גם כל אדם לדבק בעצו ולהתרחק מרע היא העלה אשר יתיעז נחכמ' להשיג הסנות האמצעיות כמו שיעלמי אני : ומסנות ההפקר , והסנות המניאות

שימרהו או שיעבדו אינו שוא כי כבר הקדמנו וביארנו כי המרי והעבודה לא יגמלו כי אם בסבות האמצעיות והיתה סבת עוברת העובד הצוו בעבור והוכן קדם ביריעתו שהוא עובר ושבת עבודתו שמוע תוהכרתו וכן קרה ברעתו מני הממרה בסבות האמצעיות אם בחברת הרעים או בתגבורת מונ רע או נטות אל התענוג והמנוחה ותוכחתו לו מקל ממרו כי מן המפורסם כי לתוכחת רשם בנפש על כל ענין וכי הממרי תתפעל נפשו לשמוע התוכחות אפילו מעט התפעלות כל שכן בשתדדי התוכחת להמון כי יש בהם עכ"פ מקבל וכבר הועיל ואינו שוא :

תחלת ההקדמות אשר בהם קיום העצה הזאת *
 ההודאה בסבת הראשון ושהוא
 עושה

אל האלקים , אך אשר יהי' בניזרה גרידא הוא הכבוד והאותות ואין זה מצריך אל סבות אמצעיות והאפשר שיצריך אליהם כהצלת משה מן הרעב ארבעים יום מבלתי הכנת מזון , ואברן עם סנחריב מבלי סבה גראת , אך בסבות אלהיות אינן אצלנו סבות מפני שאין אנו יודעים אותם , ובהם יאמר כי לא יועיל בהם התודמות והוא אמת אבל הזימונים הנפשיים ותם סודות התורה למי שידעם והתחכם בהם הם מועילים מביאים הטוב ורוחים הרע , וכאשר ישתדל האדם בסבות האמצעיות אחר שימסר אל האלקים במה שנעלם ממנו בלב שלם ימצא טוב וליא יחטיא אבל הכנסו בסכנה הנמורה לבטחוננו באלקים נכנס תחת וליא תנכו את ה' אבל ואמור בשוא בצוותו בעבודה למי שקדם ברעו

המניחות אל הפקר ר"ל לרעה היא כאשר יקטן בענה הסותרת לראשונה ר"ל שיעזוב נקטת הסנות האמצעיות המובילות אל השגת המנוקש , ואפשר שיצריך , גם פעולות הנשיים יתכן שיצרינו אל סנות אמצעיות , אך אין לנו מרגישים הסנות האמצעיות אשר נאעשה נשים כאמור אחריו ו"ל אך בסנות אלהיות וכו' , ד"מ בהיות משה נהר בלי אכילה יתכן שגדל לו הסי'ת אור דען משניע רעונו נשאפו אותו או שהי' זו ההשגה משניע רעונו נכשו כאשר אהנו רואים אפס קלתו במשכילים באמתו ית' שיקחו ערובתם ננועס השגתם ולא ירעבו ולא יצמאו כאשר קרה לחסידים הראשונים בדברי הנזמות וזקתם , ואשר ירעבו נלמו הוא לזאת שאין נכשו וזה להענוג על ה' ונקרא חוטא באמרם ו"ל : הזמונים הנפשיים , רמוז למעשה המזמות שהם הסנות האמצעיות אל הדקוק בה' והחלום השגתו הפרעית : אחר שימסר אל האלקים , עפ' נקטת הסנות האמצעיות ראוי לנעוה בה' ולהשליך יחנו עליו כי הוא יסלים הסנות הנעלמות ממנו ויחשוב כי הסנות לבר חלושים מאל להסיק מאווי' מנוקשתו , ככתוב חרור הנגר אשר יבעת באדם ושם נגר ורועו ומן ה' יסור לבו : ולא תנסו , וכן אמרו ו"ל אין סומכי' על הנס : אבל המאמר בשוא , טוב ישיב הסונה על טענת האומרים חרור הוא ענוה אלהים אחר שהי' יודע מאלו ומקדם הנדיק ית' או רשע וזה ית' בהכרח וא"כ אין יזוה למוכרח , אשר בשם מספקי' כאלה דבר הכתוב כמחפלא , ידעתי כי כל אשר יעשה אלהים הוא ית' לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע והאלהי' עשה שיראו מלפניו (קהלת ב') ואז והאלהי' הוא ואז הסמו' כמו חק כל חלה עשה ותי' , והעצם אש הכל בנורה ואין לאדם בה אמי' להוסיף או לגרוע דבר מנורתו למה ח"כ עשה אלהי' מתן קורה ליראה מלפניו וד"ל , ומי חכם יבין דעת כי כל ספר קהלת יסודתו לברר וללגן עיני פינות הסור' והחכמ' כמו ענין ההשגחה והנחירה והידיע' והגורה וכיוצא בהם וכל זה יבאר ע"ד הוויכוח בעצמות מעטות סונות כאמור נוסר , ויש לנו פירוש נפלא עליו והוא עודנו נכתובים : כי המרי , ענוקת ה' והמרותו לא יסלמו אלא בסנות כאשר פעולות האדם ומעשהו , והנה סנת ענוקת הענוה הוא המנוה מאת האלהי' והוא ית' ידע הנותר בה מלד שיבחר בה וכן את הממרה מלד שימרה והיתה ח"כ הנחיר' והמרי סנת ידיעתו לא ידעו סנת העבודה והמרי ע"כ נשאר עכע האפשר כמו שקדם :

הקדמות א הענה הזאת , היא הענה שיעוה לנחר בסנות אמצעיות המובילות אל השגת כל פעולה המנוקשת וע"כ

פושח חכם ושאינ במעשיו שוא אך כלם בהכמה וסדור
אין בהם קלקול וכבר התיישב זה בנפשות בהתבונן ברוב
הכריאה ומה שנשריש ממנה בנפש המשתכל עד
שתאמין במעשיו קלקול ואם יראה במקצתם לא
תתקלקל אמונתו בעבור זה אבל ייחסהו אל סכלות
נפשו ומיעוט הבנתו :

ההקדמה השנית ההודאה בסבות אמצעיות אך
אינם פועלות אבל הם סבות

על דרך החומר או על דרך הכלים כי השגבת זרע והרם
חומר לאדם ואברי ההזרעה כחברים והרוחות והכחות
כלים משמשים בניזום בחפץ האלקים ויגמר בהם צלמו
וקו ונדולו והזנוג ונאפילו ברבר הנוצר יש שצריך אל
הסבה האמצעית כעפר אשר הוא חומר האדם ואי
נאפשר שלא להודות בסבות אמצעיות :

ההקדמה השלישית כי הנורא יתברך נורא לכל
חומר השוכה שבצורות שאפשר לו לקבל

וחמותוקנות שבהם ושהוא יתברך מטיב לא ימנע חנינתו
והנהגתו מדבר וכי חכמתו בפרעוש וביתוש על הרמיון
איננה מקצרת מחכמתו בסדור הגלגלים אך התחלפו

הדברים מחמת חמיהם ואין לך לאמר למה לא בראני
מלאך כאשר אין לתולעת לאמר למה לא בראני אדם .
וההקדמה הרביעית ההודאה כי למציאות מדרגות
עליונות ותחתונות וכל מה שישלו הדגש
והשגת וחוש מעולה מאשר אין לו זה בעבור קורבתו
ממדרגת הכבה הראשונה אשר הוא השכל בעצמו וכי
הפחות שבצמח יותר מעולה במדרגה מן המעולה
שבמוצאים והפחות שבבהמה יותר מעולה במדרגה מן
המעולה שבצמח והפחות שבאדם יותר מעולה במדרגה
מן המעולה שבבהמה . הפחות שבבני תורת האלקים
יותר מעולה במדרגה מן המעולה שבאומות שאין בהם
תורת האלקים . כי התורה שהיא מאת האלקים מקנת
הנפשות מנהג המלאכים ותכונתם וזה מה שאין משיגים
אותו בלמוד . והראיה על זה כי ההתמדה על מעשה
התורה ההיא מביאה אל מדרגות הנבואה אשר היא
הקדובה שבמדרגות האנושיות אל האלקים אם כן בעל
התורה הממדה טוב מאשר אין לו תורה כי הוא כבר
הקנתהו תורת האלקים מנהג מלאכותי השקיף בו על
מדרגת המלאכים אע"פ שמריו בלבד אותו עליו והפסית
נשאר

וע"כ לנעות דם כי הוא יסלים המנוקס : ושאינ במעשיו שוא , דבר בעל כחמיהם החכם הטבע לא יפעל דבר לנעלה :
כלם בחכמה , את הכל עשה בחכמ' לתכלית טובה ככתוב כלם בחכמה עשית : אין בהם קלקול , הש"ית לא יפעל
רק טוב ככתוב נמ"ב כי טוב מאד , ומה שאמרו ז"ל נוח לו לחדש שלא נברא , איננו חולקים נזה על התורה והעד
שלא אמרו טוב לו שלא נברא כ"א נח לו וכוונתם שאלו לא נברא ה' לו מנוחה מקיום עשה דהשלמת הנפש ועכ"פ
שנברא לריק לפשט במעשיו להסלים נפשו : ייחסהו אל סכלות נפשו , כאמרם ז"ל אש ריק הוא ממך הוא ריק :
הקדמה ב ההודאה בסבות אמצעיות , שהש"ית פועל ע"י סבות מיוחדות שהם אמצעיות למציאות כל פעולה כמו
שבאמצעות חומר זרע האדם יברא אדם ובאמצעות ניצת התרנגולת יברא תרנגול וכיוצא נזה בכל פעולותיו :
אך איננו פועלות , אין האמצעי פועלים ברזון כי הם כמין חומר או כלי אומנות לו ית' שעל ידם יפעל כל אשר
יחפץ : מחברים , הם ככלי אומנות לחבר זרע הזכר נגיהו לרחם עם זרע הנקבה באופן שלא יתקרב : נברא הנור ,
כחומר הנזר ז"ל מאדמה ולא ייגר האדם מאין ואפס : הקדמה ג שהש"ית איננו פועל רק טוב כפי הכנה כל
חומר לקבלו , ומפי עליון לא תלא רע כלל אבל כל רע נמשך מהעדר כח החומר לקבל הטוב וההעדר איננו מפעולת
פועל : לא בראני אדם , כי אין כילות אלל הנורא כי הוא מרבה להטיב אלל מהחומר היחה זאת הרעה שאין נכחו
לקבל נורח האדם : הקדמה ד הסודאה כי למציאות מדרגות , נהודאה זו ימצא האדם כוסף בעצמו לעלות
במדרגות סולם עונג ארצה וראשו מגיע שמי השלימיות לדבקה דם' ע"י הסודאה והמלוס : שנמולאים , שנדוממים שהם
מונאי

הסבות האמצעיות או לסכלות האדם בהם / וחדמוני
 בזה רש נכרי איננו יודע להנחוג רוצה למשול בעם וזה
 נמנע ממנו ואלו היו נמצאו חסבות האמצעיות ויהיה
 הוא הולם להתעסק בהם היו נגמר רצונו כמו שסבותיו
 נמצאות וידעם וינהיגם ממה שמושל בבירור ובבני
 ובעבריו ויותר מזה אבריו יניעם כאשר ירצה וידבר בניה
 שירצה ויותר מזה מחשבתו ורמיונו יצטייר לו הקרוב
 והרחוק במה שירצה ועל הענין שירצה כי הוא מושל
 בסבותיו האמצעיות ועל כן לא יתכן שינצח החלש את
 החזק בשחוק האשקאקש הנקראת שטרוג בערבי ולא
 יאמר ההצלחי ורוע מול אשדשיר ובמלחמה האשקאקש
 כאשר יאמר במלחמת שני המלכים הנלחמים כי סבור
 האשדשיר ומלחמת שטרוג נמצאות כלם וינצח החכם
 בהנהגתו הנמר ולא יירא סבה טבעית שצריך להתנות
 בה ולא סבה מקרית אלא בעת נכרי מחמה התעלמות
 והתעלמות

גשאר לו מוכנו רשמי ונשאר באש הכוסף גאלו אבל
 אם היו נותנין לו הבחירה לא הי' בוחר שיה' במדויגה
 מי שאין לו תורה כאשר האדם כאשר יחלה ויעונה
 במכאובות אלו היו נותנין לו הבחירה שיהי' סוס או דג
 או עוף מתענג בלי מכאוב ויובדל בינו ובין השכל אשר
 יקרבהו אל מדרגות האלחות לא הי' בוחר בו :

וההקדמה החמישית כי נפשות השומעים מקבלות
 חושם לתוכחת המוכיח כאשר תהי' ברבדי
 מקובלים ולהתוכחת באמת עכ"פ תועלת ואם איננה משיבה
 הממורה מעשות הרע יקרה בנפשו מן התוכחת ההוא
 ניצוץ ורואה כי המעשה ההוא רע וזה חלק מן התשובה
 והתחלה לה בו :

וההקדמה הששית כי האדם מוצא מנפשו יכולת
 לעשות הרע ועובו העניינים אשר הם
 אפשר לו ומה שנמנע מוכנו לא נמנע כי אם להעדר

מולאי ארץ : הקדמה ה' להאמין שהתוכחת משיבת נפש בעליה מדרכי מוס / נכקונ ודרך חיים
 תוכחת מוסר / ואמונה זו מוכרחת לכל איש ישראל שלח יתיאש מהתשובה נחטאו כי אדם אין לדיק בארץ אשר
 יעשה טוב ולא יחטא : הקדמה ו' מולא מנפשו יכולת / זה פרי ההקדמות ר"ל תכליתן ולמען באר זה הונחו כלם
 וסוף המעשה נמחשב' תחלה כאמור בהקדמה א' ו"ל תחלת ההקדמות אשר בהם תיקון העולם הזה ר"ל היא הענה
 היטולה שיעשה את כל מעשהו בסנות האמצעיות מביאות אל הסגת המנוקש כי הרשות נקונה : ומה שנמנע / אם המנע
 הסגת המנוקש ידע כי הוא זה מחמה קיצור הסנות האמצעיות מסכלותו בהם שלא ידע להשתמש בכלם כראוי לפעולתו
 ובכלי דעת יתלה העדר הסגת המנוקש בגורם מאת הש"ת / ועל כיוצא בו נאמר אולם אדם תסלף דרכו ועל ה'
 יוצק לבו : והדמיון הזה / ממל מל מהסכל הרועה למסול במדינה בכלי דעת ההנהגה המדינית וסנותיה המביאות
 אל הממשלה : ממה שמושל בניתו / כמו קלות ידיעות הסנות האמצעיות בהנהגת הניס / ויותר מזה קלה הנהגת
 עגמו : ויותר מזה מהשנתו / ויותר קלה הנהגת מהשנתו : על כן / בעבור ששחוק האשקאקש שוך טשאניל בל"א
 אין לו סנות אמצעיות וולתי לזיר המחשבה והדמיון היותר קל מההנהגות השלשה שקדמו / לכן לא יתכן שינצח החזק
 ר"ל היודע נטיב השחוק וזה יען שכל סנותיו האמצעיות הם מומינים לו ברעיוניו אין לזר חלק בהם כאשר במלחמת
 המלכים טרנים משנות האמצעיות אשר לנצחון המלחמה אינם קחת ידם : ולא יאמר ההלחמה / לכן לא רב על
 לשון שוחקי האשקאקש לאחר שהמנצח הללים בטוב מולו והנצורה והמנוחה אחד נלחו ברוע מולו והנצורה / כמו שרגילים
 רבים לאמר ננצחון מלחמת המלכים / והטעם להיות גלוי לכל סנות נלחון הלחוק שהם כלם ניד ששוחק אין מעזור
 לו להשתמש בהם לעת זרכו / מש"כ מלחמת המלכים שאין הסנות האמצעיות המביאות אל הנצחון גלויות לכל ואינם
 כלם קחת יד ההלחמה ע"כ רגילים האנשים לאחר על המנצח שהללים בגורם מן השמים ועל המנוחה שאחד נלחו ברוע
 מולו : סבה טבעית / אין שם ששחוק האמור סבה טבעית או מקרית אשר תועיל או תזיק לשוחק עד שיצטרך להזהר
 ממה ולאטאמר בו ובקנאי שלא תשיגו הסבה הטבעית או המקרית המונעת / או שתשיגו ותכזרהו כאשר היא במלחמת
 המלכי'

התימת הספר

אמר החבר זה והדומה לו החקירה עליו טובה ועל אימות דיני האלקים בעבריו והלותם במה שתלאם הנביא עליו השלום מן פוקד עון אבות על בנים לשונאיו ועושה חסד לאלפים לאוהביו ושקול עון ועון עם עונש ועונש עם ממה שבא במקרה ודבריו רבותינו ומה שמושיבין אותו בתשובה ומה שאין מושיבין ותנאי התשובה ומה שיבא מן הצרות על דרך הבחינה והנסיון ועל דרך הפרעון מעון שקדם ועל התמורה בעולם הזה

והתעלמות נכנס בסבלות כאשר אמרנו ועם כל זה הכל מיוחס אל הסבה הראשונה בדרכים הנזכרים אך אל הכונה הראשונה בתרושי בני ישראל כל זמן היות השכינה בתוכם , אבל אחר כן הענין מסופק לא בלבד המאמינים האם התרושים בכונה ראשונה מן האלקים או בסבות נלגלים או מקרים , ואין טענה פוסקה אך הטוב שיוחס הכל אליו ותברך כל שכן הדברים הגדולים בטות , והנצוח , והמלחמות , וההצלחה , והחסרון , והתמורה לזה :

האלכי' שהסבות הטעניות כמו רוח סערה וזרם וזער עזרוק או מיוקות במלחיתם ואין צידם טובים לפעמים / כ"כ יתכן גם שיגלה החלש את החזק ואז יאמר כי מן השמים נלחמו זו : הכל מיוחס אל הסבה הראשונה , ר"ל אפי' נלחן החזק החמור מיוחס אליו ית' על דרך ההשתלשלות כמו שקדם וכ"כ שנות מנוקשים אחר' אשר נשלטו בהנהגות האמורי' הכל מיוחס אל הסבה הראשונה , ועל זה הדרך יאמר הכ' גול אל ה' דרכך וכו' : אך אל הכונה , חולש חזק ב"י נהייתם על אדמת הקודש בזמן הכות היו הכל נכונה מאת ה' לא נסבות אמצעיות טעניות כמו שקדם : אבל אחר כן , חולש נהייתו נגלות הדבר נספק אם הנהגתו רק בהשגחה או אם נלחמו בעצמם אל הטבע והמקרה : ואין טענה פוסקת , מחלוקת החכמים בלתי פוסקת בזה קצת מהחכמי' יאמרו יש מול לישראל וקצת יאמרו אין מול לישראל : שינוי הכל אליו , יותר נוטה הדבר אלחמו כ"י מנוקשים בהשגחה וטבע ההנהגה וגם הנקובי' מסכימים לזה הדעת , וזה כי הנה נלחמו רוחים שחושבי הרוח' כמו הקולעים רפי עור הנשר בליות אליהם ההשגחה הטענית לעשות להם נקים מעלם קשה וכיולא גם ומחויב מזה ש"י נהיית נטעמים מנוי' הצרות שאלוה' אליהם ההשגחה הלאהית להגילם מרעתם וכ"כ לאמר מרום וקדוש אשגון ואת דכא וספל רוח וכו' : כ"כ הנביא הגדולי' / כלם נעשים בהשגחה ועם היותם נראים נגלה כאלו נפעלים בסודם אמצעיות עכ"ל הכל בהשגחה כי לא יעשה ה' כ"כ כדני הים וזרעם לא מושל גם , וכ"כ לאמר סוד למחמה ול' החשועה , והמטיל יבין :

התימה , א"כ זה והדומה לו , החקירה בענין הנזירה והנזירה וזוהו טוב לחקור גם כי הוא זה ידועת דרכיו ית' שבהן הוא נוסח את עולמו ועליהם בקש חסד הודיעני נא את דרכיך וכו' משת"כ בענין הקדמות נדמהו לא טובה החקירה כי היא סכנה , ובע"כ ענה החבר הסודת מחקרת : ותלוחם במה שתלאם , כלומר אין ידקן ששטניו שהן ישא נשון האז אשר על כן אמרו ז"ל בשוחותי' שיעמי אבותיהם נידים , וזה טוב ומה נעים תרבוש עקילם שהא מתרנס הכתוב פוקד עון אבות , שזוה ית' מחלק העון (ר"ל העונש כמו עונו ישא) לתרבעה דורות להקל על הזועז זהו מגד הדיו , ועושה חסד לחלפי' , חולש כשהוא ית' מעיני בחסד או יחלק העונש לחלק דור למען הקל יותר : ומה שאין חשיבין , ר"ל קצת העכרות שאין מספיקין לחשוף לעשות חסודם : ע"ד הבחינה , למען תרבות אברו בהוי'א לטובל וכו' לנו כאמור בקודש וכמחוב' ל' דרוק ינחן : ועל דרך התמורה נעו"ה , כמו שמשלם לרשע שבר מלוחיו נעו"הו לעונו האכירו בעו"הם ככתוב ומש"ל לשונאיו עי' להאכירו , וזהו אחר קדוש מדבר בפירושו על הקורה ז"ל אין לה' שונא כי אם האפיר רעונו ית' וזהו ה' רעונו ית' להחיות האדם לפי טעם גדולה בהשכלת אמתו ככתוב והמחמה חזיה בעליה , וזהו רשעי כסל אשר כניבה חסם כל ירחו ביוחם ה' / וזהו ס'אומי' אמוני ישראל ישיטו מראות פועל אלהי' ומעשהו ומשטיל בחכמתו ישר בטמים וכאדן הן ת"ה סוגי' ה' יאכידם ה' אכידה

הזה ועל דרך התמורה בעולם הבא או בעבור עון אבות
 ומה שיבא מן הטובות לזכות שקדם יאו בעבור זכות
 אבות או לבחינה וסמיון וזהו המונח הפנים האלה וזולתם
 ממה שדעתם עמוקה ואפשר שיגלה בהקירה כרוב
 הסבות כצדיק ורע לו רשע וטוב לו ומה שאיננו נגלה
 ומסרו בו הענין אל דעת האקים וצדקו יתי ויורה האדם
 בסכלותו בסבות האלה הנגלות כל שכן הנסתרות וכאשר
 יגיע לבריו אל העצם הראשון ומה שהרחיבו בו מן
 המדות ויבדל מהם ודוא בעדם מסך אור בהיר מנצח
 הראות וימנע ממנו השינו בעבור קצרת ראותו ורעתו
 לא בעבור הסתרו והחסרו כי הוא בהיר ונגלה ומפורסם
 ביותר אצל בעלי הרואות הנבואיות משיצטרבו אל הבאת
 ראיה ותכליתו מהכרת אמתו שנכיר בטבעות מזה
 שלא היתה סבה דבר מן הטבעים ויחפשו אל כח בלתי
 גשמי אבל כח אלקי כאשר אמר גאליעוס בכח המצייר
 וישים לו יתרון על שאר הכחות ודואה שאיננו מהמדת

המונח אבל לענין האלקי וכאותות שאנחנו רואים בהפוך
 עין העצמים ושנוי המנהגים ובריאת נמצאות לא היו
 מפלי תחבולה קודמת וחו ההפרש מה שנעשה על
 ידו משה ובין מה שישנו החרטומים בלתיים אשר אם
 היו מחפשים עליהם היו מוצאים התחבולה כמו שאמר
 ירמיה הבל המה מעשה תעוועים בעת פקודתם יאבדו
 ר"ל אם תפקדו ותדפשו עליהם יהיו לאפס כדבר המוויף
 והענין האלהי כל אשר החפשי עליו תמצאהו כוחב הנקי
 וכאשר יגיע אל המדרגה הזאת נאמר כי יש שם בלי
 ספק ענין שאיננו גשמי מנהיג כלל הגשמיים ורעתינו
 נלאות מחקור עליו אם כן נבחן בפעליו וירברך ונעמוד
 מספר עצמו כי אלו היו משיגים אמתתו הי זה חסרון
 בו ואל נשגיח לרברי הפילוסופים אשר מחלקים העולם
 האלהי אל מדרגות אך כלם אצלנו מדרגה אלהית
 מאחד שנפרד מהגשמי ואין כי אם אלה מנהיג הגשמיים
 ואשר הביא הפילוסופים להרבות האלקים בחינתם
 תנועות

אנדיה נלחם כאשר זמנו להאיר הסלימים מעולמם הנלחי ע"כ ודפ"ח : בעולם הנא / כמו שמניח הדדיק על
 מיטות עונותיו בעו"ה למיין הרנות סכרו בעו"ה : והמונ / בהקשר יחד מדריגות שונות מרשע או לזק : ומה
 שאינו נגלה / מה שלא נגלה לו במחקר נדקו חזל / יתלה בחסרון ידיעתו : אל הטלס הראשון / ובהגיע במחקרו
 אל הסנה הראשני ומדותיו המחויבות לו כפי שלימותו ית' או ישים מסך מנדיל בעד רשיונו וסתיר כניו מהניע
 אל אור הסהיר כמקוב ויסתר משה כניו מהניע אל האלמים : מנלה הראות / כיו העליף שאין בו כח לראות אור
 בהיר : הסייערנו / חין לנודך לנשיא' ללכת ברכי הרחוק כונו המחקרי' : סכיר בעצמות / שלמוד חכמת הטבע
 ונעמיק בה לדעת סנות כל דבר ויהי' תכלית ידיעתנו שלא נדע בסוף סנות הדברי' העמוקים עד שיביאנו ההכרת
 לייחס אל הכח הזלתי שאינו נשם ולא כח נשם : כח המזיר / כח המזיר נעופה הרעית כל עלם איש למינהו
 כוח זה כח אלהי והוא כאשר יאמר הסנה שנותן הנורות המוכנים לקבל' הוא האל ית' : נכפוך עין הענמים /
 ובוד ישים לנו אל האופות אשר בשינוי הטבע נקחו נורה לחומר בלתי מוכן תליה כמו שנתן לורס הנחש לחומר המעט
 ולורס למים הדם : ונראה מנלשות / כמו שנתן הלוחות ועמוד האש והקולות הנכרא' בהר סיני : החרטומים בלתיים /
 שהיו חסנים הדבר למראה עינים בלבד במהירות המעשה עד שלא נראה הסנה האמנעית כאשר יעשו אחיו העינים
 במהירות רב וע"כ נאמר בלתיים ר"ל במהירות כמהירות להט החרב או המראה המלוטש החודר במהירות הנועת
 המניע ממקום למקום / שאין מהירות טווע' יוקר גדול מהמהירות הנועת האור מהמאיר : אל מדריגות / ירחו אל
 דפחם שהעלול הח' השכיל עצמו והשכיל עילתו ונחתייב מנ' הסכלות מלאך וגלגל וכן הלאה עד שנשאל אל זה הנשם
 המורכב / וכבר פס' זו הדעת (בסוף י"ג לרביעי) / ושם נאמר שהכל הי' מאת בעל הרצון בלי השתלשלות : להרבות
 האלמים / להרבות מלאכי אלים לפי שינוי תנועות הנלגים : ההס חכמים / ר"ל בחפץ המלאכי ואינם הכרחיים כחטויות
 המקריים אשר יתנועעו מתנועת הדומה כי כל מתנועע במקרה ינוח בהכרח / גם לח יסכן היותם עניעות כחטויות

תנועה הנלגלים ספרים והגיעו אל יותר מארבעים
 וראו כי לכל תנועה מהם סבה וזולת סבת האחרת
 נוציא להם העיון כי התנועה ההם הפצו לא הכרחי
 ולא טבעיות והתחייב שתהיה כל תנועה מנפש ולכל
 נפש שכל והשכל ההוא הוא מלאך נפרד מחומר וקראו
 תשכליים ההם אלקים ומלאכים ועלורת שניות וזולת
 זה בהשמות ואחרית מדרגתם והקרוב מהם אצלנו
 משכל הפועל אמרו כי הוא מנהיג העולם הזה התחותן
 ואחר כן השכל ההיולני ואחר כן הנפש ואחר כן הכחות
 הטבעיים והכחות הרמיוניות וכח אבר אבר וזה כלו
 דקדוק יקנה הדור לא אמר והנפתה לו על כל פנים
 אפיקורוס ונעזוב ראית הקראים במצות דוד לבנו
 וענת שלמה בני דע ארת אלקי אביך ועבדו וראיתם
 מזה שצריך לדעת ארת האלקים ודיעה ברורה ואחר
 כן התחייב עבודתו אבל הורוהו לסמוך על אביו וקניו
 להאמין באלקי אברהם יצחק ויעקב אשר דבקה בהם

השנתה וקיים להם יעדיו בהרבו ודעו והנהלים ארין
 כנען וחנוה שכינתו בתוכם וזולת זה ורהומה לו וכמו
 זה אמרו אלקים אשר לא ידעום ואשר לא ידעוהם לא
 רצה בהם הידיעה באמרתם אבל אשר לא תראו מהם
 לא טוב ולא רע ואין צריך שתקוום ולא שתיראו :
ואחר כן היה מענין החבר שהסכים לצאת מארין
 כבוד ללכת ירושלים ויחר ללמך כבוד על
 פרידתו ודבר עמו על זה ויאמר לו מה תבקש חיים
 בירושלם ובארין כנען והשכינה נעדרת מהם והקורבת
 אל האלקים מושגת בכל מקום בלב טהור ורהבוסף
 החוק ולמה תכנים עצמך בסגרת המדברות והימים
 והאמונת המתחלפות .

אמר החבר השכינה הנראית עין בעין היא אשר
 נעדרה כי איננה נגלית כי אם לנביא
 או לחמון נרצה במקום המיוחד והיא אשר אנתנו
 מצפים לרה באמרו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון
 ובאמרנו

היטדות נהיון חוץ למקומם שיצונו למקומם נענעם להיות שנס חנוס' זו סופה המנוחה ע"כ אמרו הפילסופי'
 שהנושע הנלגלים המתמידות הוא מנפש וכל שהוא מלאך כח"שכ הרב הפורה (בה' לשני) / אך הוא החבר יאמר
 שכל הנושעיהם האנוות הם ברזון הש"ית וכל אשר חפץ עשה נשמים ובארין : יקום חידוד / כבר נדר החוקר (כע'
 לשני מס"המ) נדר הכח החידוד שהוא מראה כנים לכזו כאלו הוא אמת ואומר לרע טוב / נכחו ישעו המחודדים
 פלפולים כוונים כעין טהרת השרץ נק"ן טעמי' / לכן אין להשגן עליו / ומנחו הם כל החכמות המתנגדות לתורתנו :
 והנפסה לו עכ"פ אפיקורס / החבר הפריז על מדותיו לדבר סרה על שלוטי אמוני ישראל כמו הרמ"ב ששאמין
 שהנלגלים הם בעלי נפש כאמור / והראב"ד נביתורו לס' יצירה כתב שהעולל הראשון התחייב מהשכלותיו מלאך ונלגל /
 וכוח זה דעת רובי העקובלים / וכלם יאמינו בהשתלשלות ע"ד עולה ועלול / האמר שכל אלה השלימי' הם אפיקורסי' /
 אבל באמת כוונת החבר על השתפחה לדעתם ומדעת הקורה יסור לבו / ועל כיוצא בו אמרו ז"ל הוי ת"ח דרסח
 אורייתא הוא דמרתחא ליה : אבל הזכיר לסמוך / ר"ל שאמונת הקבלה מהאנות לפנים היא העיקרית נעבודת הש"ית /
 ולדיק באמונתו יחיה אין חכמה ואין קבונה נגד האמונה / וכל דברי חכמת בינה המתנגדי' אל הקבלה לא שרירין
 ולא קיימין כי הם מכת החידוד האמור אשר יתאר הכוב כשרד האמת : ויחר למלך כבוד / ר"ל הכר לו ותקש עליו
 כחידתו : והקורנה אל הילכים מושגת ככ"מ / המלך עודנו מחויק בתומוהו עבודת האל היא רק נר הלבב וכוח הנפש
 ואין צורך אל מעשים מיוחדים אשר על זאת הוכח בחלום לאמר שיש שם מעשים מיוחדים נרזים לתלמים / והנה המלך
 מתהפך בהשכלותיו למען ידלה מי קבונה מדברי החבר / בשכרה הוכיחו ללכת ירושלימה באמרו ח"כ אסה מקצר
 קבונת חורסך (כס"ב לשני) : השכינה הנראית / כבר העירוקי בלדק ביאור מלח שכינה ואמרתו שענינה שנון
 וחול ההשגחה האלהית במושגת ממנו / והנה לפעולות הש"ית בדבר ההשגחה במושגתים ממנו פ"י שנים להמה ח' בלזיה
 ג' נסתרת / הגלויים היא ההשגח' ההווה ע"י פעולות מאושים ממנהגי העבד כמו יואל מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה
 ושמונים

וכאמרו בתפלהנו ותחזינה עינינו בשורך לציון אך
 השכינה הנסתרת הרוחנית היא עם כל ישראל אזרחי
 ועם כל בעל דת האמיתית וך המעשים טהור הלב
 נפשו ברה לאלהי ישראל וארץ כנען מיוחדת לאלהי
 ישראל והמעשים לא ישלמו כי אם בה והרבה ממצות
 ישראל בטלות ממו שאינו דר בארץ ישראל
 והלב והנפש אינם טהורים וזכים כי אם במקום
 שיוצאים בו שהוא מיוחד לאלקים ואלו הי' זה בדמיון
 ובמשל כ"ש שהוא אמרת כאשר קדם באורו ותתעורר
 התשוקה אליו ותטהר הנפש בו כל שכן מן שהולך
 אליו ממוקם רחוק וכל שכן למי שקדמו לו עונות והוא
 מבקש כפרת האלקים וא"א לו בקרבנות אשר היו קבועים
 לכל עון ועון מזדון ושגגה ויסמוך על מרה שאמרו
 רבותינו גלות מכפרת עון כ"ש אם יהי הגלוי למקום
 רצוי אבל הסכנה בים וביבשה אינה נכנסת באמרו
 לא תנסו את ה' אלקים אך סכנה שהוא מסוכן כמו מי
 שתהיה לו סחורה מקוה שירויה ואלו היה מסיכן יורר

מוזה מצד כספו כפי תשוקתו וקווי הכפר היה הדין עמו
 בהכנסו בסכנות אחר אשר חשב עם נפשו והורה על
 מה שעבר מימיו והסתפק בו והחזיק בשאר ימיו ברצון
 אלקיו ונכנס בסכנה ואם יצילנו אלקיו ישבח ויודה ואם
 ימיתחו בעונותיו ירצה ויודה כי התכפר לו רב עונותיו
 ורואה אני זה יותר עצה טובה מאשר יסכנו בנפשם
 במלחמות בעבור שזכרו לנבחרת או בעבור שיקחו שכר
 גדול ושיותר קלה היא הסכנה הזאת מאשר יכנסו
 במלחמת הרשות כדי לקבל שכר על המלחמה :

(יא) **אמר הכוזרי** לפניו היית בוחר בחירות ואני רואה
 באותך עתה שאתה רוצה לחוסף

עבדו וחובי שתהיה חייב בהם כשתרור בארץ ישראל
 ממצות שאין אתה חייב בהם הנה

אמר החבר אבל אני מבקש החירות מעברו הרבים
 אשר אני מבקש רצונם ואיני משיגו ואפי

אם אשתדל בו כל ימי חיי ואלו הייתי משיגו לא הית
 מועיל לי ר"ל עבדו בני אדם ובקשת רצונם ואבקש
 עבדות

ושמונים אלף / ב' היא ההשגחה הנשלמת ע"י פעולות אשר במנהגי הטבע כמו ויראו מואב מננד המים אדומים /
 ההשגחה הא' היא גלוי' לפי שינוי פעולותיה וכלתי נוסגת מנהגה כ"א בא"י ובמעשים ידועים כמו בהקדמת הקרבנות
 ולכניה וכן ולהמון נרצה / והשגחה זו קרא החבר בשם שכינה הנראית / אולם מין ההשגחה הנ' קרא בשם השכינה
 הנסתרת יען היותה נעלמת ונסתרת בלבושי הפעולות אשר במנהגי הטבע / והיא נוסגת מנהגה אף בחו"ל וא סתר
 כפי ההשגח' הזאת אשר חסנו בגלות רומן אמרו ואנכי הסתר אסתיר פני מהס' / ואל זה רומן אמרס ז"ל בכ"מ סגל
 גלתה השכינה עמהס' : אזרחי / אשר הוא מורע היסודים : ועס כל בעלי דת / רומן לנרים שנתגבירו : לאלהי
 ישראל / ככתוב כי לא ידעו משפט אלהי הארץ : והמעשים לא ישלמו כ"א בה / כי עקר המלוות אינם נוסגים אלא
 בה / ולוותר התורה לעשותם בחו"ל משום ליון וזכרון כאמרס ז"ל בספרי ז"ל ואנדתס מהרה אע"פ שאני מגלה
 אהכס מן הארץ לחו"ל היו מלווים במלוות ונסתתרו לא יהיו עליכס חדשים וכו' : בעלות / יש שס מלוות שאינם
 בעשים בחו"ל אפי' משום ליון והס התלוות בארץ : אינם טהורים / הפך מאמר המלך ר"ל והקורבה אל האלהים
 מושגת בכ"מ בלב העזר : ואילו היה זה דמיון / אס היה זה דמיון לבד הנה לא תענה עד שיקיים הדמיון להיות
 הדמיון פועל בנפש יהפכה ממדה אל מדה כפי הפולה על דמיונו / ואף כי בהיות הדבר אמת : כ"ש מי שהולך /
 כי קושי הפולה פועל התפעלות רב בנפש : אבל הפכה / ישיב למלך על אמרו ולמה תכניס עמך בסכנת
 מדברות וזה כי לא הורע כח פכנת נסיעה לא"י מסכנת הנסיעה להריוח בסחורה : ואלו הי' מסוכן יותר / ואפי' אס
 היתה הנסיעה לא"י מסוכנת יותר מסכנת הנסיעה להריוח בסחורה / הנה מנד הכוסף הנמרץ וקוחו הכומר ר"ל מה שחייב
 הכפרה על העונות שקדמו נסיעה לא"י כאמור / היה מן הראוי להכניס עצמו בסכנת נסיעה זו בהיות הריוח גדול :
 (יא) לפניו היית בוחר בחירות / מאז היית בוחר להיות חפסי מעול הגלות ועתה תבחר בעבודת מלוות התלוות
 בארץ : מעבודת רבים מכ"א להינאס רלוס והוא קשה להשיג ואפי' אס יושג רלוס הוא בגל ואין

עבדות אחר יושב רצונו בטורח מעט והוא מועיל בעולם
 הזה וכבא והוא רצון האלקים / ועבודתו הוא החירות
 האמתית וההשפלה לו הוא הכבוד על האמת :
אמר הכוזרי כאשר אתה מאמין בכל מה שזכרת
 כבר ידע האל מצפונך ורחמנה לבא
 בעי יודע המצפונים ומגלה הנסתרות :
אמר החבר זה אמת כאשר ימנע המעשה אבל האדם
 מונח לו ביו ובין מאווי ומעשהו והאדם
 נאשם כאשר איננו מביא השכר הנראה אל המעשה
 הטוב הנראה ועל כן נאמר והרעותם בחצוצרו ונזכרתם

לפני ה' אלקיכם והיו לכם לזכרון לפני ה' אלקיכם וזכרון
 תרועה לא שהאלקים צריך הזכרה והערה אך שהמונשים
 צריכים לשלמות ואז היו ראויים לגמול כאשר צריכים ענינו
 התפלה לבטא בהם על השלימות הנמור מהתחנה
 והבקשי וכאשר יהיו תמועה והזכרה עלמים כראוי
 יהיה עליהם הגמול והיה זה על דרך בני אדם כאלו
 הוא זכרון ודברה תורה כלשון בני אדם ואם היו המעשה
 בלעדו כונה או כונה בלתי מעשה תאבד התחלת
 אלא בטה שאי אפשר המצאת חכונות ורהתורות
 על המנע המעשה מועיל קצת תועלת כרהודותינו
 בתפלתנו

בו מועיל תועלת אמיתי : עבדות אחד / אך עתה אבקש לעמוד ה' אחד אשר אשיב רצונו ממעט טורח והוא מועיל
 תועלת נלחית • והנה מי חכם יבין דעת שער הכ ובי"ע נקנה בעוננו ונשמחה ר"ל במעשים טובים וכת"ת שצדיקים
 יתענגו על ה' וישמחו במעשיהם ובהשכלת אחתם נכתו עבדו את ה' נשמת / ונאמר ישמח לב מנקטי ה' / חולס ניהגוס
 נקנה בטורח גדול ובעלזון ר"ל ברב טרדות נקשה המוקדות המעשיים את בעליהם כעצם מרבה נכסים מרב' דאנה
 המה מבעלים את האדם משלימותו וסופו יורש ניהגוס / נכתוב טובה חכמ' מעושר כי ברוב טושר רוב דאב' ובהכניד
 חכמ' תגנה שמחה (אסף ח"ב ע"ד) : (יב) כאשר אתה מאמין / אין לך צורך בנשיעה אחר שאמנת חזון אתך
 שאם היית נא"י היית מקיים המצוות הנוהגות שם הנה החמוג' עולה במקום העש' כאמרס ו"ל רחמנא לבא נעם :
 כאשר ימנע / דרך מלכנו אמת שהאמונה עולה במקום המעשה נמנע מהמאמין כאמרס ו"ל נאנס ולא עשאה מעלה
 עליו הכתוב כאלו עשאה / אך במקום שאפשר לעשות המצוה כמו הנשיעה לאל לקיים המצוות הנוהגות בה אין האמונה
 עולה במקום המעש' : ולא יהיו ראויים לגמול / ר"ל כמה שתרבו נפעל ונמעשה / בזה תקבלו גמול מאת הש"ת
 והגמול הזה הוא עלם הזכיר' הרמוז נכתוב ונזכרתם / חנין זה אם זכור וזכור מה שכבר נכתבו שהש"ת אינו פועל
 רק טוב והרע בא מהעדר פעולת הטוב שאינו מפעולת פועל כעצם הפתח ידך ישנעון טוב הסתיר כניד יבולן /
 והנה הזכירה היא עלם הידע' האמור נכתוב כי יודע ה' דרך לייקיס ונו' וכמו שביארנו זה נביאורנו על תהלים :
 לנעם כס' / הוא הדבר שכתב הרשב"ם ו"ל שנכחינה הש"ת השומע הפלה לח' הי' צורך להפלה לנעם נשפיקו
 הפלתו כי אם המחשב' היחה דיה כי הוא ית' יודע העלמות לב וטרס יקרא המתפלל יענה הוא ית' / אבל המנע
 הוא רק למען עורר המתפלל לכוון את לבו להוציא לפועל הפלתו נכשרון המחשב' / וזו ידמה למלאכי אלהי הפועלים
 נמשכתם כאמור בעלול הראשון שבהשכילו את עצמו ברא' בלבג ונהשכילו עילתו האזיל מלאך / כן המתפלל בטוונה
 שלימה נברא בריאה חדשה גופה מנעשח ונשמחה מכוונה / וממילא נשמע שהנוערים בעם המתפללים בלא כוונ' כושיס
 גופים טחיס בלי נשמות כאמרס ו"ל ובהיות הפל' במקום קרנן הנה ידמה הפלה כוו לזנחי מחיס / ושמעתי רביס
 מע"ה מתנזלים לאמר מאמרס ו"ל רחמנא לבא נעם / והראי' הפך סגרתם כי כוונת אמרס ו"ל בזה שהתפל' לריב'
 כוונת הלב וכן אמרו ו"ל כפי' טוב מעט ככוונ' וכו' / ועל כן קדמונים אחזו שער לנגן בהפלה למען עורר הכוונ'
 כי הנגיב' מעוררת המחשב' הזכה נוכי הלבב עד"הכ והי' כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' / והיתה ח"כ הנגינה עפלה
 להקשררת הכוונה שהיא עקרת הפלה והן עתה שב הטפל עיקר והעיקר האמיתי איננו נחשב חפי' לטפל כי עת
 לדרוש את ה' נימים נוראים נקבים ונמוגדים חזי רביס מע"ה באים לב"הכ לשמוע אל הרנה ואל הפלה חנים שמים
 לנס להבין מולא שפחס / ומי יתן ויקבע מנהג בישראל שילמדו המלמדים עם הקטנים פעם אחת ביאור הפלה
 והמחזור

מאמר חמישי

קד

(יג) אמר הכוזרי אם רדבר בן מנעך אשם ועורך מצוה האלקים יעורך על כונתך ויגזור לך הטובה בבקשתך והשתדלותך ויהי לך עוזר וסוּחָך וירבה שכרך על בר לבך ומצפונך כי הוא בעל הטובה ואלקי החסד והגמול אין אלוה מבלעדיו ואין צור זולתו יעשרה עמך בחסדו עם המכוונים כונתך לשמו ברחמי אמן סלה :

בתפלתנו באמרנו לפני חטאינו והזומה לזה ובהערת בני אדם והתעוררותם אל אחבת המקום הזה הקדוש ינחץ הענין המיוחל שכד נדון ונמוך דב כמו שגאמר אהה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד כי רצו עבדיך את אבניה זאת עפרה יחוננו ר"ל כי ידושלם אמנם תבנה כשיכספו בני ישראל לה תכלית הכסף עד שיחוננו אבניה ועפרה :

והמחזור כמו שנתחייב להם החומש למינן ידעו מולא שתתם בתפלתם כל הימים ולא ירבו תללים ע"פ האדם בתפלתם כמקוב ואם בינה פחה רוח חיים כהרובי ימיו מתיך נבלותיך יקומון / (אשף ח"א י"ט) : באמרנו לפני חטאינו / וזה הווידוי מועיל על מניעת הקרבת הקרבנות ש"ח להקריים בפעל אמנם על מה שאפשר להקריים גם היום אינו מועיל הווידוי כ"א נריך לעשות ולקריים כי אין הכוונה לבד מועלת כי אם הכוונה עם המעשה יחדו יתו חמים אל שלימות קיום רגון האלהים כאשר לה מראש כשאר בחלום דובר בו כונתך רגויה חבל מעטך חיים רגוים / ובהנה כמה דפחה חיים / אשר כן עשה המלך דוד כשפר האלים נדונו פרישיתיו וחולי כלם שהי' הסיוס מעין ההחלה / והרמו אל נבל החזור בעולם שהיו נשן סוכו בחלמו / ויחרון הנלגל בכל פעולה היא / סוף כל מעשה במחשבה חלה / מה שהי' הוא שהי' וחי' יתרוך לאדם הפועל / תכלית שנדע הוא שלח נדע וחי' יתרון לחכם תכלית הסוף / היא ההעבר וסוכו אל מה שהי' ומה יתרון לנברא / אבל אשרי מי שנמלכו בתורה ובחכמה שחי' בעליה וחי' עוד לנלח לא יראה שח / מי יתן מליון יאועת ישראל או או תגלה נחמה החמיקית לשין כל כמו שיעד הכתוב ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים / כי כלם ידעו חותי למקטנט ועד גדולם / ואז מחזור הנכונה אל אכסניא שלה ככתוב קומי אזרי כי נח אורך וכבוד ה' עליך ורח / והרמו אל החזרת אור הנבואה אשר אשר נז' ר"ל שקע כל ימי הנלות עוד יאוב יופיע ונפלינו בה מעמי הארנות אשר ילכו חושך ולא אור הנבואה ככתוב כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יורח ה' וכבודו עליך יראה / ועל זאת יתגלל כל קסיד אור חדש על ציון תאיר / ב"ב חני"ר / התהיה לאל אשר עד כה עורני להאליס ביאור הספר נמכתב ונדפוס היום אור ליד שנת תקנ"ה ואני בן ס"ג שנה / קה יתן ה' זכה יוסף לתמכני להחל ולכלות נמכתב ונדפוס יתר ונורי חלקם ניעקב ואפינס בישראל / דברי המבאר דוכח הנפש הזורם עוב לעמו יצחק הלוי איש סענאב :

יְתַפְּרֶךְ צוֹר הַלְלֵי קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל
הַנּוֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב וְלוֹאֶה יִשְׁעָה
אֶף יִשְׁלִים שׁוֹנְאָיו סוֹמְנֵי טוֹבַת אֲרִיאֵל
נְוָאִמִּים אֵין פְּחֻמְהָ חֶפְזָה אֶרְהָ קְרוּאָה